

ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗြိတိန်, တရုတ်, မိုင်းမာခင်း

တွဲခင်းဂါခင်ဂိုခင်း

လင်းခင်းခေးကုပ်, ကူဝ်း ကခင်ဂိုဝ်, ဂပ်းလွင်းငမ်းယီခင်

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

နူးထိုင်းပူးတွဲခံ့ လံးဂူမ်းဂခင်တီမ်းလမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ဝံ။

ကေးသျူးဖွှင်,တေးသျိုခင်းငလး
ခူးမေ့လူင် Paul A. R. Hobson

Matthew Arnold

Nicola Williams

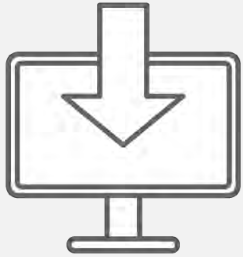
Lea Lybecker

Kyaw Myo Oo

လမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ ပီခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်း
ဂူးမိုင်းမိုင်းငလး, ဂူခင်းမိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်,ခင် ဂမ်းလွတ်;
ဝံ။ လွင်းတင်းခင်းလမ်းဂခင်သွခင်တင်းမူတ်းခံ့ ပီခင်ပွင်းဂွမ်း
ကေးသျူးဖွှင်,တေးသျိုခင်း။ ဂူလုံးဂူး ကမ်းလံးတင်တူင် တင်း
ဂူခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်းဂူးမိုင်းမိုင်း မိုင်းကမေး
ရီ,ဂခင်, ငလး, လူင်ပွင်းထိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်။

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ပိုင်ဂါခင်လုံ.တိုင်းလမ်းဂါခင်သွခင်

ချေးမုခင်းခါဝ်,ငါဝ်းခင်းခင်း ဖွံ့ချေးလူကါခင်,လုံ.တိုင်းလံးဂွံးပီခင် လွင်းဂမ်. ထီမ်ခင်း ခင်.ဂါခင်ငမ်းယီခင် ကခင် ငူပ်.လှီ.ကုပ်,ကူဝ်း တၢ,ချေးသၢင်း
ယူင်.ပိုင်ဖှိတ်,တခရ,တီ, မူဝ်,ခရေ,သီ, ခင်းမိုင်းမၢခင်းခံ.ယူ,။လမ်းဂါခင် သွခင် ;
ပိုင်ဖှိတ်,တခရ,ခင်းမိုင်းမၢခင်း ဖှိတ်,ဂါခင်မိုင်း. ဂါခင်ထတ်းဂါခင်လေး ဂါခင်ငိုခင်း
ထိုင်းခံ. မီးဝံ. တွခင်းလူင်သွင်တွခင်း။ တွခင်းကွခင်, ၄ တွခင်း ခင်းပပ်.ခံ.
ပီခင်လွင်း; ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလံးဖှိတ်,တခရ,ခင်းမိုင်းမၢခင်းယဝ်.။
ဖိုခင်လိဂ်းချေးမုခင်းဂူး ကခင် ထၢင်းလူတ်,ကပ်တီးခင်း ယေးလိဂ်းဖှိတ်. (website)
ကေးသျူးဖှိုင်,တေးသျိုခင်း :

www.asiafoundation.org/where-we-work/myanmar/

သင်ထိုဝ်.ဝုး လူဝ်,ချေးမုခင်း ၊ချေးထၢမ် ကမ်,ခခင် ခွံးယွခင်း
ခွၢင်.သေထိုဝ်.သေပိုင် ဂပ်းဂံ,လူလုး လမ်းဂါခင်သွခင်ခံ.ထိုင် ခီခင်းတေၢ,
တိတ်းတၢ,ထၢမ်ဂျာတီး :

Nicola Williams, Peace Team Manager,
nicola.williams@asiafoundation.org
Kyaw Myo Oo, Senior Program Officer,
kyaw.oo@asiafoundation.org

လမ်းဆွဲ လမ်းဂာဆင်သွန်

- တွန်း ① သိုပ်,မိုတ်,လွင်း ပိုင်ဂာဆင်ငိုခင်း လုံးဟိုတ်,တရ,။
- တွန်း ② ဂာဆင်လူတ်,ယွမ်းငင်းငုခင်းဂမ်းဂမ်၊ ဂာဆင်လီဂ်,ငိုခင်းခင်းလေး, ဂာဆင်မုခင်းလီင်း။
- တွန်း ③ ပိုင်ဂာဆင်ငိုခင်းလုံးဟိုတ်,တရ,လေး, လွင်းဂွခင်းဂိုင်း,ဟိုင်,ပိုင်း။
- တွန်း ④ ပိုင်ဂာဆင်ငိုခင်း လုံးဟိုတ်,တရ,လေး, လွင်းခွင်းခွင်းငင်းတိုခင်း။
- တွန်း ⑤ ပိုင်ဂာဆင်ငိုခင်း လုံးဟိုတ်,တရ,၊ ဂာဆင်လွင်းလေးဂုခင်းမိုင်း၊ လွင်းဂာဆင်ဂေ,ဂံ,ပိုခင်းငင်း, လေး, ဂိုင်းတိုခင်းဂုခင်း။
- တွန်း ⑥ ပိုင်ဂာဆင်ငိုခင်းလုံးဟိုတ်,တရ,လေး, ဂာဆင်ကုပ်,ကုပ်,လွင်းငမ်းယီခင်းမိုင်းမာခင်း။

တွဲဆင်း 1

တွဲဆင်းဂါဆင်သိုပ်,မိုတ်း;

ပိုင်ဂါဆင်ငိုဆင်း လံးဗှိုတ်,တေရ,

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

နူးထိုင်းပူးတွဲခံ့ လံးဂူမ်းဂခင်တီမ်းလမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ဝံ။

ကေးသျူးနွှင်,တေးသျိုခင်းငလး
ခူးမေ့လှိုင် Paul A. R. Hobson

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ ပီခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်း
ဂူးမိုင်းမိုင်းငလး ဂူခင်းမိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်,ခင် ဂမ်းငွလှိုင်
ဝံ။ လွင်းတင်းခင်းလမ်းဂခင်သွခင်တင်းမူတ်းခံ့ ပီခင်ပွင်းဂွမ်း
ကေးသျူးနွှင်,တေးသျိုခင်း။ ဂူလှိုင်ဂူး ကမ်းလံးတင်တူင် တင်း
ဂူခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်းဂူးမိုင်းမိုင်း မိုင်းကမေး
ရီ,ဂခင်, ငလး လှိုင်ပွင်းထိုင် မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်။

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

လွင်းတင်း ကခပ်ခပ်;ပုးခင်းတွခင်းခပ်.

- 1 ပိုင်ဗိုတ်,တခရ, ကခပ်ဝုးခပ်.ပွင်,
သင်။
- ၇ ပိုင်ခခပ်ဝုးခင်း လုံးဗိုတ်,တခရ,
ကခပ်ဝုးခပ်. ပွင်,သင်။
- ၈ ပိုင်ခခပ်ဝုးခင်း လုံးဗိုတ်,တခရ,
မိုင်းမခင်း ယမ်းလိပ်ခပ်. ပိခပ်
ဗှင်ရှင်း လိုင်း.ဂိုဝ်ဝံ။

ဂၢၤခၢ်ပိုတ်,တီးပွင်, ခေးလွံ. ခင်းတွခ်းခပ်.

ဂၢၤခၢ်လူတ်းယွမ်း ငဝ်းငုခ်းရမ်းဂမ်

ဂၢၤခၢ်မိင်,ပုခ်းဗွခ်း ဂၢၤခၢ်လုဂ်.တီး လုမ်းဗွင်းလူင်ငဝ်းငုခ်းလူ လုမ်းထၢခ်းတွ်း၊ ပိုင်းတုးဂွံးတိုင်းမီး ဂိုင်းပွင်ဗလး သုခ်းတိပ်းတတ်းခိုဝ်ဂၢၤခၢ်လတ်းဂၢၤခၢ်။ ဂူလုးဂုး တေကမ်, လံးတိုင်းလှိုင်ပခ် လွင်းလွတ်းလိပ်းတီးဂၢၤခၢ်ငိုခ်း။

ငဝ်းပိုခ်.လွင်းပိဂ်,ပိုင်း

ယခ်းခိုဝ်ဂူဝ်ခပ်.ခွခ်းငိုခ်းခပ်; တီးတိုင်းဗလး လေး မိုင်း ခခ်းသေ လိပ်း,ပခ်ဂခ်။

လုမ်းဗွမ်.ဂူမ်းဗွံ,ဂၢၤခၢ်မၢဂ်းမုခ်း

လုမ်းဂၢၤခၢ်မၢဂ်းမုခ်း ဂၢၤခၢ်ယူ,ဂွံးမိခ်းငါမ်,လွမ်း ခင်းဗးငဝ်းလံး ခေးတိပ်းတတ်းဂၢၤခၢ်မိုင်း။

ဂၢၤခၢ်ဂိုဝ်းလင်း ဗ်င်,ပိင်း

ခပ်.သွခ်း,ပုးဂူး ပွတ်းတွခ်း ဗ်င်,ဗ်င်,ပိင်းပိင်း။

ပိုင်ဗ်တိတ်,တေရ,

လူင်ပွင်း လိုင်ဗ်တိတ်,တေရ,ခပ်. လံးဂၢၤလူင်ပွင်း လိုင်တိုင်းဗလး လေး မိုင်းခွတ်, ဗွတ်းဝံ.သေ လူင်ပွင်း လိုင်ဂူး လခ်းထၢခ်းခပ်. မီးလွင်းပွင်းသၢင်း ဗလး တိပ်းတတ်းလွတ်းလိပ်းဂွင်းဗ်မခ်း (လူလုးသၢခ်းခတ်းတင်း ပိုင်မိုင်းလိုင်) ခပ်. ပိခ်းဗျၢင်ဂျၢင်း မိုင်းဂူမ်းတုမ်းယဝ်.။

ဂၢၤခၢ်ပိုတ်,တီးပွင်, ခေးလွံ. ခင်းတွခ်းခံ.

ပိုင်ဂၢၤခၢ်ပိုတ်လံးဗွတ်,တၢ်ခရ,

ပိုင်ဂၢၤခၢ်ပိုတ်လံးဗွတ်,တၢ်ခရ,ကၢၤခၢ်ဝုးခံ.ပီၤခၢ် လွင်းရှိုင်းပွင်း
ကၢၤခၢ်ဂီၢ်,ဂၢ်း ဂၢၤခၢ်ဂီၢ်းခွခ်, လံးလတ်းလီၢ်,ခွခ်,ငိုခ်းခင်း၊
ငိုခ်းဂမ်.ထီမ်၊ ငိုခ်းကူခ်းမိင်,(transfar) ငလး လွင်းမၢ်းမခ်း
ပခ်ဂၢၤခၢ်လွံ.လံး,ငိုခ်းတွင်း ခင်းခရးလုင်ပွင်းလိုင်ဂၢၤခၢ်လး
လုင်ပွင်းလိုင်လေးမိုင်း။

ငိုခ်းဂမ်.ထီမ်

ငိုခ်းဂမ်.ထီမ်ကၢၤခၢ်ဝုးခံ. ပီၤခၢ်ငိုခ်းဗိုင်းဗိုင်း၊ ပီၤခၢ်တူင်ငိုခ်း
ဂမ်းသိုဝ်း ကၢၤခၢ်ကမ်,လုင်, သံးတီးခင်းဂၢၤခၢ်ခိုခ်း ခင်းခရးလုမ်း ဗွံ,လုင်
ပွင်းလိုင်ခင်းဂၢၤခၢ်။ လှိုင်သေခင်း ငိုခ်းဂမ်.ထီမ်
လုမ်းသုခ်,လီၢ်ငလး ကူခ်းဂျေ.လွံ ဂျေ.ခင်းဂျေ. ရှိုင်.ဝုးငိုခ်း
ဂမ်.ထီမ်ယဝ်.။ ငိုခ်းဂမ်.ထီမ်ခံ. လုမ်း ကၢၤခၢ်လံးပခ်ငိုခ်းခင်း
တၢ်ရှိုင်.ဝုး ငိုခ်းလွံ.လံး,သေ လုမ်းကၢၤခၢ်လံးရှပ်.ငိုခ်းခင်း
တၢ်ရှိုင်.ဝုး ငိုခ်းခင်းခံယဝ်.။

လုမ်းဗွမ်.ရှုမ်း ဂၢၤခၢ်ရှုခ်း

ခရးဂၢၤခၢ်တူင်,ရှုခ်းခမ်လံး - ပံးယု,လီ၊ ပံးပလုင်,လု၊
လွင်းဂမ်.ထီမ်ဂၢၤခၢ်ရှုခ်း ငလး ဂၢၤခၢ်ရှပ်.ပင်း ကၢၤခၢ်ရှုခ်းမိုင်းရှု ဂျေ.
မီးတိုဝ်.တၢ်ငလး မီးသုခ်,လံးရှပ်.။

ဂၢၤခၢ်ပိုတ်,တီးပွင်, ခေးလွံ. ခင်းတွခင်းခံ.

ရှိုင်းပွင်ကခၢ်ဂီၢ်,ဂၢ်းဂၢၤခၢ်လွံ.လံာ်,

လူင်ပွင်ခဲလိုင်;ဟိုတ်,တရေ, လွံ.တိုဝ်းရှိုင်းပွင်ပိခၢ်လံး; ရှိုင်းပိခၢ်လွင်;
ဂၢ်.ထီၤ ယိုဝ်းကခၢ်လိုင်;မိုင်း ခင်းလခၢ်.လေးမိုင်း။

ပိုခၢ်.ငဝ်းဂၢၤခၢ်ဂီၢ်းခွခၢ်,

တွခၢ်ကခၢ်လူင်ပွင်ခဲလိုင်;ဟိုတ်,တရေ, ငလး; လူင်ပွင်ခဲလိုင်;လေး မိုင်း
ဂီၢ်းခွခၢ်,လံး;ဟိုတ်,ပိုင်းဂၢၤ။ တူဝ်ယၢၤ, - ငိုခၢ်.ခင်းရှိုခင်းဂၢၤ.
လွံ.ဂၢၤခၢ်.ငလး; ဂၢၤခၢ်သိုဝ်.ခံ။

လွင်;ရှိုခင်းရှိုင်းဟိုတ်,ငမံ, ဂၢၤခၢ်ဂီၢ်းခွခၢ်,

ခွခၢ်,ငိုခၢ်.ခင်းဂၢၤခၢ်လံး;မးလိုင်;ခခၢ်. ရှိုတ်;ရှိုင်းဟိုတ်,ပိုင်းဂၢၤရှို
လေးတွခၢ်။

ဂၢၤခၢ်လီၤ,ငိုခၢ်.ခင်း;

ဂၢၤခၢ်လတ်;လီၤ,ခွခၢ်,ငိုခၢ်.ခင်း; ခင်းဂၢၤလူင်ပွင်ခဲလိုင်;ဟိုတ်,တ
ရေ, လေးမိုင်းငလး; လူင်ပွင်ခဲလိုင်;ပိုခၢ်.တီး။

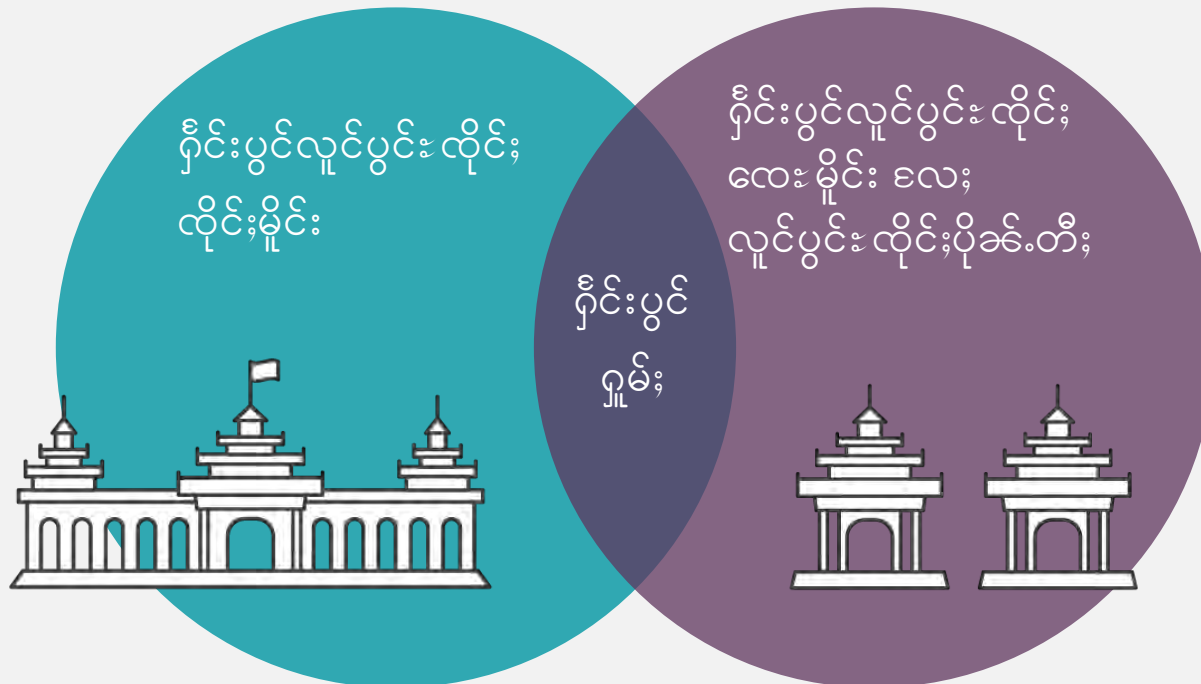
ဂၢၤခၢ်ရှိုခင်းမိင်,ငိုခၢ်. (ဂၢၤခၢ်လွလ်းငိုခၢ်.)

ဂၢၤခၢ်သုင်, ရှိုဝ်ခပေ.ငိုခၢ်.ခင်း; (ငိုခၢ်.ခွခၢ်, ဂၢၤ,ခခၢ် ကခၢ်ဂၢၤ,လွံ;
ငိုခၢ်.ခွခၢ်,) ခင်းဂၢၤလူင်ပွင်ခဲလိုင်;ခခၢ်,ဂၢၤ။

ပိုင်နှိတ်,တရ,ကခဝးခခခ. ပွင်,သင်

ပိုင်နှိတ်,တရ,

လူင်ပွင်းလိုင်;နှိတ်,တရ,ခခ. လံးကပ်လူင်ပွင်းလိုင်;တိုင်းလး; လေးမိုင်းခွတ်,ဖွတ်;
ဝံ.သေ လူင်ပွင်းလိုင်ရှုးကခခ.ထာခခ;ခခ. မီးသုခခ,ပွင်သင်း; လေး; တိပ်းတတ်းလွတ်;
လိပ်းရှင်းဖွ်မခခ: (သခခခတ်းတင်း ပိုင်မိုင်းလိုင်;လိပ်) ခခ. ပိခခရှင်ရှင်း မိုင်းရှမ်း;
တုမ်းယပ်.။။

A diagram illustrating a hierarchical structure. At the top is a large building with a dome and a flag on top. Below it are three smaller buildings, each with columns. Dashed lines connect the central building to each of the three smaller buildings, representing a central authority or a common goal.

- # ထာဝရလူငယ်ပွင့်လှစ်ခြင်း

- 1 FISCAL FEDERALISM INTRODUCTION | PAGE 7

ပိုင်ဂာခင်ငိုခင်းလုံးဟိုတ်,တရ, ကခင်ဝးခံ. ပွင်,သင်

ပိုင်ဂာခင်ငိုခင်းလုံးဟိုတ်,တရ,
ကခင်ဝးခံ.မခင်းကမ်,ထို; လူတ်း ဂိုင်းပွင်
လ; ပုခင်းဟွခင်း ငဝ်းငုခင်းလံလံခွလ်း
ပိခပ်ပး **ဂခင်ထတ်းဂခင်ငိုခင်းတွင်း**
ခင်းစဂးလူင်ပွင်း ထိုင်သွင်ထခင်း။

ဈေးနှုန်း ခူးမေလှူငွေ ရှေ့ဆီလ်၊ဝီတ်.

“

...ခင်းပိုင်ဗိုတ်,တရ,ဂမ်.ခမ်ခမ်. ကမ်,လုံးမင်းခါခင်း
ရှိုင်းပွင်ဂါခင်းထုံ,ငိုခင်း တေ,လှူငွေပွင်းထိုင်းခရီးတီးကုပ်.ပိုင်, ရှင်းခေ၊
သင်းဗိုင်းမိုင်းရှင်းခေလေး တိုင်းတတ်းတြးရှင်းခေ ခပ်
ရှုံးပေးဂိုင်းဂိုင်းဂိုင်းဂိုင်း ။ဂမ်းခမ်ခမ်တေ. လှူငွေပွင်းထိုင်းခပ်ခမ်. ပေးလုံးဝံ.
ရှိုင်းပွင်တေ,ထုံ.ထုံ, ငိုခင်းရှုံးလွင်းလွင်းဝံ.ယပ်.။ ရှမ်းခမ်ခေလေး
လှူငွေပွင်းထိုင်းမိုင်းရှမ်းတုမ်း ခမ်. ထုံ.တိုင်း
ရှိုင်းပွင်ထုံ.ထုံ,ငိုခင်းရှုံးလွင်းလွင်းခပ် ပိုင်းတေ,ရှိုင်းသင်း
ရှုံးခရီးတီးကမ်မီးသုခမ်,တိုင်းတတ်းရှင်းခေခပ် ထိုင်ယိုင်းကမ်ခင်း လှူငွေပွင်း
ထိမ်ပခမ် ငိုခင်းဂမ်.ထိမ်လှူငွေပွင်းထိုင်းပိုခမ်.တီးသေ ဗိုမ်.ထိမ်ပခမ်
ဂမ်ခင်းထေး တီးကမ်ခပ်ကမ်,ပွင်ပီခမ်လုံး။

”

Watts, R. 2008. *Comparing Federal Systems (third edition)*. Institute of Intergovernmental Relations, School of Policy Studies, Queen's University. McGill-Queens University Press. P.100.

ပိုင်ဗိုတ်,တေရ,ဟို,ငိုခင်းတွင်းကခင်းဝးခင်း. ပွင်,သင်

ပိုဆင်.ငဝ်းခါမ်, ပိုင်ဗိုတ်,တဒရ,ဟို,ငိုဆင်းတွင်း

ပိုဆင်.ထာဆင်ငိုဆင်:
ဗွဲဆင်,

ခွခင်,သုခင်,လိင်
ငလ; ခွခင်,ဂူမ်း;

လွင်း၊ ခပ်၊ ခိုင်၊ ဂါဇင်၊ လီ၊
ငမု၊ ခင်း၊ ခင်း၊

ငိုခင်းခင်း၊ ကခင်းလဲ၊
တီးခွခင်း၊ ငလဲ၊ ခူင်း
ခွင်ငင်းတိုခင်း

လွင်းကောင်းရှိင်း၊
ငမ့်ကောင်း

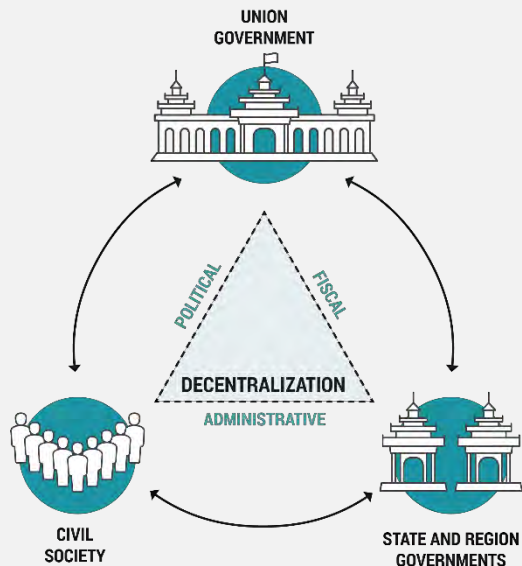
ဗွဲခင်, ငလး
ငိခင်းလို့.လှာ,

ငိုခင်းရှာခင်း စလး
ငိုခင်းဂမ်.ထွတ်;

ဂၢၤခၢ်ဂွၢ်ခၢ်းဂီၤခၢ်း၊
ပီၤခၢ်းလၢ၊ လွၢ်းလွၢ်း
တိုၤခၢ်းဂီၤခၢ်းပွၤဂၢၤခၢ်
လွၢ်းလၢ၊ ငိုၤခၢ်းလူၤ
ပွၤခၢ်းလိၤခၢ်း၊ တၢ် ခၢ်း

လွင်းလူတ်းယွမ်းငဝ်းငုခင်းဂုမ်းဂမ် ခင်းမိုင်းဂူမ်းတုမ်းမိုင်းမာခင်း

မိုင်းမာခင်းခံ. ပီခင်းမိုင်းကခင်း လွင်းပွင်းလိုင်း;
ခပ် တိုက်.ခတ်းလွင်းယွမ်း လွင်းငဝ်းငုခင်း
ဂုမ်းထိုင်းခင်း. ဂမ်းလွင်းလွင်းယူ,။

ခေးလမ်းလွင်း ဂခင်းလူတ်းယွမ်းငဝ်းငုခင်းဂုမ်းဂမ်

လွင်းပွင်းခင်းမိုင်း (ဟုံ,ဂိုတ်းကွက်,ခင်းမိုင်း)

- တီခင်းခင်းလေး မိုင်း (state legislatures)
- ခင်းလမ်းမိုင်း ၂၀၀၈ ပုခင်းခင်းလွင်းပွင်းခင်းမိုင်း
ထွမ်းခင်း,ခင်း;
မိုင်း လွင်းမံ(၇) ကခင်းလံးခင်း. မိုင်း ၂၀၁၂ ။

လွင်းပွင်းလိုင်းမိုင်း (ဟုံ,ကုပ်.ပိုင်း)

- ထွမ်းဟုံ,ခင်းလွင်းလေး လွင်းပွင်းလိုင်း;
- ပုခင်းခင်းလွင်းပွင်းလိုင်းမိုင်း ထွမ်းခင်း,ကခင်း
လံးမမ်းခင်း.တီ; လွင်းမံ(၇)ခင်း. (လွင်း; ပုခင်း;
ခင်းဂခင်းထိုင်း,)
- သုခင်း,ဂိုင်းငိုခင်းခင်း, လေး ငိုခင်းလံးငိုခင်းခင်း တိုင်း လေး;
လေး မိုင်း ထွမ်းခင်း,ကခင်းလံးခင်း. တီ; လွင်းမံ (၂)ခင်း.။

လွင်းပွင်းမူးမိုင်း (ဟုံ,တွခင်း,တတ်းခင်း)

- ဂခင်းတွခင်း,တတ်းခင်းတိုင်း လေး လေး မိုင်း
ကခင်းယူ,ဟုံ,တိုင်းမိုင်းဂူမ်းတုမ်း ။

ကမ်းလံးခင်း. တွခင်းတု,လွင်းပွင်းလိုင်းပိုခင်း.တီ; သင်း။
မိုင်းမာခင်းတေးလိခင်း. မီးဂခင်းကတ်းဂခင်းပိုခင်း. တီ;သေတု.
ကမ်း,မီးလွင်းပွင်းလိုင်း ပိုခင်း.တီ;။

လမ်းညွှန်

မိုင်းဂွမ်းတုမ်းမိုင်းမာခင်း

၇၀၀၈

လွှမ်းမံ

- ၁ သီခင်းရှိုင်းပွင် ငလး ပုခင်းဖွခင်း လှိုင်ပွင်းထိုင်; မိုင်းဂွမ်းတုမ်း
ရှူးတွခင်းတွခင်း။
  - တွခင်းဂါခင်းမာခင်းမုခင်း
  - တွခင်းဂါခင်းရှူးခင်း
  - တွခင်းဖွခင်းဖွခင်း ၊ တာင်းရှိုင်း ငလး တွခင်းခုတ်းခင်း။
  - တွခင်းဂါခင်းထတ်းဂါခင်း (ဂါခင်းကုပ်ပိုင်ရှူးလွင်းလွင်း)
- ၇ သီခင်းရှိုင်းပွင် ငလး ပုခင်းဖွခင်း လှိုင်ပွင်းထိုင်; တိုင်း ငလး
လေး မိုင်းရှူးတွခင်းတွခင်း။ (မိုခင်းခင်း, ပုခင်းခင်း)
- ၄ သီခင်း; ငိုခင်းထာမ်း ငလး; ငိုခင်းခွခင်း, တိုင်းငလး; လေး မိုင်း။

တွဲခင်းဖိုဂ်းလီခင်း,

ကခင်း.

1

တူလှ်းတီးလေးကခင်းလံးလီဂ်,ဝံ.ပခင်းခခင်း.သေ ထတ်းသၢင်
ခိုခင်း လဂ်းမိုင်း လွဂ်းမံ(1)၊ (၇) ငလး (၂) ကိဂ်,တင်း ကခင်း
ခိုခင်းငမးဝံ.လိုင်းခခင်း။

ကခင်း.

၇

ဖွတ်းလုမ်းသေကုပ်,ကုပ်းဂခင်း - (10 မိတ်.)

ခေးကခင်းငမးဝံ. မိုင်း ၇01၂ ခခင်း. လွင်,မခင်းတိုဝ်.ယမ်ငလး
မီးတီးပွင်,။ လှ်း /ကမ်,လှ်း။ ..... ခွပ်းသင်။

ကခင်း.

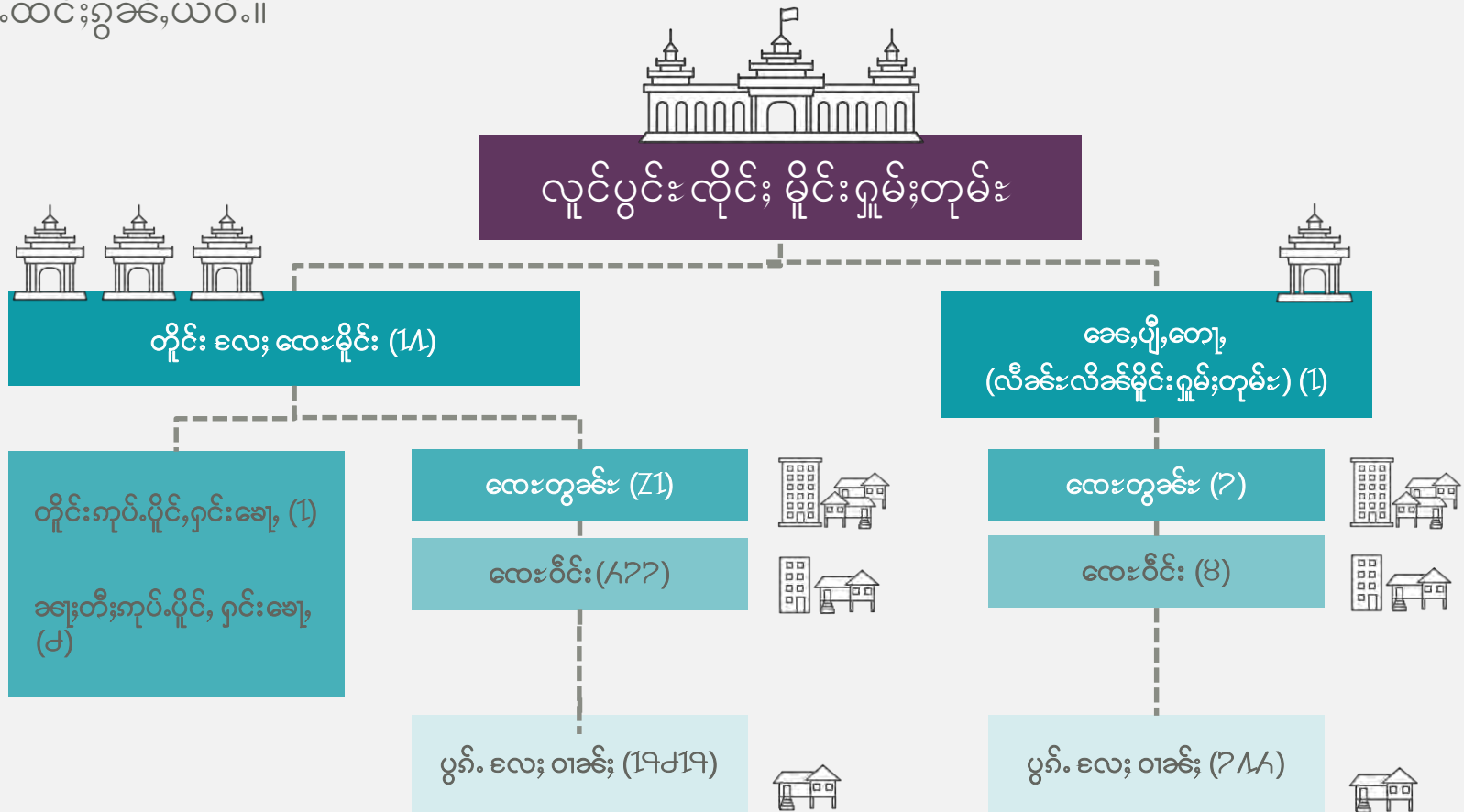
၂

တၢင်,လာတ်းဂမ်းလုမ်းလုမ်း - (10 မိတ်.)

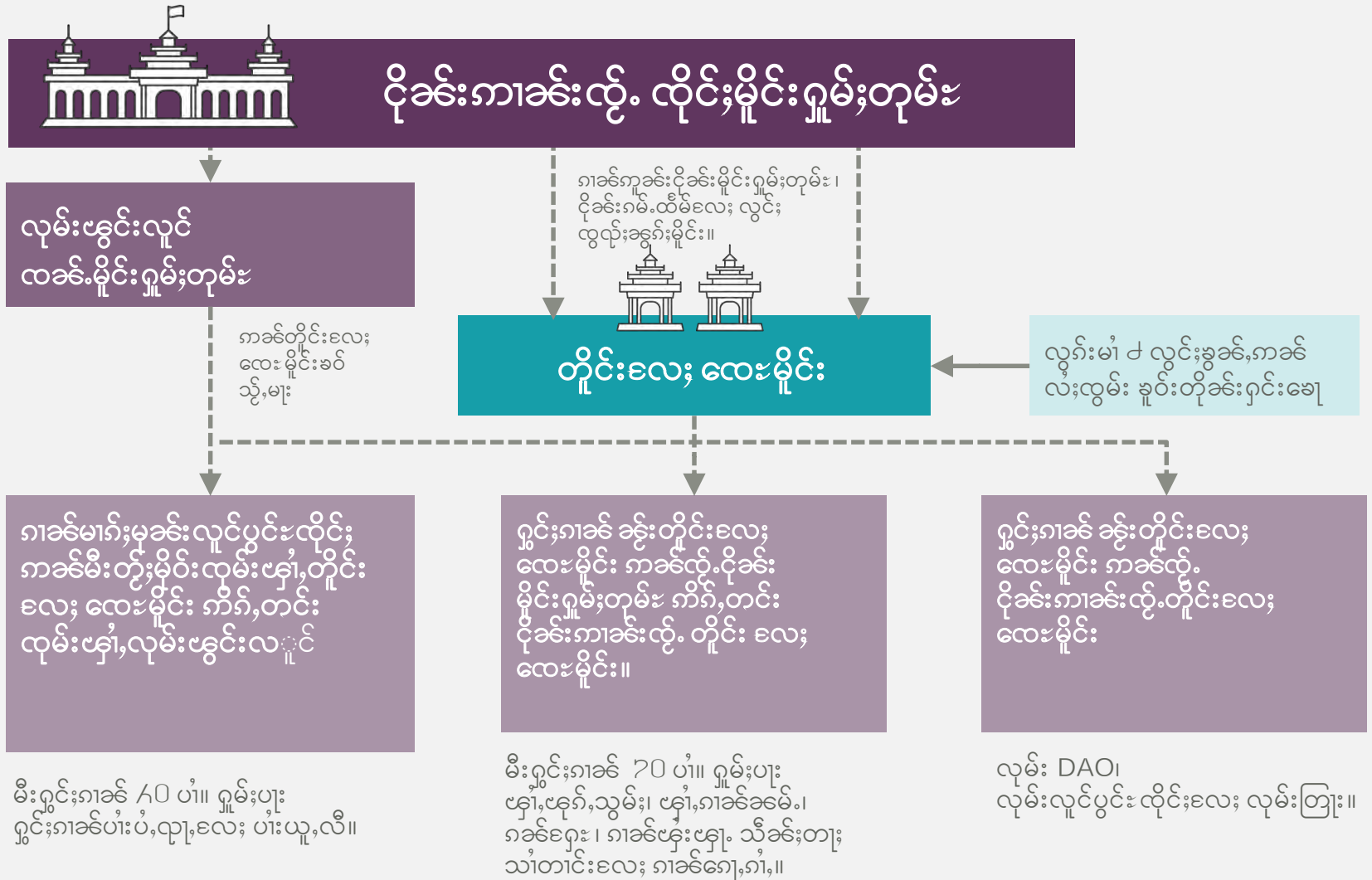
ဂှ်းလုမ်းခပ် ခိုခင်းလိုဂ်းဂူခင်းခင်းလုမ်းခပ်
ခိုခင်းမးတၢင်,လာတ်း။

လံးခွတ်, ဗွတ်; လူင်ပွင်းလိုင်; မိုင်းမာခင်း

လမ်းမိုင်း ၇၀၀၈ခေံ. လံးခွတ်, ဗွတ်; ဗွင်းတုမ်းတိုင်း ငလ; လေးမိုင်းဝံ.။ လိုင်ခခေံ.ကမ်,၇း ပခပ်ပုခင်း; ဗွင်း ပွင်းဗင်းမိုင်းကိတ်, သုခင်း,ဂိပ်းခွခင်း, ငလ; သုခင်း,လုံ.တိုင်း တီးလူင်ပွင်းလိုင်;တိုင်း ငလ;လေး မိုင်းဝံ.ထိုင်;ခွခင်း,ယဝ်.။

လုံးကုပ်ပိုင်, ဖွင်းငမ်း မိုင်းမာခင်း

ဂၢၢ်ခၢ်လၢတၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ငိုၣ်ခၢ် ခၢ်မိုၣ်မၤခၢ်ယၤမၤလိၣ်

ငိုၣ်ခၢ်လံးငိုၣ်ခၢ်ခၢ်သုခၢ်တူၣ်တိုၣ်းလး လေးမိုၣ်

- လွၣ်တၢ်ဂၢ်မးပးခၢ်ခၢ်လိၣ်ဂၢ်ဂၢ်, မၤခၢ်ဂိုၣ်း။
- “ခၢ်ငိုၣ်ခၢ်လွၣ်မၤ (၂) ခၢ်ခၢ်သု, ဝံၣ်တိုၣ်ခၢ်ငိုၣ်ခၢ်ဂိုၣ်းတိုၣ်းဝံၣ်။”

ဂၢၢ်ခၢ်လိၣ်, ငၤခၢ်ခၢ်ငိုၣ်ခၢ်ခၢ်

- လံးလၢတၢ်ဂၢၢ်ခၢ်မိုၣ်, ငၤခၢ်မိုၣ် ၂၀၁၇-၂၀၁၉
- လွၣ်ခၢ်, ဂၢၢ်ခၢ်လံးမးလၢဂၢ်မိုၣ်ဝံၣ် မိုၣ်ပိး ၂၀၁၂ ခၢ်ခၢ် မိးသုခၢ်ဂိုၣ်းခၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ဂၢ်ခၢ်လး, ခၢ်ငိုၣ်ခၢ်ခၢ်တီးလွၣ်ပွၣ်းလိၣ် တိုၣ်းလးလေးမိုၣ်။

ငိုၣ်ခၢ်ဂၢ်ထီၣ်ဂူၤလွၣ်လွၣ်

- ငၤခၢ်လိၣ်တိုၣ်း လံးပွၣ်ခၢ်သၢ်သးသးဂၢၢ်ခၢ်ငိုၣ်ခၢ်ဂၢ်ထီၣ်ဂူၤလွၣ်, ခၢ်ခၢ်မိုၣ်ပိး ၂၀၁၂-၁၄
- ခၢ်ပွၣ်ပိၣ်ခၢ်ခၢ်တၢ်မၤခၢ်ငၤဂၢ် တိုၣ်းမိးလွၣ်ခွၣ်ခၢ်တၢ်ခၢ်။

ပိုင်ထုတ်းဂၢၤခင်ဝိုခင်း မိုင်းမၢၤခင်း ယၢၢ်းလိပ်

ဂၢၤခင်ဝိုခင်းလၢ; ဂၢၤခင်မၢၤ;မုခင်း။

- ခွခင်း,ခွင်းခင်းမိုင်းလၢ; ခွခင်း,တၢ်ဂိုဝ်း/ဂိုဝ်းဝိခင်း
- ဝိုခင်းတွခင်း ခင်းဂၢၤခင်လုင်းတိုခင်း တိုင်း/လေးမိုင်း
- ခွခင်း,ဝိုခင်းခင်း
- ခွခင်း, ဂၢၤခင်လုင်းတိုခင်းလၢ; ဂၢၤခင်ဂုပ်.ပပ်;
- ခွခင်း,ဂၢၤခင်ဂၢၢ်.လၢ; ခွခင်း,ဂိုင်းဂၢၤခင်လၢၢ်;။

ဂူခင်းမုခင်းမုင်းသ့,

- ဝိုခင်းကခင်းလၢ;တီး လုမ်းဗွၢ်,ဂၢၤခင်မုခင်းလိပ်

ဂၢၤခင်ဂပ်.သိုပ်,ဂပ်.သၢခင်း

- ခွခင်း,ဂၢၢ်.သီခင်းတၢင်းလၢ; ခွခင်း ကခင်းတိုင်း/လေးမိုင်းလတ်းဂၢၤခင်း။
- ခွခင်း,လုတ်,ဂၢၢ်.လၢ; ခွခင်း,ဂိုင်းလၢၢ်; သၢခင်းခင်းမိုင်း။
- ခွခင်း,ဂိုတ်း ၊ ဓမး ၊ လုမ်းလၢ; ဂိုင်း။
- ခွခင်း,တၢ်သုင်, လုမ်းလိပ်ဝိခင်း (သၢၤဂၢၤဂှၢပ်)

ဂၢၤခင်လၢ;ခင်းလၢ; ဟ့,ထိုခင်း,

- ခွခင်း,မံ.ဂုးလိပ်းလိပ်း (ကမ်,ပုး မံ.သၢင်းလၢ; မံ.ခိင်မံ.ခိမ်. မၢင်းလိပ်း ကခင်းမၢၤ;ခင်းဝံ.)
- ခွခင်း,လံ;လုမ်း.လၢၢ် (ကမ်,လုးပၢင်,လၢၢ်,)
- ခွခင်း,ဂၢၤခင်တမ်,ငး လုမ်းသၢပ်,ခင်းပၢင်,လၢၢ်,။

ခင်းလၢ;လိခင်း

- ခွခင်း,လိခင်း
- ခွခင်း,ခင်းလၢ; ဗွၢ်

ဂၢၤခင်ဂုးလၢ; ဂၢၤခင်ခွခင်းခွင်းတိုခင်း

- ခွခင်း,ထၢင်ဂုးလၢ; ခွခင်း,ဂၢၤခင်ခွခင်းခွင်းတိုခင်း
- ခွခင်း,ခင်းမခင်းမိခင်းလၢ; ခွခင်း,ထၢတ်းခွခင်း
- ခွခင်း,ဂိုပ်

ဂၢၤခင်ထွင်းထိပ်းလၢ; ဂၢၤခင်ဂိုင်းလိမ်း/ဂိုမ်း။

- ခွခင်း, ဂိုင်းလိမ်းလၢ; ဂိုင်းဂိုမ်း /ဂိုင်းလိပ်းသင်း။
- ခွခင်း,ဂၢၤခင်ထွင်းထိပ်း။

တူင်းဂူခင်း

- ခွခင်း,ဂိုင်းဂိုမ်းသုခင်း,တူပ်လၢ; ခွခင်း,ပၢင်သုခင်းခါးပွတ်း။
- ခွခင်း,ဂိုင်းယၢသုခင်း,တူပ်လၢ; ဂိုင်းယၢ။
- ခွခင်း,ဂိုင်းယေးလၢ; ဂိုင်းဂၢၢ်,ဂၢၢ်,
- ခွခင်း, ဂၢၤခင်ပံးမွခင်း ၊ ဗိုင်းဂွမ်းလၢ; ငဝ်းတူင်း။

လုမ်းတြး

- ဂၢၢ်တမ်, ကခင်းလုမ်းတြး မၢၤ;ဂိပ်း
- ခွခင်း,လံ;လုမ်းဂၢၤခင်လုင်းလေး။

လုင်းပွင်းလိပ်း; မိုင်းဂိုမ်းတုမ်း

- ဝိုခင်းလံ;တီး သီခင်းဝိုခင်းယေး မိုင်းဂိုမ်းတုမ်း။

တၢင်,လိပ်း

- ဝိုခင်းယေးဂူခင်းမိုင်း
- ဝိုခင်းတၢင်,လိပ်းလၢ; ခွခင်း,ခွင်းပိုင်း,

ပိုင်လတ်းဂၢၤခင်ငိုခင်း မိုင်းမၢၤခင်းယၢၢ်မးလိဝ်

ဂၢၤခင်ဗၤခွၢ်ခင်းငိုခင်းခင်း

- ဂၢၤခင်ဗၤခွၢ်ခင်းငိုခင်းခင်းခင်း ဂီၢ်ဂၢၤခင်းတင်းငိုခင်းခင်း ဂၢၤခင်းလံးမးဝံလၢၤခင်းမိုင်းမိုင်း ၇၀၁၄ ဂီၢ်ဂၢၤခင်းခွၢ်ခင်းငိုခင်းခင်းခင်း ခွၢ်ခင်းဂၢၤခင်း။
- ငိုခင်း ဂီၢ်ပၢၤဂီၢ် (၈%) ခွၢ်ငိုခင်းခင်း တိုင်းခင်းလးလး မိုင်းတင်းလုမ်း (၇၀၁၄-၇၀၁၇)
  - ဂီၢ်ပၢၤဂီၢ် ၁၄ ခွၢ်ငိုခင်းခင်းတီး ခွၢ်ခင်းဂၢၤခင်း (ကမ်လံးဂၢၤခင်းခင်း)၊ ခွၢ်ခင်းခွၢ်ခင်းခင်း။
  - ဂီၢ်ပၢၤဂီၢ် ၄ ခွၢ် ခွၢ်ခင်းကမ်လံးတီး ခွၢ်ခင်းဂၢၤခင်းလံးလံးခင်း။ (မိုင်းကွၢ်ခင်းတင်း ဗၢၤဂၢၤခင်းမုၢ်ခင်းမုၢ်ခင်းသၢၤခင်း ဗၤခင်း)
  - ဂီၢ်ပၢၤဂီၢ် ၇ ခွၢ်ငိုခင်းခင်းလုမ်းလုမ်းလးဝီၢ်ခင်း။ (မိုင်းကွၢ်ခင်းတင်း ဗၢၤဂၢၤခင်းမုၢ်ခင်းမုၢ်ခင်းသၢၤခင်း ဗၤခင်း)
- လံးလတ်းလိၢ် ယၢၤခင်းခိုဝ် ပိုခင်းငင်းတိုခင်း ခင်းလးလွင်းဗၤခင်းတွၢ်ခင်း ။

ပိုင်ထုတ်းဂါခင်ငိုခင်း မိုင်းမာခင်းယာမ်းလိဝ်

ငိုခင်း ခန့်ငိုင်းပာ်,လာခင်း
တု,လေးဝိုင်းကခင်းလွဲ
ကခင်းခခင်း.

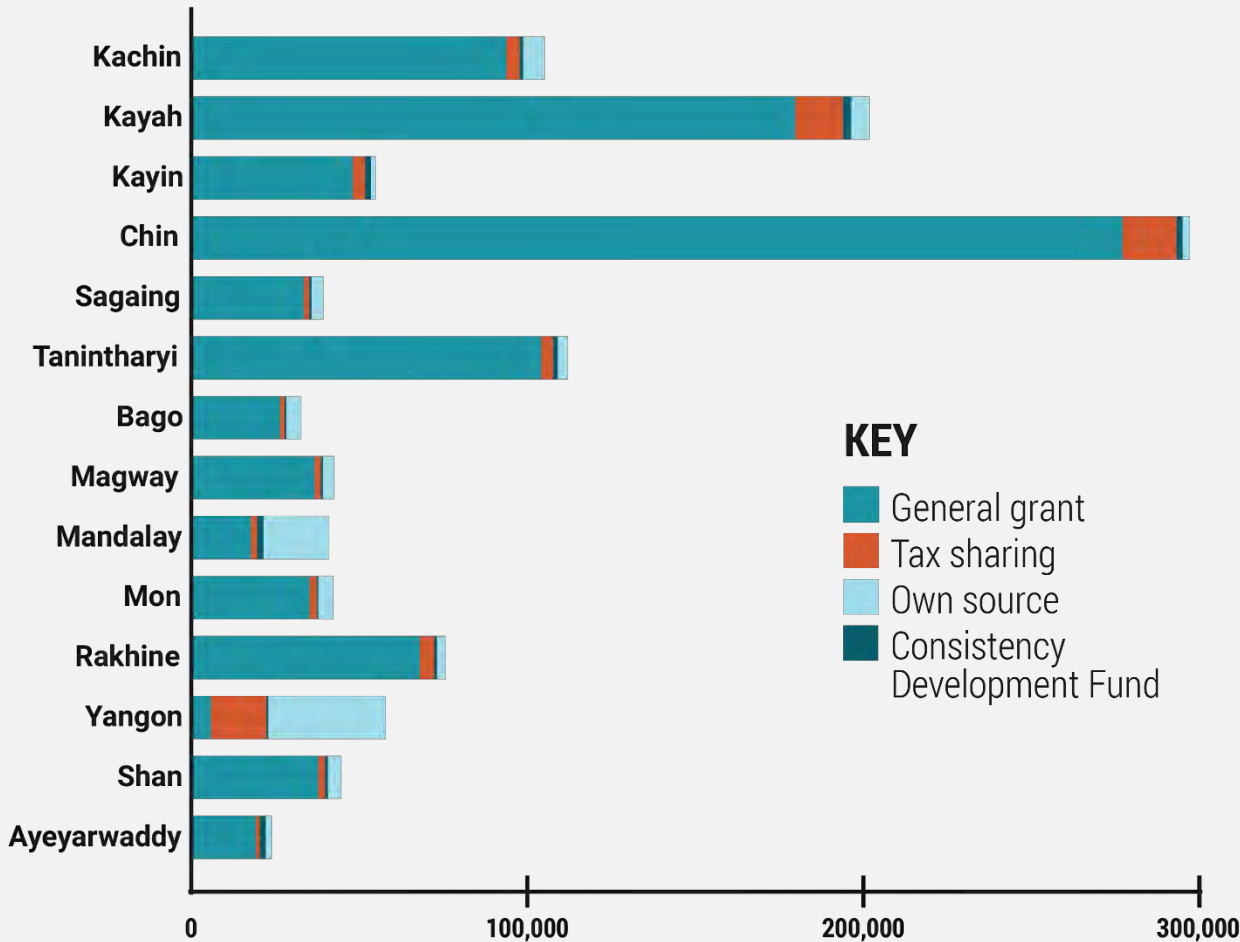

ငိုခင်းခွင်ဂါခင်ဂါခင်းမုခင်း
ထွမ်းလူလှ်းခေးတီး
လှိုင်းတင်းကခင်းလွဲကခင်းခခင်း.

- ခတ,တင်းမုးမိုင်းပီး ၇၀၂၄ -၇၀၂၅။
- ဂှပ်ပာ်, ၂ (၂%) ငိုခင်းကူခင်းတင်းလုမ်း။
- ခန့်ငိုင်းလေးဝိုင်းခခင်း ၂၀၀လၢခင်း။
  - ကမ်း,ဗီဝိုင်း,ငမ်း,တွခင်းတု,ဂူခင်းဂေး.လွဲဂေး.
ခခင်း.
- ငိုခင်းဂမ်းထီမ်းဂူခင်းပီး တွခင်းတု,ဂါခင်း
ဂေး,ဂါ,ပိုခင်းငဝ်း ခလး ဂါခင်းလူင်းတိုခင်း
လၢင်းဂမ်းဗွင်း။
  - လူလှ်းလုမ်းခခင်းသၢင်းဂူခင်းလေးဝိုင်းသေ
လှိုင်းကဝ်ထွမ်းခခင်း, ဗီခင်းဂါခင်း။
  - လှိုင်းပိခင်းမုး ထွမ်းလူလှ်းမုခင်း.ဂါခင်း ကခင်း
ထုတ်းတု,ထွမ်းခခင်းသၢင်း ထခင်းလေး
ဝိုင်းခဝ်။

ငိုခင်းလုံးငိုခင်းခပ်း ဂူခင်းဂေါ့.လှိုဂေါ့.ခခင်းတီး တိုင်း ငလး လေးမိုင်း

ပီးဂခင်းငိုခင်း ၇၀၁၇-၇၀၁၇

KEY

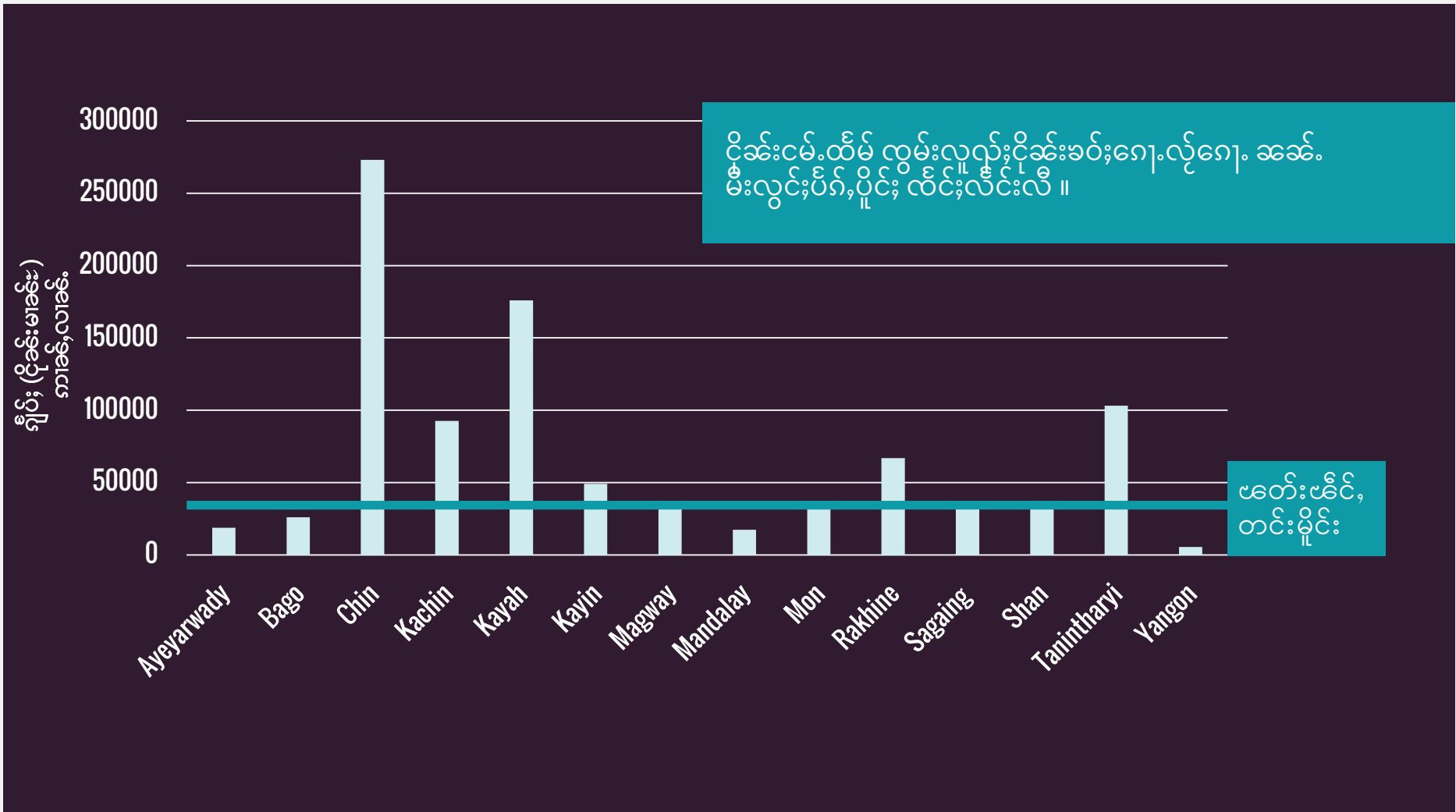
- General grant
- Tax sharing
- Own source
- Consistency Development Fund

လှိုပွင်းလှိုင်း
မိုင်းဂူမ်းတုမ်းငလးသွင်းငိုခင်းလှိုင်း
လှိုပွင်းလှိုင်း လေးမိုင်း/တိုင်း လှိုလှိုင်း
လှိုင်းတင်း/ မိုင်း။ ဂခင်းငလးမိုင်း, တု,
ဂခင်းဂမ်းထီမ်းဂူမ်းလှိုင်း လှိုင်း၊
ဂခင်းငလးမိုင်း,ငိုခင်းခွခင်းငလး, ငိုခင်းခွခင်းဂခင်း
တု,ဂခင်းမူခင်းလှိုင်းလှိုင်းခင်းယပ်။
ဂခင်းလှိုင်းတီး ငဝ်းလှိုင်းသေ
လှိုင်းငလးငိုခင်းဂခင်းလှိုင်းခင်း ဂခင်း,လှိုင်းတု,
မိုင်းတီးမိုင်းမခင်းခွလှိုင်း။

ဂခင်းငလးမိုင်း,
ငိုခင်းဂမ်းထီမ်းဂူမ်းလှိုင်းလှိုင်းခင်း ပီးခင်း
ဂခင်းလှိုင်းပွင်းလှိုင်း, မိုင်းဂူမ်းတုမ်း ပခင်းလှိုင်း
လေးမိုင်း/တိုင်း ခခင်းသေပိုခင်းယပ်။ ဂခင်း
ခခင်းသေပိုခင်း ထီးသွင်းလှိုင်း ပီးခင်းဂခင်းငလး
မိုင်း,ငိုခင်းခွခင်းယပ်။ ငိုခင်းခွခင်း,
တု,ခခင်းခွခင်း ခခင်း လှိုခင်းသွင်း,ပခင်းလှိုင်း
ခခင်း,သှိုင်း ဂခင်းဂခင်း
ခွခင်း,လှိုင်းမခင်းယပ်။

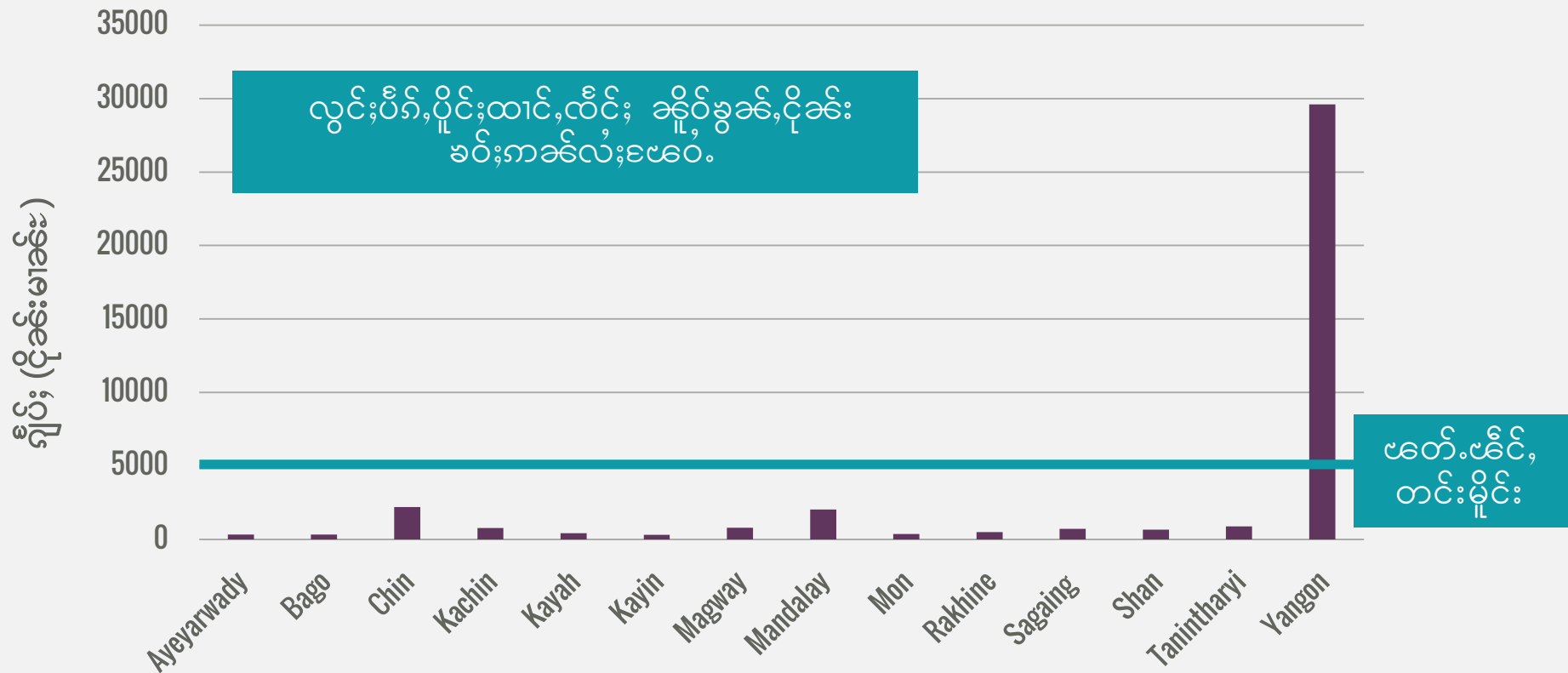
ဂၢၢ်ခၢ်ဗၢ်မိၣ်, ငိုခၢ်းဂၢ်.ထီၣ်မၤ.ရှုးလွၣ်းလွၣ်း တီၣ်တိုၣ်းဗလး; လၢးမိုၣ်း။

ပီၤဂၢၢ်ခၢ်ငိုခၢ်း ၇၀၁၇ -၇၀၁၈

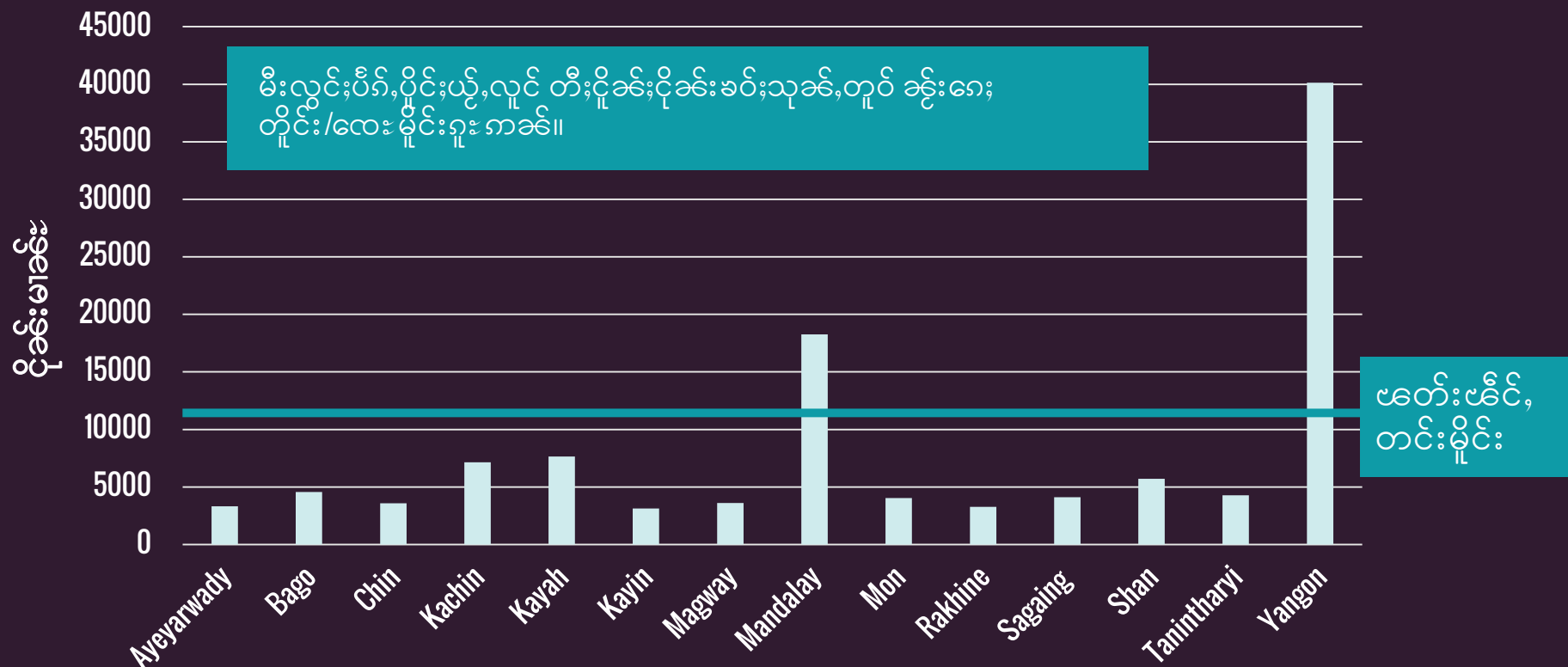
ခွဲခွဲ, ပိုခွဲခွဲ: ခပ်းတိုင်းဒေသ; ကေးမွိုင်းကခပ်လံးဗေဝံ.

ပီးဂခပ်ပိုခပ်း ၇၀၁၄- ၇၀၁၇

ငိုခမ်းငိုခမ်းခပ်; သုခမ်,တူဝ် ဂူခမ်းဂေါ့.လှိုင်ဂေါ့.ခခေမ်. တိုင်း/လေးမွိုင်း

ပိဗ္ဗာခမ်ငိုခမ်း: 2016/2017

ရှုပ်ရှုပ်လွင်းတင်း ကခပ်လမ်လွင်း

- ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗွီတ်တရေကခပ်ဝုးခံ။
ပံခပ်လုံးထတ်ဂါခင်ငိုခင်း တွင်းခင်းခင်းလွင်ပွင်းထိုင်၊
ကခပ်ထာခင်းကမ်မိုခပ်ဂခပ်ခင်းယဝ်။ ကခပ်ခင်းခင်း ပံခပ် “ယာင်”
ခင်းခင်း ထုမ်းဗွမ်ဂျမ်းဂါခပ်မာ်မုခင်း ငလး
ထုမ်းဗွမ်ဂျမ်းဂါခပ်ဂုခင်းဂေးလွဲယဝ်။
- ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗွီတ်တရေမိုင်းမာခင်းခံ။
ပံခပ်ပိုင်ကခပ်တိုဂ်လ်ဂ် လုံး ဝ်ကခပ်ခိုင်းဂေးလွဲယဝ်။
- လင်းမိုင်း၇၀၀၈ ငလး ခေးကခပ်လုံးခင်းဝ်မိုင်းပီး၇၀၁၄ ခခပ်။
တိုင်းဂုး မီးတိုင်းတင်းခိုဝ် ပုခင်းဗွမ်ခင်းဂါခင်ငိုခင်းတိုင်းငလး
ကေးမိုင်း တိုင်း လိုဝ်မး။
- ငိုခင်းလုံးငိုခင်းခင်းတိုင်းငလး ကေးမိုင်းခင်း ဂမ်းခမ်းခမ်းငတ။
လ်ဂ်ဂေးကေး မာင်တေးတေး။
- တိုင်းငလး ကေးမိုင်းခင်း
တိုင်းလုံးကိုင်ပိုင်ငိုခင်းကခင်းလွင်ပွင်းထိုင်မိုင်း
ဂျမ်းတုမ်း (ငိုခင်းဂမ်ထမ်ဂုးလွင်းလွင်း)ယူ။
- လွင်းထာင်လီင်းဂါခပ်ပီဂ်ပိုင် ငိုခင်းခင်းဂုခင်းဂေးလွဲဂေးခခပ်။
တိုင်းငလး ကေးမိုင်း။
- ပေးမးဂျမ်းသေတုလ်ထိုင် ငိုခင်းဂမ်ထမ်ဗတ်ဗိုင်ဂုခင်းခိုင်းဂေး
ခိုင်းဂေး ခင်းကေးမိုင်းခင်း တိုင်းခမ်းလိုဝ်သေ ခင်းတိုင်းယဝ်။

တွဲခင်းဖိုဂ်းလီခင်း,

ကခင်း. ၁ ခိုခင်းတူလ်းခိုခင်း တွဲခင်း ငိုခင်းခင်းဂမ်းဂေး.ဂေး.ခခင်း. တၢ်။

ကခင်း. ၂ ဖွတ်းလုမ်းသေကုပ်,ကုတ်းဂခင်း(၁၀မိတ်.) လွင်းပီဂ်,ပိုင်းခင်းဂခင်းငိုခင်းတွင်းခင်း. လွင်း,ပီခင်း လွင်းခွင်း ခမ်း။ လိုင်း /ကမ်း,လိုင်း။ ..... ဂွပ်းသင်း။

ကခင်း. ၃ တၢင်း,လၢတ်းဂမ်းလုမ်းလုမ်း - (၁၀ မိတ်.) ဂ်းလုမ်းခင်း ခိုခင်းလ်းဂ်းခင်းခင်းလုမ်းခင်း ခိုခင်းမး တၢင်း,လၢတ်း။

တွဲခင်း ၇

ဂၢၤခၢ်လူတုၤတုၤယွမ်းငဝ်းငုၤခင်းဂုမ်းဂမ်၊
ဂၢၤခၢ်လီၤဂ်, ငးဖဝ်ခင်းခဝ်းငးလး
ဂၢၤခၢ်မုခင်းလီၤငးဂၢၤခၢ်ဂုခင်း

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

နူးထိုင်းပူးတွဲခံ့ လံးဂူမ်းဂခင်တီမ်းလမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ဝံ။

ကေးသျူးဖွှင်,တေးသျိုခင်းငလး
ခူးမေ့လူင် Paul A. R. Hobson

Matthew Arnold

Nicola Williams

Lea Lybecker

Kyaw Myo Oo

လမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ ပီခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်း
ဂူးမိုင်းမိုင်းငလး, ဂူခင်းမိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်,ခင် ဂမ်းငွလှ်း
ဝံ။ လွင်းတင်းခင်းလမ်းဂခင်သွခင်တင်းမူတ်းခံ့ ပီခင်ပွင်းဂွမ်း
ကေးသျူးဖွှင်,တေးသျိုခင်း။ ဂူလှ်းဂူး ကမ်းလံးတင်တူင် တင်း
ဂူခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်းဂူးမိုင်းမိုင်း မိုင်းကမေး
ရီ,ဂခင်, ငလး, လူင်ပွင်းထိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်။

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ဂၢၤခၢ်ပိုတ်,တီးပွင်, ခေးလွံ. ခင်းတွခ်းခံ.

ငိုခင်းလွံ.လံာ်,ပီခၢ်ခင်း,ပီခၢ်မမ်း;

ပီခၢ်,သေဂၤလွံ.လံာ်,ဂၢၤခၢ်သိုက်ယဝ်. လွင်းဃင်တိုခင်းလၢင်း တီး
ဂၢၤခၢ်ခမ်းဂုမ်းလုမ်းလုး ခွင်းခွင်ခၢင်းယၢင်း ခၢင်,သီခင်း
တၢင်းဗလး ဂူင်းဂေး, ဂၢၤ,လှိုင်းခၢင်း။

ငိုခင်းခင်း,ပီခၢ်ခင်း, ပီခၢ်မမ်း;

ငိုခင်းခါလံး ခွင်းခွင်ပိုင်, ငိုခင်းကခၢ်လံးတီး ငိုခင်းခွင်ဂၢင်သုခၢ်,
တူဝ်. ငိုခင်းကခၢ်လံးတီး လွင်းဂမ်.ထီမ်ခွက်မိုင်း

ဂၢၤခၢ်လူတ်ယွမ်းဂိုင်းပွင်ငဝ်းငုခင်း

ပီခၢ်ကခၢ်လူင်ပွင်းလှိုင်းဂၢင် လီၤ,ဗဃမိင်, ပုခင်းဃုခင်း. သုခၢ်,
ကုပ်.ပိုင်, ဗလး သုခၢ်,လတ်ဂၢၤခၢ် လှိုင်းခံ. ပခၢ်လူး လူင်ပွင်း
လှိုင်း ထၢခင်းတို; (ကမ်,ခၢင်း) လူင်ပွင်းလှိုင်း
ကခၢ်မီးလွင်းလွတ်; လီၤ ပွတ်းကွခ်,တွခ်းခံငိုင်း။

လူတ်ယွမ်းလွင်း တုမ်းခွင်ယူ,တီးလိပ်

တၢင်းကခၢ် လုမ်းဃိုင်းလူင်ငဝ်းငုခင်းခပ်

ဗဃပုခင်းဃုခင်းပခၢ်လူး

ဂိုင်းဂၢၤခၢ်ကခၢ်ဂိုခင်းယူ,ခင်းပိုခၢ်.တီးသေ ပခၢ်ဂို;ခပ် တိုင်းမီး
သုခၢ်,တီပီးတတ်းလတ်းဂၢၤခၢ် ကုပ်.ပိုင်,ဂိုင်းခေးယဝ်.။ သိုပ်,ပီခၢ်
ဂိုင်း, ဗဃ ငဝ်းဂုခင်း ပွတ်းကွခ်,တွခ်းခံငိုင်းသေ
ဂို;တိုင်းယူ,ကုမ်း; လမ်းဂိုတ်းသၢင်းလွမ်းဂုခင်းမိုင်း။

ဂၢၤခၢ်ပိုတ်,တီးပွင်, ခေးလွဲ. ခင်းတွခ်းခံ.

ဂၢၤခၢ်သၢင်း; တၢ်,ငိုခ်းဗးမိင်,မီးလွင်း;ဗိင်,ပိင်း

ငိုခ်းကၢၤခၢ် လူင်ပွင်းလိုင်;မိုင်းဂူမ်းတုမ်း ပခ်လူးတိုင်းဗလးလေးမိုင်း တၢ်,
သၢင်းလွင်း;ဗိင်,ပိင်း တီးကၢၤခၢ် ဂၢၤခၢ်လံးငိုခ်း ပိတ်,ပိုင်းဂၢၤခၢ်ဗလး; ဂၢၤခၢ်
လွဲ.လံး,ငိုခ်း ခင်းဂၢၤခၢ်လွင်းလေး။

ပိုင်ဂၢၤခၢ်ငိုခ်း လံးလူတ်းယွမ်းငဝ်းငုခ်းဂုမ်းဂမ်

ပိုင်ဂၢၤခၢ်ငိုခ်း လံးလူတ်းယွမ်းငဝ်းငုခ်းဂုမ်းဂမ်ကၢၤခၢ်တုခ်းခံ. ခွဲးယိုင်းထိုင်
လွင်းဂၢၤခၢ်မိခ်းငမ်,ဗလး; ဂၢၤခၢ်ကပ်ပုခ်းဗွခ်း ငဝ်းတိုခ်း ငိုခ်းတွင်း
ကၢၤခၢ်ခွပ်,ယိုခ်းဂမ်.ထီမ်ပခ် လူင်ပွင်းလိုင်;တိုင်း ဗလး;
လေးမိုင်းခေခ်.ယဝ်.။ သုခ်,တီးတတ်းဂုင်းခေးလုမ်း
ဗွင်းလူင်မိုင်းဂူမ်းတုမ်း ခိုင်ဂၢၤခၢ်ငိုခ်းဂမ်;ဗွင်းခံ. ယုတ်ဗးတေပခ်
လူင်ပွင်းလိုင်;ထၢခ်းတွဲးဝံ. ကမ်,ခေခ် တိုင်းပခ်လူင်ပွင်းလိုင်;
လေးမိုင်းဂုမ်းဂမ်လုမ်းလုမ်း ခိုင်ဂၢၤခၢ်ဗိင်ဂၢၤခၢ်ငိုခ်းဗလး; ငိုခ်း
လွဲ.လံး,။ ဂၢၤခၢ်ကၢၤခၢ်ငိုခ်းခင်းဗလး; မိုင်းဂူမ်းတုမ်းဗလး; လေးမိုင်း
ငိုခ်းခင်းလေးမိုင်း။ ဗလး; ငိုခ်းဂူးငိုခ်းယိမ်လှိုင်းခံ.။

ငိုခ်းခင်းဂၢၤလွဲ.လွဲ.ခေခ်.

လွင်းဗးငိုခ်းခင်း; ဂူခ်းဂၢၤလွဲ.လွဲ.ခေခ်.။

ဂၢၤခၢ်လိတ်,ငိုခ်းခင်း

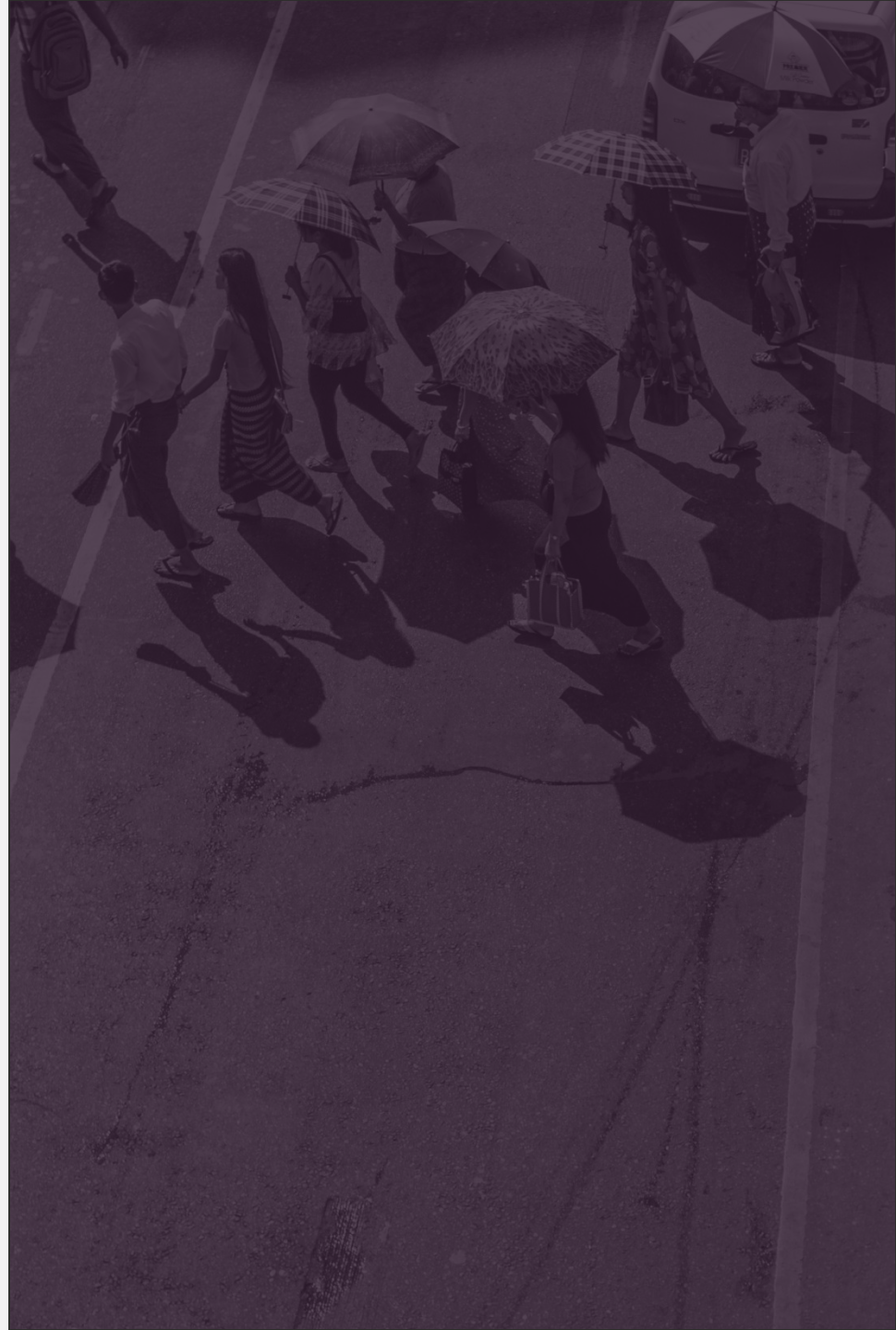
ဂၢၤခၢ်လိတ်, ခွခ်,ငိုခ်းခင်းလူင်ပွင်းလိုင်;မိုင်းဂူမ်းတုမ်း လူးထိုင်
လူင်ပွင်းလိုင်;တိုင်းဗလး; လေးမိုင်း။

လွင်းတၢင်း ကခၢ်ခဝ်းပုးခွဲးတွခၢ်ခခံ.

၁ တၢ်လူတးယွမ်းဂှိုင်းပွင်ငဝ်းငုခၢ်းဟ့ၢ်,ငိုခၢ်းတွင်းခခၢ်. မူ,ပိုင်,ယၢမ်း လီၤသမ်.
ပီခၢ်ငဝ်းလံာ်ထိုင်.ဂှိုဝ်ဝံ.။

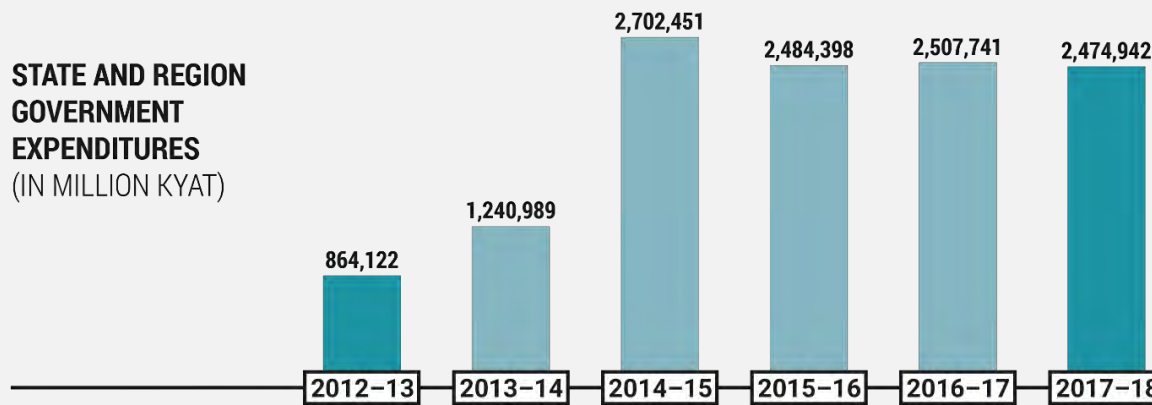
၇ ခွဲးဂၢခၢ်လူတးယွမ်း ဂှိုင်းပွင်ငဝ်းငုခၢ်း
ဟ့ၢ်,ငိုခၢ်းတွင်းခခံ. မီးလွင်းလီၤ; လံာ်းမး
ထိုင်.ဂှိုဝ်ဖွင်း;။။

ၚ ဂၢခၢ်မုခၢ်းလီၤ;ဂှိုင်းဂၢခၢ်ဂူခၢ်းငလး
ငိုခၢ်းခဝ်းဂူခၢ်းဂျေ.လုံဂျေ.ခခၢ်.လူး
မီးလွင်းလီၤ;လံာ်းမးထိုင်.ဂှိုဝ်ဖွင်း;။

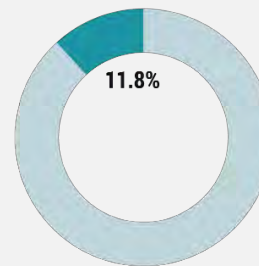
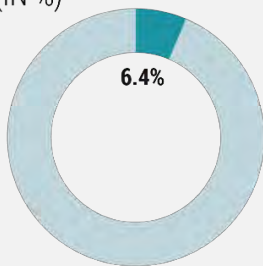

ငိုခင်းလွှဲ.လံ၊ တိုင်းလး၊ လေးမိုင်းသုင်ခိုခင်းမး

STATE AND REGION
GOVERNMENT
EXPENDITURES
(IN MILLION KYAT)

EXPENDITURE AS
PROPORTION OF
TOTAL GOVERNMENT
SPENDING (IN %)

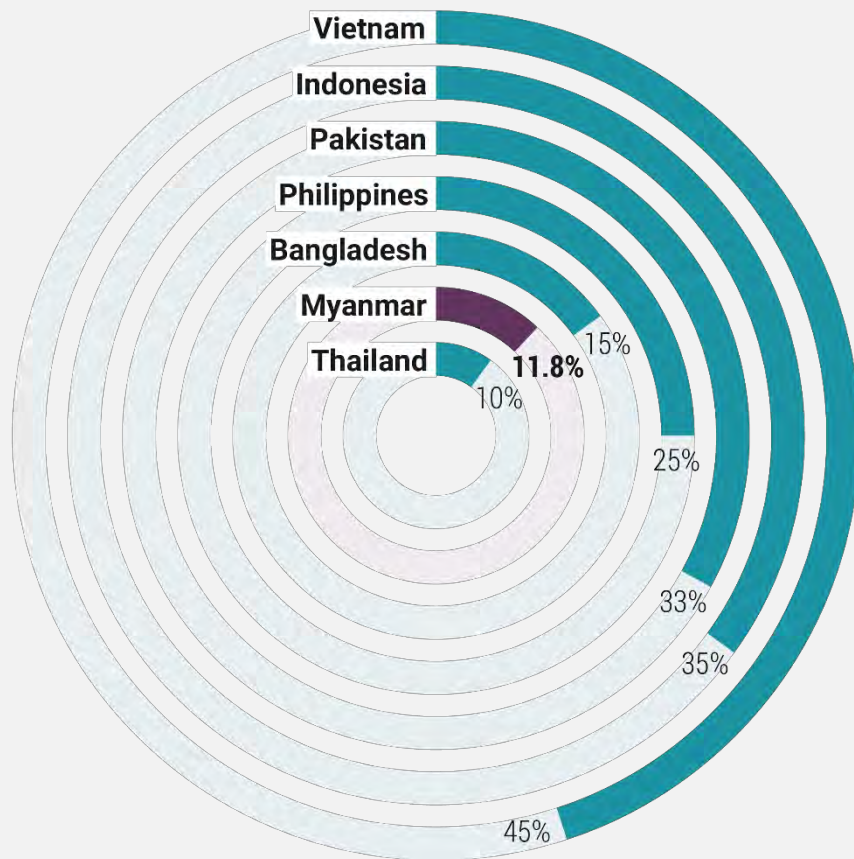

ပီး ၇၀၁၇-၇၀၁၈ ခံ. ပိခိပီးကွခိတင်း
သုတ်: ကခိတိုင်းလး၊ လေးမိုင်း
လံးငိုခင်း ကခိလွဲ.ခေခေ
တီးမိုင်းဂူမ်းတုမ်းယဝ်.။ ငိုခင်းလွဲ.လံ၊
မိုင်းလး၊ ခင်း ၇၀၁၇-၇၀၁၈ ခခိ. လံး
၈၆၄,၁၂၂ လခိ.သေ ခင်းပီး ၇၀၁၇-
၇၀၁၈ ခံ. သုင်ခိုခင်းမးထိုင် ၂,၄၇၄,၉၄၂
လခိ.။ ခခိလခိ.တုလ်းထိုင်
ဂးလွဲ.လံ၊ လုဂ်.တီး ဂူဂ်ပဂ်, ၆.၄ သေ
ခိုခင်းဂ့, ထိုင် ဂူဂ်ပဂ်, ၁၂ ဝဂ်းယူ.။

ငိုခင်းလွဲ.လံ၊ တိုင်းလး၊ လေးမိုင်းခိခိ.
ခင်းတိုင်းတင်း လေးမိုင်း ၁၈ ကခိခခိ.
ပေးဖတ်းဖိင်,တုလ်းထိုင် ခိုင်းဂေ.
တေခိခိ.မွဂ်, ၂၀၀၀၀ ယူ. (ဂိဝ်း) ယဝ်.။

ငိုခမ်းလွင်လံာ်,တိုင်းငလး,လေးမိုင်း ; ပေးခိုင်းတင်း တၢင်,မိုင်းလိုင် တိုက်.ကော,ယူ,။

လွင်းကခံ ငိုခမ်းလွင်လံာ်,တိုင်းငလး, လေးမိုင်းခမ်ခိုခမ်းမးခံ. ဂွံးဂ္ဂဝ်
ခပ်.ကခံမာ်းမခံးဝံ.ခခံ.ငလး, ဂွင်ငိုခမ်းငတောင်းလုမ်းခွံးလုမ်း
လုင်ပွင်းလိုင်းခပ်ဂျေး ခမ်ခိုခမ်းမးသေ တိုင်းမီးတိုက်.တၢင်း တၢ,ဗိုမ်.
ထီမ်း တၢင်းလုင်,ဂ္ဂခမ်းမိုင်း တိုင်းငလး, လေးမိုင်းယဝ်.။

ဂ္ဂမ်းတုး ခမ်ခိုခမ်းမးသေတၢ. ပေးကပ် ငိုခမ်းကခံးလွင်.တၢ,လုင်ပွင်း
လိုင်းတင်းလုမ်းသေ ငတွင်ဂခံတုးလိုင် တိုက်.လံးကော,ယူ,။

ငိုခမ်းလီာ်,ပခံ တၢ,လုင်ပွင်းလိုင်း တိုင်းငလး, လေးမိုင်းခပ်ခံ.
ပေးခိုင်းတင်း တၢင်,မိုင်း ခွံးဂုခံလုင်ကေးသီးယွံးခံလိုင်
တိုက်.ကော,ယူ,။

Source: Adapted from Minoletti 2016; International figures (2009) taken from Dickenson-Jones, De, and Smurra 2015, 44; Myanmar figure (2017/18) from Union Citizen's Budget and MOPF data.

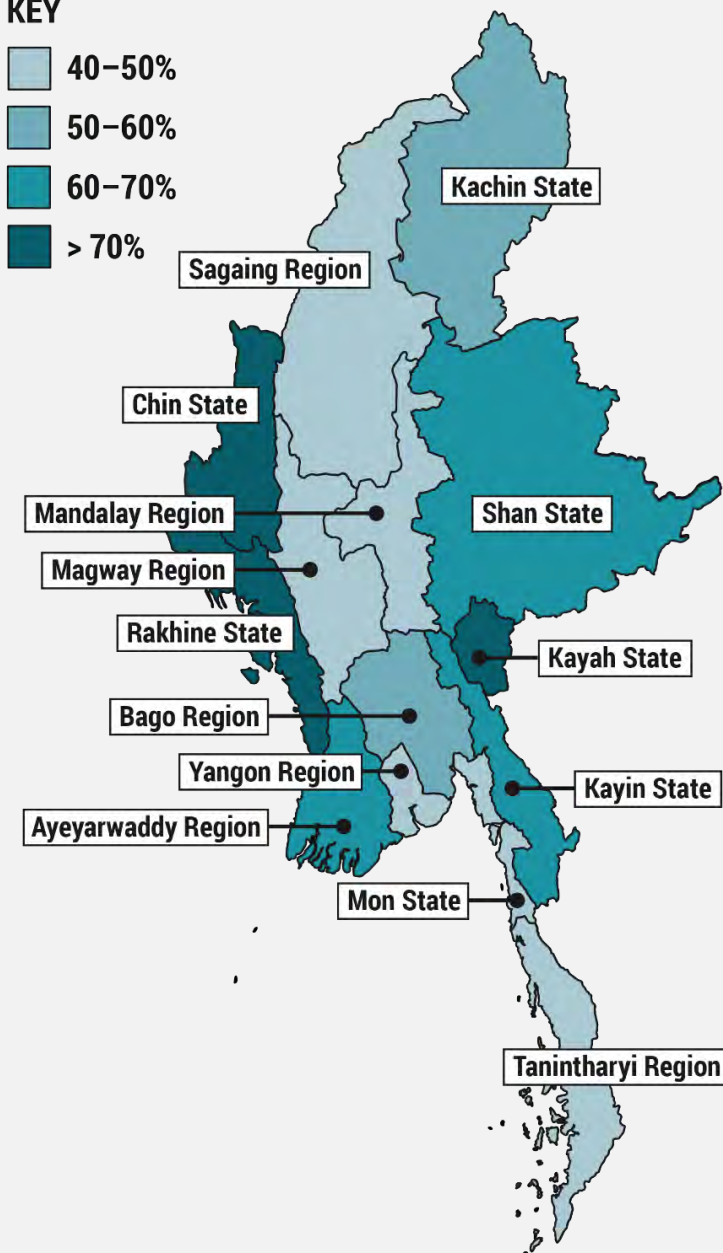
ခရီးစဉ်အတွင်း နာခံလျှင်ပွင့်လင်းပိုင်းတို့၊ မီးသုခ၊ လှေ၊
တိုင်းငိုခင်းလုံး တို့၊ မိုင်းခင်းလှေ၊ ခင်းစုခင်းလှေ ကောင်းသီးယှမ်း။

[illegible]

ငိုခင်းလုံ၊ ပီခင်ဂွခင်းပီခင်းမမ်း ကခင်တိုင်းလေး၊ လေးမိုင်း ဂူမ်းလွှဲ ခင်းဂျး ငိုခင်းလွှဲလုံ၊ တင်းသင်း။

ပီးဂခင်ငိုခင်း ၇၀၁၇-၇၀၁၇

KEY

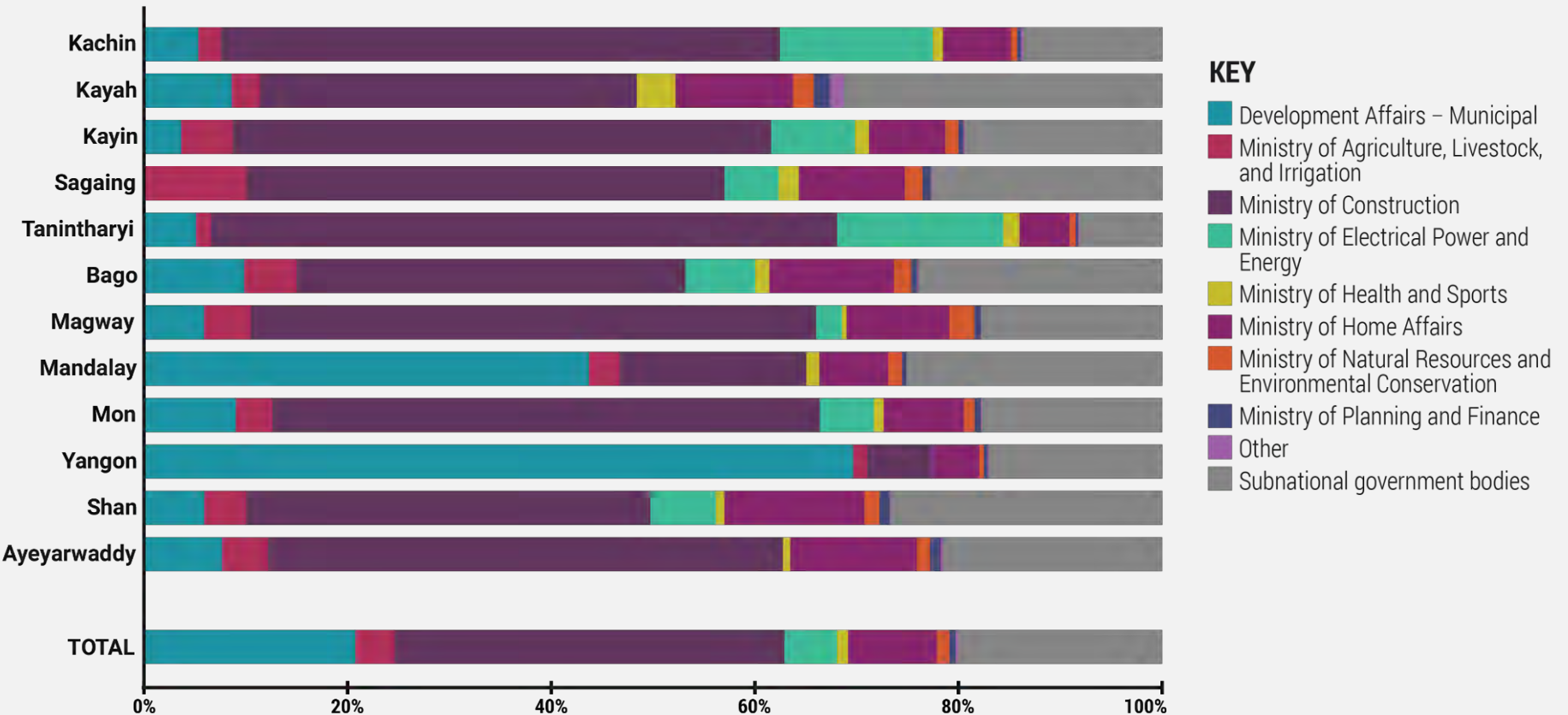
မီးလွင်းလိက်လုံးထာင်၊ လိင်ခင်းတိုင်းလေး၊ လေးမိုင်း (မိုင်းမွခင်း
ဂူပ်ပာ်၊ ၁၀ လေး၊ မိုင်းယာင်းလိင် ဂူပ်ပာ်၊ ၇၀) ငိုခင်းလွှဲလုံ၊ ပီခင်
ဂွခင်းပီခင်မမ်းတိုင်းလေး၊ လေးမိုင်းဂူမ်းဂခင်ခင် ခင်းပီး၇၀၁၇-၁၇
ခခင်း မီး ၇၇% သေ ခင်းပီး ၇၀၁၇-၇၀၁၇ ခခ် ခိုခင်းမူးထိုင်း ၇၇%။

ငိုခင်းလွှဲလံ၊တိုင်းငလး; လေးမိုင်း တိုင်းပိတ်,ပိုင်းဂခမ်မး။

ပီးဂခမ်ငိုခင်း၇၀၁၇-၇၀၁၈

SHARE STATE/REGION EXPENDITURE BY MINISTRY AS OF TOTAL

ငိုခမ်းလွ်.လံာ်,တိုင်းဗလး; လေးမွိုင်းခံ. တိုင်းပိတ်,ပိုင်း; ဂခမ်မး

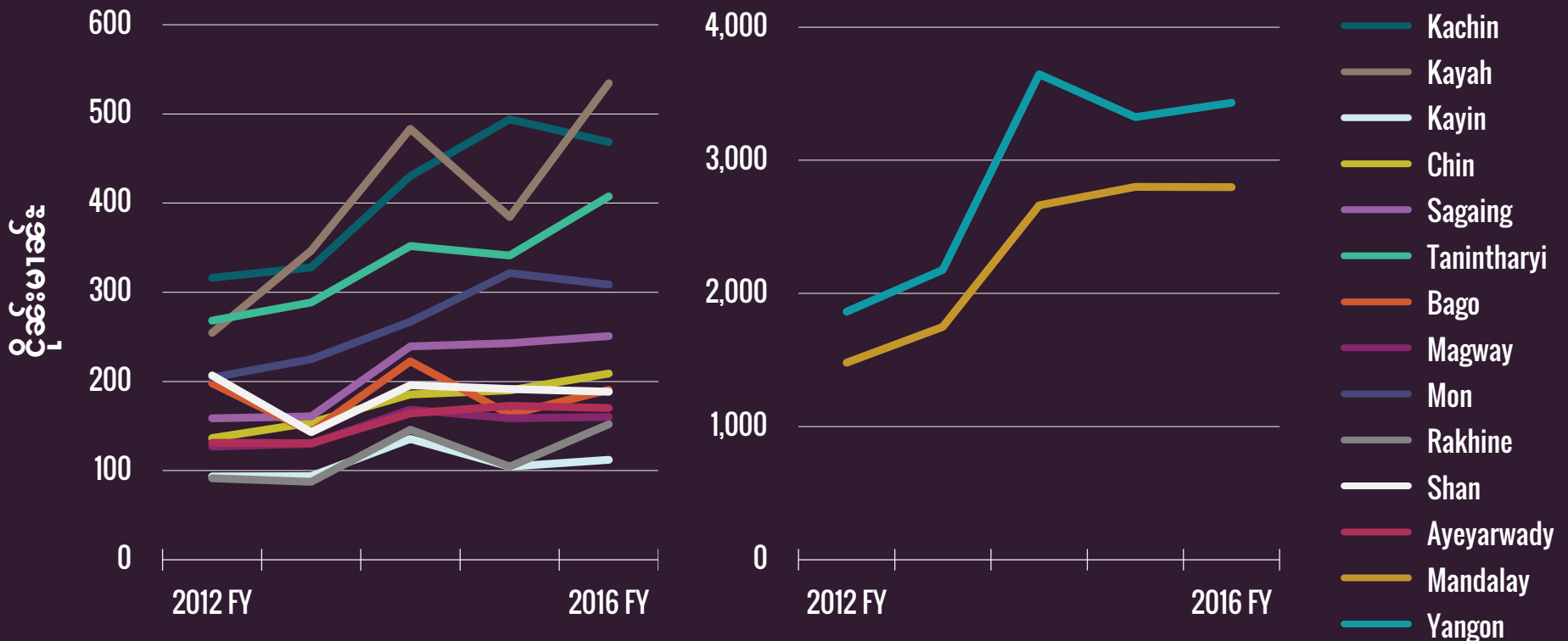
- ငိုခမ်းလိတ်,ဗလ တၢ်,လုမ်းဗွင်းလုင်ဗှံ,ဂခမ်ဂျေ,သၢင်း; ပိုင်လုင်မခမ်း ဗှံ,ဂျေ,သၢင်းသီခမ်းတၢင်းလုင်
လိုင်မွိုင်းဗလး; နှုတ်ခံ. မိုင်းပီးဂခမ်ငိုခမ်း ၇၀၁၂-၁၂ ခခမ်. ငိုခမ်းဂခမ်းလွ်. မီးထိုင် ၂၈% သေ ထိုင် ၇၀၁၂-
၇၀၁၂ မး လုင်းဂျေ,ထိုင် ၈၈% ။
- ဂွပ်;ပိုင်း; ငိုခမ်းလွ်.လံာ်, ယွမ်းလုင်းမးဗလး; လုင်ပွင်းလိုင်; တိုင်း/လေးမွိုင်းခပ်ဂျေ; လံးမဂ်းခခမ်း လီခမ်းဂခမ်
လွ်.လံာ်,ငိုခမ်းမး။ ခင်းဂခမ်လွ်.လံာ်,တၢ်, ဗှံ;ဗှံ.ခံ. မိုင်းပီး ၇၀၁၂-၁၂ ခခမ်. မိ သုခမ် ဂွလ်းသေ ထိုင် ၇၀၁၂-
၇၀၁၂ မးဗတ. ခင်းတိုင်း/လေးမွိုင်း ၁၇ ဂခမ်ခခမ်. မီး ၁၇% သေ တီးမွိုင်း တခင်းသၢ်,ရီ,ဗတ. မီး ၄%။
- ငိုခမ်းလွ်.လံာ်,ဂမ်းပးခမ်ခံ. လၢင်းလုတ်.တီး လုင်ပွင်းလိုင်;တိုင်းတင်းလေးမွိုင်းခပ် လဝ်းယွမ်းငိုခမ်းဂခမ်း
လွ်.သေ သမ်.လၢင်းပခမ်တၢင်းဂုခမ်ထိုင် တၢ်,တိုခမ်းဂိုင်းဂုခမ်းမွိုင်း ခမ်တိုင်းမးယဝ်.။

လွင်းသိင်,ခိုင်း; ခင်းးစား; ဝိုခင်းခင်း;သုခင်း,တူဝ် လေး; ဝိုခင်းကခင်းလေးမိင်,မူး (ကခင်း,လခင်း.)

- လွင်းပွင်းလိုင်; မိုင်းရှမ်းတုမ်း လိပ်,မိင်,ဝိုခင်းလူး လွင်းပွင်းလိုင်;တိုင်း/လေးမိုင်း လူလုံးဗျာင်ရှာင်းသခင်းမိင်း - :
ဝိုခင်းဂမ်.ထိမ်ရှူးလွင်းလွင်း; ဂခင်းမိင်,လေး ဝိုခင်းခင်း;လေး; ဝိုခင်းခွင်ဂခင်းတု, ဂခင်းမုခင်းလိင်း လိုင်းခင်း.ယဝ်.။
- ဝိုခင်းဂမ်.တိမ်ရှူးလွင်းလွင်း;ခင်း. ပိခင်းဝိုခင်းခွင်း; ကခင်းခင်းသေပိုခင်း; ကခင်းမိုင်းရှမ်းတုမ်း လေးမိင်,လူး လွင်းပွင်းလိုင်; တိုင်း
တင်း လေးမိုင်းယဝ်.။
- ခင်းးပီး ၇၀၁၇-၇၀၁၈ တေ, ပီး ၇၀၁၉-၇၀၁၈ ခင်း.ခင်း ရှပ်ခင်း.ရှမ်း; ဝိုခင်းခင်း;တိုင်းလေး;လေးမိုင်းခင်း; ခိုခင်းမူးထိုင် ၇၇၈%
(လမ်လမ် သခင်းပုခင်း;) ယဝ်.။ ဝိုခင်းဂမ်.ထိမ်ရှူးလွင်းလွင်း; တု,ပီးဂခင်းဝိုခင်း ၇၀၁၉/၇၀၁၈ ခင်း. မီးထိုင် ၇၈% ခင်းးရှူး ဝိုခင်း
ခင်း;ရှမ်း; တိုင်း/လေးမိုင်း ရှူးကခင်းယဝ်.။
- ဝိုခင်းခင်း;သုခင်း,တူဝ် ခင်းးရှူးဝိုခင်းခင်း;တိုင်း/လေးမိုင်းတင်းသိင်းခင်း. လုံးယွမ်းကေး,မူး တေး.တေး.တူးတူး။ တူဝ်ယခင်း,
ဝိုခင်းခင်း;ရှင်းခေ တီးလွင်းပွင်းလိုင်;လေးမိုင်းယခင်း မိုင်း;ပီးဂခင်းဝိုခင်း ၇၀၁၈-၇၀၁၉ ခင်း. မီး ၇၀% ခင်းးဝိုခင်းခင်း;တင်း
သိင်း;သေ မိုင်း; ၇၀၁၉-၇၀၁၈ ခင်း. မီး ၈ . ၈ % ။
- ပေးကပ်ဝိုခင်းမခင်းတူးထိုင် မိုင်း;ပီးဂခင်းဝိုခင်း ၇၀၁၇-၁၈ ခင်း. မီး ၈၈၉ လခင်း.လိခင်း.ပူးသေ ခင်းးပီး ၇၀၁၉-၁၈ ခင်း.
ခိုခင်းမူးထိုင် ၁၇၇ လခင်း.လိခင်း.ပူး။ ဝိုခင်းဂမ်.ထိမ်ရှူးလွင်းလွင်း; ကခင်းလေးမိင်,ပခင်းလေးမိုင်းတင်းတိုင်း ရှူးကခင်း တု,ပီး
ဂခင်းဝိုခင်း ၇၀၁၉-၁၈ ခင်း.ခင်း မီး ၇၈% ခင်းးရှူး ဝိုခင်းခင်း;ရှမ်း;တိုင်း/လေးမိုင်းတင်းသိင်း;။

ဂၢၤဆၢ်ဂီၤပိးငိၤဆၢ်းမွဲဆၢ်, လုၤမိးဃှံၤ, ဂၢၤဆၢ်ဂူဆၢ်; မုၢ်ဆၢ်းမုၢ်ငိးသၢ, ငလး; ဂၢၤဆၢ်မုၢ်ဆၢ်းလိၣ်းဝိၣ်းလူၣ်

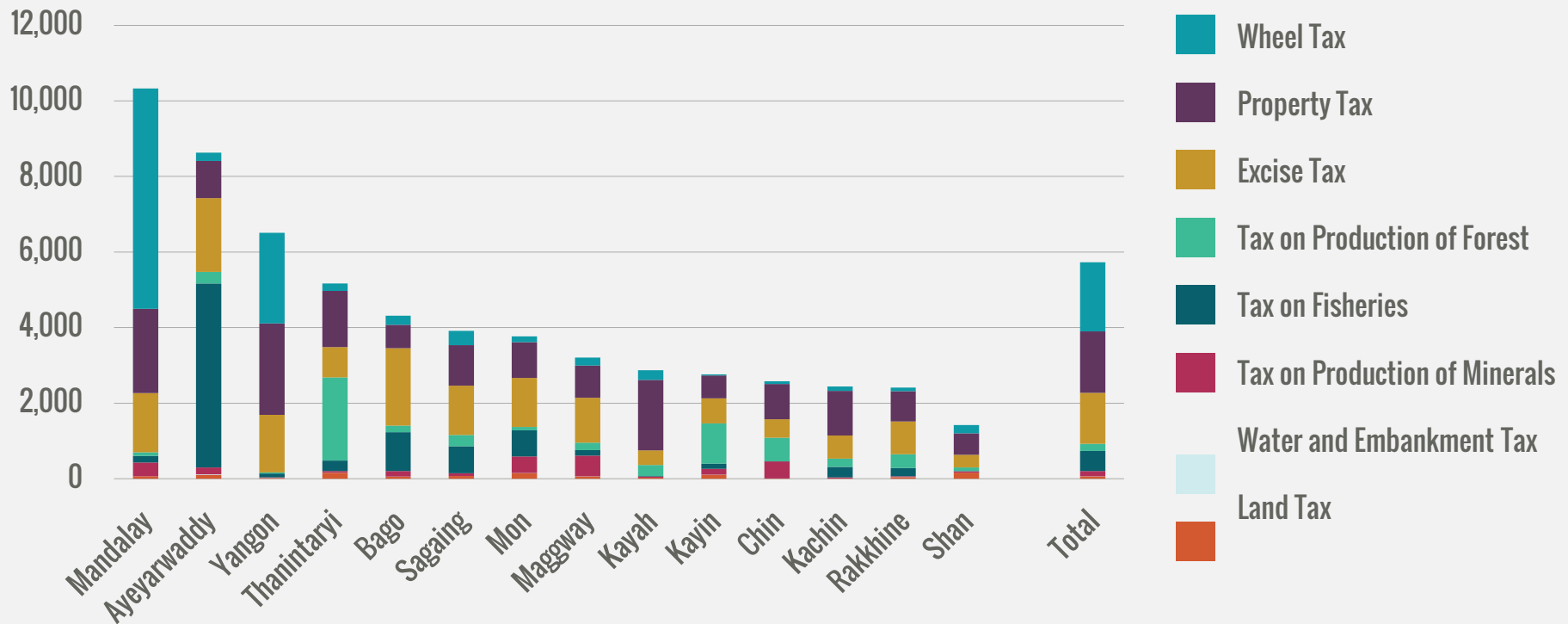
ဂၢၤဆၢ်ဂီၤပိးမွဲဆၢ်, လုၤမိးဃှံၤ, ဂူဆၢ်; မုၢ်ဆၢ်းမုၢ်ငိးသၢ, - ဂၢၤဆၢ်ဂီၤပိးမွဲဆၢ်, ခိုဝ် ဂူဆၢ်းကျဲးလိၣ်းလူၣ်. ခၢၣ်.

*လုၤမိးဆၢ်းသၢၣ်, ဂၢၤဆၢ်မုၢ်ဆၢ်းလိၣ်းဝိၣ်းလူၣ်တၢ. မိးတီး တၢၢ်ဂၢၤတၢၢ်လၢ, ဝိၣ်းလူၣ်, "

ငိုခင်းခွခင်း,ကခင်းလံးဂ်ပး လူလှ်းလွင်းတၢင်းကခင်းလှ်ကခင်းခခင်း. လေးမိုင်းလေး; တိုင်း ဂူခင်းကခင်း

တိုင်းလေး; လေးမိုင်းတင်းမူတ်း (ဂျေ.လှ်/ခခင်း.) ၂၀၁၇-၂၀၁၉ BE)

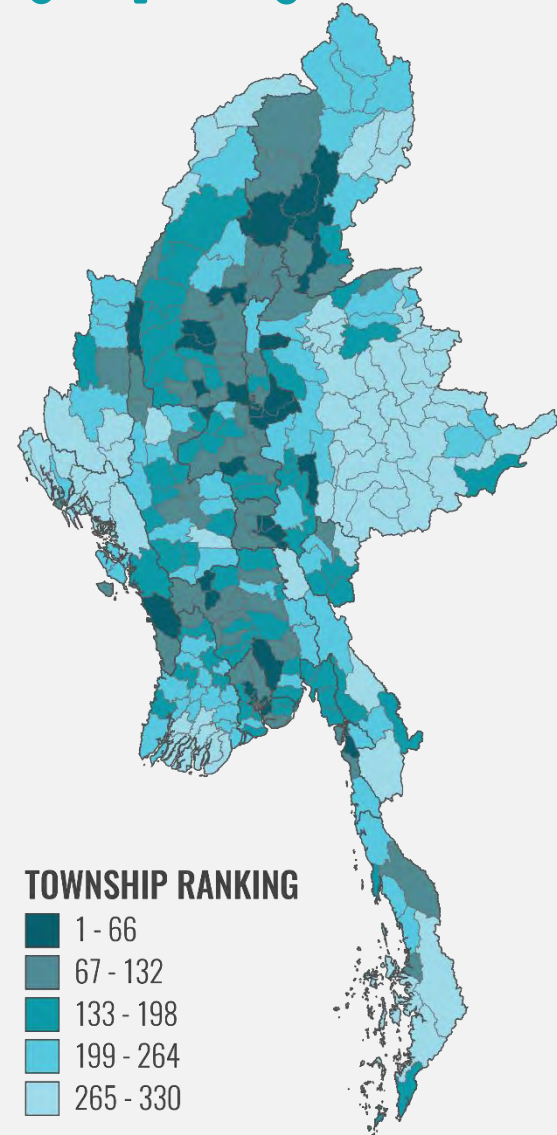

မာ်လီ.ပိုင်း လွင်းခိုခင်းယှ်, လေးဝိုင်း

ထတ်းတီၢ်လွင်းခိုခင်းယှ်, တိုင်းလး လေးပိုင်း

- လွင်းခိုခင်းယှ်,လေးဝိုင်း ကခၢ်ယခၢ်ခၢ် သိခင်းသၢ်မၢ်ဂ့ၢ်ခၢ်.ဂ့ၢ် မိုင်းဂ့ၢ်တုၢ်မိုင်းမၢ်ခင်း (201၇)။
- လွင်းခိုခင်းယှ်,လေးဝိုင်းခၢ်. ပီခၢ်လွင်းကခၢ်ဂ့ၢ်သေ လီ.လမ်းခေဝံ.ခၢ်လွင်း ထၢခင်းဂၢခၢ်ယှ်,ဂီခၢ်. ပံးယှ်,လီ လေး ပံးပလုၢ်,လုၢ်.။ ဂၢင်းဖၢခၢ်,တီၢ် ကခၢ်ခၢ်.ဖၢ,ခ့ၢ်ခၢ်.လီ.လမ်းခေဝံ.ပခၢ် ထၢခင်းခိုခင်းယှ်,လေးဝိုင်း ကခၢ်ယခၢ်ခၢ် ဝါၢ်;လွင်းခိုခင်းယှ်,ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ခၢ် ခၢ်လေးဝိုင်း။

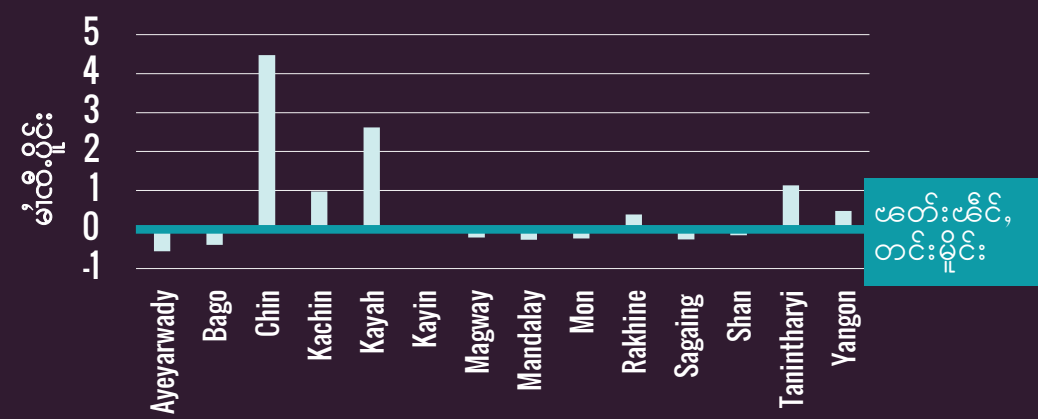
ဖၢခၢ်,တီၢ်.လမ်းခၢ် “ထၢခင်း” လွင်းခိုခင်းယှ်, လေးဝိုင်း

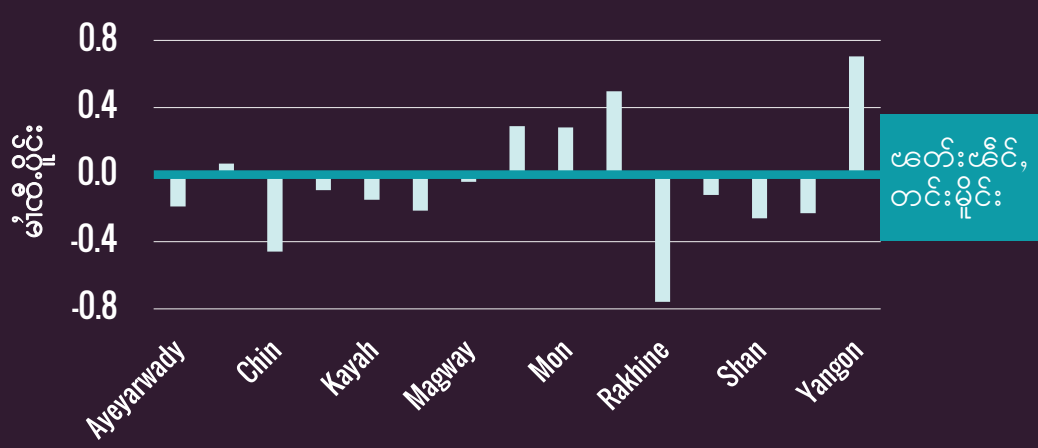
လွင်းပီၤ,ပိုင်း; ဝိုခင်းခင်း;လး လွင်းခိုခင်းယို,မုခင်းလိင်း တၢ်,ဂူခင်းဂၢ်.လွံဂၢ်.ခခင်း.

**မံၤလိ.ပိုင်း ထၢခင်းဂူခင်းဖတ်းဖိင်,ခခံ.
ပိခင်းကခင်း မိးခခင်း.ကခင်းသီခင်းသို. လံးဖွံးဖျၢ.
လး; ခိုင်းပိုင်း,မုခင်း.ဂျၢဂိုခင်းခင်း
ကခင်းဂူခင်းဂခင်းပိခင်း
မံၤလိ.ပိုင်းငဝ်းလံးမုခင်း.ဂျၢဂိုခင်းလး; ခိုင်းပိုင်း,
ခခင်း.ယဝ်း.

မံၤလိ.ပိုင်း ဝိုခင်းခင်း;ဂၢ်.လွံဂၢ်.ခခင်း.

မံၤလိ.ပိုင်း ထၢခင်းယူ,သဝ်းဂိခင်းသၢင်း;

* State and Region per capita revenue divided by average per capita revenue

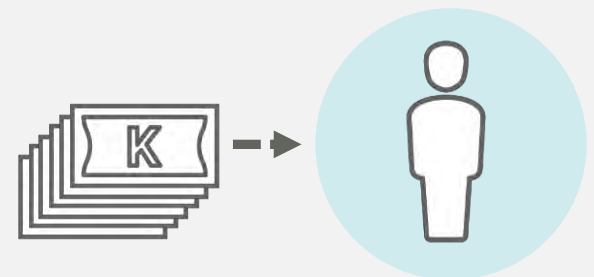
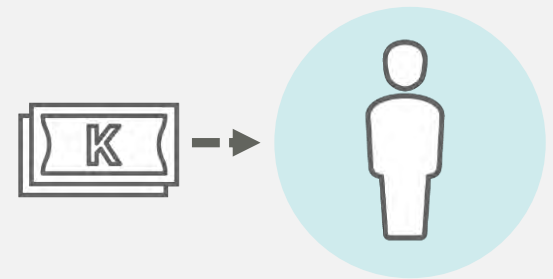
လွင်းပီဂ်,ပိုင်း; ငိုခင်းခင်း;လင်း လွင်းခိုခင်းယွံ,မုခင်းလီင်း ခင်းဂးဂူခင်းဂေး.လွံ/ခခင်း.

မီးလွင်းပီဂ်,ပိုင်း;ငိုခင်းခင်း ထာင်း,လီင်း တီး ဂူခင်းဂေး.လွံ/ခခင်း.
ခင်းတိုင်းလင်း; လေး မိုင်းတင်းလံ။

ထွမ်းလူလင်းငိုခင်းခင်းဂူခင်းဂေး.လွံ/ခခင်း.ခခင်း. ဧတ. ကာပီး
ကမ်း,မီးလွင်းတင်း;လွံလီင်း,ဗေ ခင်းဂး;လေး မိုင်းကခင်းလွံ။

ခင်းဂခင်းခိုခင်းယွံ,မုခင်းလီင်း တိုင်းလင်း; လေး မိုင်းခခင်း.
မိုခင်းဂင်းမီး လွင်းပီဂ်,ပိုင်း;ဝံ။

ငိုခင်းခင်းဂူခင်းဂေး.လွံခခင်း.ခခင်း. ကမ်း,ပိုင်းခခင်းလံ; ကမ်း,ခခင်း
ကမ်း,တုပ်,ပခင်းလံ; တာင်းလွံတုပ်,ဂခင်းဂူခင်းမုခင်း တိုင်းလင်း;
လေး မိုင်း။

ဂၢၢ်ခၢ်ထုတ်းသၢင် လွင်းလုတ်းယွမ်း ငဝ်းငုခ်းဂုမ်းဂမ်ဗျာ, ဂၢၢ်ခၢ်ငိုခ်း

- လွင်းကၢၢ်ဂၢၢ်, သၢင်းဗးဂုမ်းခိုခ်းဂၢၢ်ခၢ်ဗွင်းငမ်းမိုင်း
 မၢၢ်ခၢ်ခံ. ဂိုတ်းဂိုတ်းတိုဝ်းပိခ်း **ဂၢၢ်ခၢ်လီၤ, ဂိုင်းပွင်**
သၢင်; ထၢခၢ်ခိုဝ်းထၢခၢ်တို; လှိုင်သေ
ဂၢၢ်ခၢ်လုတ်းယွမ်းငဝ်းငုခ်းဂုမ်းဂမ်။
- ဂၢၢ်ခၢ်လီၤ, ဂိုင်းပွင်သၢင်; ထၢခၢ်ခိုဝ်းသု, လှိုင်ထၢခၢ်;
 တို;ခံ. လၢင်းဂုခ်းလံးဝဲ; တိုၤမိးယု, ခိုဝ်းသၢ်သိခ်း;
 တၢင်းကၢၢ်မၢၢ်ခၢ်, မိခ်း မိုခ်းမိုဝ်းဂိုတ်းခၢ်ခၢ်ယု,။
- ဝဲ;ခၢ်ခၢ်သေတၢ်ဂၢၢ်; ခၢ်. ဂၢၢ်ခၢ်ကၢၢ်ခၢ်ခံ. ခံ. တေ
 ကမ်, ဂိုတ်းဂိုတ်း, ပိခ်းယု. ဂိခ်း, ခိင် တၢ်လွင်းယုမ်း,
 ယမ်တမ်းလှိုင်; ကၢၢ်ခၢ်တေဂိုတ်း, ပိခ်းမၢ်လုလု;
 ဂၢၢ်ခၢ်လုတ်းယွမ်းသုခ်း, တိုဝ်းတတ်းငဝ်းငုခ်း
 ကၢၢ်ခၢ်မၢၢ်ခၢ်, ဂိုမ်းခၢ်ခၢ်လံး။

ဂၢၢ်ခၢ်လုတ်းယွမ်းငဝ်းငုခ်းဂုမ်းဂမ်

ဂၢၢ်ခၢ်လီၤ, ပခၢ်ပုခ်းဗွင်း ကၢၢ်ခၢ်လုၤတီ;
 လှိုင်ပွင်းလှိုင်; ဂၢၢ်ခၢ်ဗွင်း, ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ပုခ်းဗွင်း
 သုခ်း, ကုပ်, ပွင်, ဗလ; သုခ်း, လတ်းဂၢၢ်ခၢ် ပခၢ်လှိုင်
 လှိုင်; လှိုင်ပွင်းလှိုင်ထၢခၢ်တို; ကမ်, ခၢ်ခၢ်
 လိခ်းတို; ကမ်မိးလွင်းလွတ်းလိဝ်း ပိခ်းပွတ်း
 ပိခ်းတွခ်း။

ဂၢၢ်ခၢ်လီၤ, ဂိုင်းပွင်သၢင်; ထၢခၢ်ခိုဝ်းသု, လှိုင်ထၢခၢ်; တို;

လုလု; လုမ်းဗွင်းလှိုင် ငဝ်းငုခ်း ဗွင်းပုခ်း;
 ဗွင်းဗလ; သုခ်း, လတ်းဂၢၢ်ခၢ် ပခၢ်လှိုင် ဂိုင်းဂၢၢ်ခၢ်
 ထၢခၢ်တို;သေ ဂိုတ်းဂိုတ်း တိုဝ်းဂိုမ်းလမ်ဂုခ်းမိုင်း
 မၢ်။ ဂုလုးဂၢ် တိုၤပိခ်း ပွတ်းတွခ်းကွခ်း, ခိုဝ်း;
 ခိုင်းလှိုင်ပွင်းလှိုင်; ဂၢၢ်ခၢ်လှိုင်ခၢ်, ဂၢၢ်,။

ဂၢၢ်ခၢ်ထၢတံးသၢင် ပိုင်ဂၢၢ်ခၢ်ငိုခၢ်း လံးလူတံးယွမ်း ငဝ်းငုခၢ်းဂုမ်းဂမ်

- လုမ်းဗှံ၊လုမ်းဗှံလိုင် တိုင်းငလး၊ လေးမိုင်း
ကိတ်၊ဂၢၢ်ခၢ်မၢ်းမုခၢ်းကၢၢ်ခၢ်လေး မိုင်း ပိုင်၊လိုင်ခံး
တၢင်တိုင်ကော၊ဂျီခၢ်၊သီ၊တိုင်းငလး၊ လေးမိုင်း ခွင်လုမ်းဗှံလိုင်
ဂုမ်း တုမ်းယု၊သေတၢ် တိုင်းငလး၊ လေးမိုင်းတၢင်းလံးခၢ် တိုက်လး
ပိုင်၊ ကိတ်ခိုင် ခုင်းတိုခၢ်း
ကၢၢ်ခၢ်မိုင်းဂုမ်းတုမ်းတေလိက်၊ပခၢ်ခၢ်ခၢ်တိမ်တိမ်ယု။ (ကမ်၊ပုး
မုဂ်လုမ်း ဗှံ၊ဂၢၢ်ခၢ်မုခၢ်းလိင်း/ဂွင်းဂၢၢ်ခၢ်ဗှံ၊ဂၢၢ်ခၢ်မုခၢ်းလိင်း)
- DAOs ခံးပီခၢ်တိုင်ယၢင်၊ကၢၢ်ခၢ်ယမ်ကၢၢ်ခၢ်ခိုင်၊ ကၢၢ်ခၢ်ခၢ်ပခၢ်လံး
လံးဂၢၢ်ခၢ် လူတံးယွမ်းငဝ်းငုခၢ်းဂုမ်းဂမ်မိုင်းမၢ်ခၢ်။ DAOs ခဝ်း ခံး
ဂီဝ်းဂုမ်းတုမ်းငိုခၢ်း ခဝ်းဂုင်းခေုခဝ်သေ
လွံ့လံ၊ငိုခၢ်းသုခၢ်၊တိုင်လုမ်းခဝ် တွခၢ်းတၢ်၊တၢင်းလိုင်၊ တိုင်၊တီး။
(တိုင်းလွံ့တိုင်းတီး၊ ဂၢၢ်ခၢ်လွင်းလေးလေးဝိုင်း လိုင်သေ ပံးပလု၊လု၊
ငလး၊ ပံးယု၊လီ)
- ပေးဂုမ်းသေတုလုးလိုင် လုမ်းဗှံမိုင်းဂုမ်းဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်ခံး
တိုက်လးခမ်၊လိုင်ပွင်း လိုင်၊ မိုင်းဂုမ်းတုမ်း
လတ်းဂၢၢ်ခၢ်တိမ်တိမ်ထုခၢ်းထုခၢ်းယု။

လုမ်းဗှံ၊ဂုခၢ်းမုခၢ်း
မုင်းသု၊ခံး လံးဂုပ်
ပုခၢ်းဗှံခၢ်းတီး လိုင်
ပွင်းလိုင်တိုင်း/
လေးမိုင်းယပ်

ရှုပ်ရှုပ်လွင်းလွင်း ကဆင်လမ်းလွင်း

- ယွခင်း၊ ဂါခင်း၊ ကုခင်း၊ ငိုခင်း၊ မိင်၊ ကဆင်လုဂ်၊ တီးလုဂ်၊ ပွင်းလိုင်၊ မိုင်းဂျမ်း၊ တုမ်းမး၊ ငလး၊ ငိုခင်းလုံ၊ လုံ၊ တိုင်းငလး၊ လေး၊ မိုင်းတိုင်းသုင်ခိုခင်းမး။
- ငိုခင်းလုံ၊ လုံ၊ တိုင်းငလး၊ လေး၊ မိုင်းတိုင်းသုင်ခိုခင်းမး၊ သေယဝ်၊ ကွင်းတီး၊ ဂါခင်း၊ ကဆင်တေလုံ၊ လုံ၊ ငိုခင်းဂျေး၊ ခမ်တိုင်းခိုခင်းမး။ (တုဂ်ယာင်၊ - လုဂ်ပွင်းလိုင်၊ တိုင်း/လေး၊ မိုင်း၊ ဂါခင်းဂျေး၊ ဂါ၊ နှိုင်းခွင်ငင်းတိုခင်း၊ ဂါခင်း၊ ဂျမ်းမုခင်းမုင်းသျှ၊)
- ယွခင်း၊ တိုင်းငလး၊ လေး၊ မိုင်းတင်းလုံ၊ ခေ၊ တိုဂ်၊ လုံ၊ ပိုင်း၊ ဂိုင်ခိုင်၊ နှိုင်းတိုခင်း၊ ကဆင်မိုင်းဂျမ်း၊ တုမ်းတေလုံ၊ ပခမ်ခခင်း၊ တိမ်တိမ်ယု၊ ငလး၊ လွင်းငမး၊ ဂမ်းခိုခင်း၊ ဂါခင်းကုပ်၊ ပိုင်၊ မိုင်းမခင်း၊ မိုင်းပီး ၇၀၁၁ ခခင်း၊ တိုင်းဂိုတ်းဂိုတ်းပိုင်၊ လွင်းကဆင်လုဂ်၊ တာင်းခိုင်၊ လီ၊ သင်၊ လုင်း၊ တာင်းတိုင်း၊ လှိုင်သေ၊ ဂါခင်းလုတ်းယွမ်းငင်းငုခင်းဂမ်းဂမ်။
- လုဂ်ပွင်းလိုင်၊ မိုင်းဂျမ်း၊ တုမ်းခေ၊ တိုဂ်၊ ဂမ်းဂမ်၊ ဂါခင်းကပ်ပုခင်း၊ ဗွခင်း၊ ငိုခင်းတွင်းငလး၊ ဂါခင်းလတ်းဂါခင်း၊ တွခင်းတျ၊ တေသင်း၊ လုမ်းဗွမ်၊ ဂျမ်း၊ ဂါခင်းဂျမ်း။
- တေလုံ၊ တိုင်းလုတ်းယွမ်း၊ ဂိုင်းပွင်တိုင်းတတ်းကဆင်ယခင်းခိုင်သျှ၊ တိုင်း၊ တျ၊ သင်းယုင်၊ ဂါခင်းမေကပ်ပုခင်း၊ ဗွခင်းငလး၊ ပခမ်သုခင်း၊ တိုင်းတတ်း၊ တျ၊ ယိုင်းဂိုတ်းသင်းပခမ်တာင်းလုဂ်၊ ဂျမ်းမိုင်း။

တွဲခင်းယိုဂ်းလီခင်း,

လခင်း.

1

ခိုခင်းတူလှ်းခိုခင်း တွဲခင်းကခင်းခင်းဝံ. လွင်းပီဂ်,ပိုင်း
ဂါခင်းခိုခင်းယို,မုခင်းလီင်း ငလး; ငိုခင်းခင်း။

လခင်း.

၇

ကုပ်,ကူဂ်းလွမ်းလုမ်း - 10မိတ်.

လွင်း,ဂါခင်းလုတ်းယိုမ်းငင်းငခင်းဂုမ်းဂမ်ခင်း.
ဂေးခလံးလွင်းပီဂ်,ပိုင်း ဂါခင်းခိုခင်းယို,မုခင်းလီင်းယူ,၅၂။

တွဲခင်း ၄

ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗိုတ်,တရ,လေး;
ဂါခင်ဂိုတ်းဂွဲခင်းဂိုင်းဗိုင်း,ပိုင်း

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

နူးထိုင်းပူးတွဲခံ့ လံးဂူမ်းဂခင်တီမ်းလမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ဝံ။

ကေးသျူးဖွှင်,တေးသျိုခင်းဗလး
ခူးမေ့လူင် Paul A. R. Hobson

Matthew Arnold

Nicola Williams

Lea Lybecker

Kyaw Myo Oo

လမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ ပီခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်း
ဂူးမိုင်းမိုင်းဗလး, ဂူခင်းမိုင်း မိုင်းကဗေးရီ,ဂခင်,ခင် ဂမ်းလွတ်;
ဝံ။ လွင်းတင်းခင်းလမ်းဂခင်သွခင်တင်းမူတ်းခံ့ ပီခင်ပွင်းဂွမ်း
ကေးသျူးဖွှင်,တေးသျိုခင်း။ ဂူလုံးဂူး ကမ်းလံးတင်တူင် တင်း
ဂုခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်းဂူးမိုင်းမိုင်း မိုင်းကဗေး
ရီ,ဂခင်, ဗလး, လူင်ပွင်းထိုင်း မိုင်းကဗေးရီ,ဂခင်။

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

လွင်းတင်း ကခပ်ခပ်ပုးခင်းတွခင်းခပ်

၁

တွခင်းခပ်ခပ် ဂခပ်ခပ်၊သင်းလွင်းခင်း
ခင်းလွင်းခင်း၊ပင်း ခင်းပိုင်ခင်း၊တခင်း၊
ခပ်ပိုင်၊သင်း။

၂

လွင်းပိုင်၊ပိုင်၊ ဂခပ်ခပ်ခင်းခင်းတွင်းခင်း
ခင်းမခင်းခပ် မီးခင်းခင်း လာလာ။

၃

လွင်းတင်းကခပ်သင်းခင်းမီးလွင်းခင်း၊ ပင်း
ခင်းပိုင်ခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
ခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း။ တင်းခင်းလင်း
တင်း၊ခင်း တင်း၊ကခပ်ခင်းသင်း ခင်းခင်း
သင်း ခင်းမီးလွင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း။

၄

လွင်းခင်းခင်းလွင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း
ခင်းခင်းခင်း တင်းလွင်းခင်းခင်း ခင်း
တင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း။

ဂၢၤခၢ်ပိတ်,တီးပွင်, ခေးလွဲ. ခင်းတွခ်းခင်း.

လွင်းခင်းရှိုင်းဗ်း,ပိင်း :

ငဝ်းလၢးကခၢ်မီးလွင်းခင်းရှိုင်းဗ်း,ပိင်းဝံ။ ပိုင်လူင်မခင်း
တီးထခၢ်.ထၢခင်း၊ သုခင်း, ငလး တိုဝ်.တၢင်း။

လွင်းတြးဗ်း,ပိင်း :

လွင်းကခၢ် ဗ်း,ပိင်း ငလး ကမ်,ထွမ်းဗ်း, -
မီးလွင်းတြး ထွမ်းလူလုး;ခိုင်း;ခိုင်းဂၢင်။

လွင်းခင်းရှိုင်းဗ်း,ပိင်းခင်းဂၢၢ်လတ်းလီၤ,ငိုခင်း :

ခင်းလူင် ခင်းလိုင်မိုင်းဂူမ်းတုမ်း လီၤ,ပခၢ် လူင်ပွင်းလိုင်တိုင်း/လေးမိုင်း
လူလုးယိုင်းကၢခင်း ရှိုမ်းလွင်းဗ်း,ပိင်း ခင်းဂၢၢ်ပီၤ,ပိုင်တီးငိုခင်း
ခင်းကခၢ်လးမး ငလး တီးငိုခင်းဂမ်.ထီၤဂၢၢ်လွင်းလေး။

လွင်းကမ်,ဗ်း,ပိင်းခင်းဂၢၢ်ငိုခင်းတုင်း :

လူင်ပွင်းလိုင်မိုင်းဂူမ်း တုမ်း ပခၢ်သုခင်း,တိုင်းငလး လေးမိုင်း
ပီၤ,ပိုင်ဂၢၢ် ထွမ်းလူလုး လွင်းပီၤ,ပိုင်ခင်းမိတ်;ငိုခင်းကခၢ်ဂိုတ်းဝံ။

ခင်းမိတ်;ငိုခင်းကခၢ်ဂိုတ်းဝံ :

လွင်းပီၤ,ပိုင်ခင်းခင်း ခင်းမိတ်;
ငိုခင်းကခၢ်ဂူခင်းဂျေ.လွဲ/ခင်း လံးဂှပ်.ငလး ငိုခင်းခွခင်း, ကခၢ်
ဂူခင်းဂျေ.လွဲ/ခင်း လးသွဲ,။

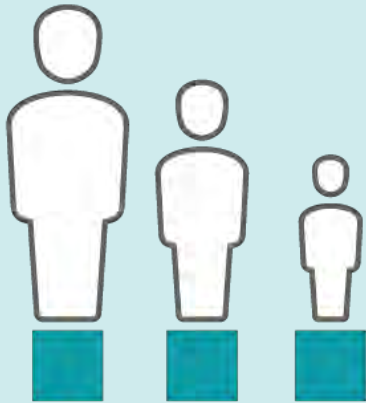
ဂၢၢ်ခင်းဗ်းခင်းခင်း -

ဂၢၢ်ခင်းလီၤ,ခွခင်း,ငိုခင်းခင်းမိုင်းဂူမ်းတုမ်း ထူး
လူင်ပွင်းလိုင် တိုင်း/လေးမိုင်း။

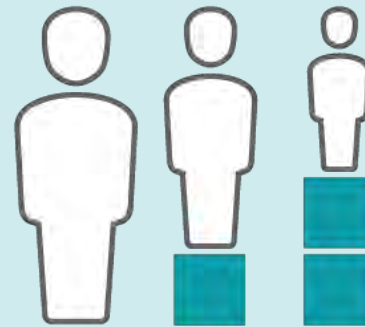
လွင်းကြေးနှိုင်းယှဉ်ခြင်း၊ ပိုင်းခြားခြင်း နှင့် လွင်းနှိုင်းယှဉ်ခြင်း

လွင်းနှိုင်းယှဉ်ခြင်း

လွင်းနှိုင်းယှဉ်ခြင်း၏ ပိုင်းခြားခြင်းအားဖြင့် တူညီသော အခြေအနေအထားရှိသူများအတွက် တူညီသော နည်းလမ်းဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း။

လွင်းကြေးနှိုင်းယှဉ်ခြင်း

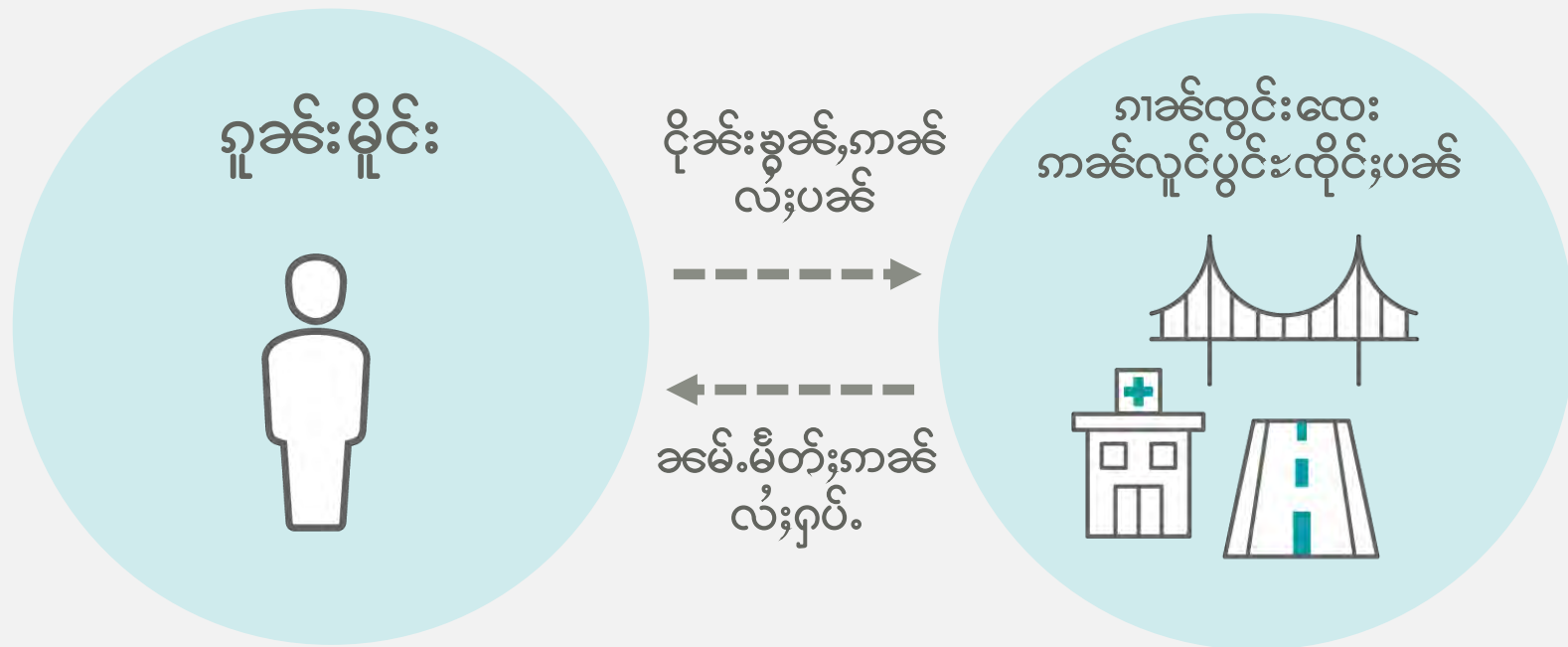

လွင်းကြေးနှိုင်းယှဉ်ခြင်း၏ ကန့်သတ်ချက်မှာ ပိုင်းခြားခြင်းအားဖြင့် ခွဲခြားခြင်း၊ အခြေအနေအထားအရ ကွဲပြားခြင်း၊ လွှဲပြားခြင်း၊ နှင့် ကွဲပြားခြင်းတို့ကို ဖယ်လျှော့ခြင်း။ ကြေးနှိုင်းယှဉ်ခြင်းသည် နှိုင်းယှဉ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ခမေ့မိတ်းဒိုခင်း ကခင်းဂိုတ်းဝံ (NFB)

NFB = ခမေ့မိတ်းကခင်းလံးဂှပ် - ဒိုခင်းခွခင်း,ကခင်းလံးပခင်း

NFBs ကခင်းဝံးခံ. ပီခင်းဂခင်းသွခင်း,ထွခင်း ခင်းခင်းခမေ့မိတ်းကခင်းဂှခင်း
ဂေ့လံး/ခခင်းလံးဂှပ်.ခလး ဒိုခင်းခွခင်း,ကခင်းဂှခင်းဂေ့လံး/ခခင်းလံးပခင်း။

လွင်းပိတ်, ပိုင်းခမ်မီတ်; ငိုခင်းကခင်ဂိုတ်;

- တိုင်း/လေး မိုင်းကခင်ငိုခင်းခင်းကေ,
လိုင်သေငိုခင်းခင်းဗတ်.ဗင်,ခခင်း
ရှင်းမိုင်းကျေးတေလုံးခမ်မီတ်;ခမ်
မ.တွခင်းကေ,လွမ်း။
- ရှင်းခင်းတိုင်း/လေး မိုင်း
ကခင်မိုင်းငိုခင်းခင်းခမ်လိုင်ငိုခင်းခင်း
ဗတ်.ဗင်,တေလုံး
ခမ်.တွခင်းခမ်လိုင်သေ
တိုင်း/လေး မိုင်းလိုင်ငိုခင်းခင်းကေ,
သေငိုခင်းခင်းဗတ်.ဗင်,။
- ကခင်ခင်းရှင်းဝုး
လွင်းကမ်,မီးလွင်းတြး/ ကမ်,မီး
လွင်းဗင်,ပိုင်း ခင်းကခင်ငိုခင်းတွင်း
ယဝ်။

ၵၢၼ်ႉတူဝ်းၶိင်းမီးလွင်ႈၵုၼ်းၵိုင်း၊ ဃီၼ်ႇပိင်း

- တွဲခင်းတျ, NFBs တေမီးလွင်းဗ်ဇိုင်,ပိုင်းဂခင်းခခင်း. လူဝ်,လိဂ်,ငိုခင်းပခင်း ဗ်ဇိုင်,ဗ်ဇိုင်,ပိုင်းပိုင်း
- လွင်းတင်းဂမ်းဗ်ဇိုင်; ကခင်းဂိုတ်းဂ်; NFBs ပိုင်း,ပိုင်း,ဂခင်းခခင်း. မီးခခင်း,ပျးတျ;ခခင်း.ယဝ်.။
  - ဂိုဝ်ခခင်း.ငိုခင်းခခင်း, လေးမိုင်း။
  - ငိုခင်းဂမ်း.ထီမ်ဂခင်းလွင်းလေး ကခင်းဂိုဝ်,ဂမ်းဂူခင်းမိုင်း ခခင်းလေးမိုင်း။
  - တင်းလူဝ်,ဂခင်းလွင်းလေးခခင်းလေးမိုင်း။
- လွင်းဂိုတ်းဂ်;ငိုခင်းဂမ်း.ထီမ်ဗ်ဇိုင်,ပိုင်းခခင်း. လင်းလူတ်းယွမ်းလံ; လွင်းပိုင်း,ပိုင်း; NFBs ခခင်းလေးမိုင်း။
  - ယခင်းခခင်း.ငိုခင်းခခင်း, တင်းလူဝ်, ငလး; ငိုခင်းဂမ်း.ထီမ် ဂခင်းလွင်းလေး ဂူခင်းမိုင်း ခခင်းလေးဝိုင်း။
- ယိုင်းကခင်းငတ. တျ,ဂ်;လေးမိုင်းလင်းဂမ်း.ထီမ်ပခင်းဗ်ဇိုင်,ဗ်ဇိုင်,ပိုင်းပိုင်း တ်;ဂခင်းလွင်းလေးကခင်းဂိုင်း,ငမ, ငလး; ဂခင်းဂိုင်းငိုခင်းခခင်း,ကခင်းဂိုင်း,ငမ,။

၈၁ ခင်ရှ်တုံးရှိုးမီးလွင်းရွှေခင်းရှိုင်း၊ နိုင်၊ ပိုင်း

ရှိတ်းရှိုးလွင်းပိတ်၊ပိုင်းတီး
တင်းလှဝ်၊
ခွမ်းရှိုင်း၊မိင်၊ပိုင်း

ပိုင်တိုင်း၊ ကဆင်ယဆင်ခိုင်
တောင်တိုင်း၊ တောင်လှိုင်၊ မိုဆင်ခိုင်၊

- ဂျပ်ဇပ်.ဂျဇ်း
- ဂျ,တီ,ဗီ,
ဂျဇ်းဂျ.လှ်/ဇဇ်း.
- ထာဇ်း;တၢင်းဇာဇ်း
- ဂၢဇ်ယု,သၢင်းဂီဇ်သင်းဂျဇ်း
- လွင်း;ဂျပ်ဇပ်.ဂျဇ်းသတ်.

ကိုးကွယ်ခန်းခွဲခွဲ၊ ကခန်းပိုင်း၊ မီးလွင်း၊ ဖိတ်၊ ပိုင်းမး

ပိုင်တိန်၊ ကဆင်ယဆင်ဆိုင်
လွင်းဂိုတ်းဂိုတ်း
ဆွဆင်၊ ငဆင်းဆင်း၊ ဂူဆင်းဂေါ့လွင်/ဆ
ဆင်းမီးလွင်း၊ နိုင်၊ ပိုင်း။

- ငိုခင်းလုံးငိုခင်းရှေးလွင်း၊
ခင်းပျံ့ ခင်းခွင်
ငင်းတိုခင်း။

တၢ်ငံ့.လိင် ဂွံး.လိင်.ဂွံး.မိး :

- ဖတ်းဖိုင်, လိုင်းမိုင်:
- လူပွင်း, လိုင်း, ထာခင်း, ခိုင်
- လှမ်း, တာင်တိုင်, လေးမိုင်:

တူဝ်ယာင်, လွင်းဂွခင်းရှိုင်းဗ်ဗ်, ပိုင်း သာမ်ကခင်

မိုင်းကျေးသတေးလီးယွဲး

လွင်းဂွခင်းရှိုင်းဗ်ဗ်, ပိုင်း မိုင်း ကျေးသတေးလီးယွဲးခင်း. ဧတ. တေ ယခင်ခိုင်တင်းလူဝ်, သေ ပီခင် လုမ်းခင်းသင်းဗ်ဗ်, ဂမ်. ထီမ် ငိုခင်းပိုခင်းတီးခင် ရှမ်းဂမ်ဝံ.။ တီးမိုင်းကျေးသတေး လီးယွဲးခင်း. ဂိုဝ်, ဂပ်းလူလုံးငိုခင်း လွင်းငင်းငိုခင်းရှမ်းဂမ် သေတု. တီးဂါခင်ဂိုဝ်းငိုခင်းခွခင်း, ဧတ. ဂါခင်ရှမ်းဂမ်ငင်းငိုခင်းသုင်ဝံ. တေ.တေ.ယဝ်.။

မိုင်းခခေ, တု,

လွင်းဂွခင်းရှိုင်းဗ်ဗ်, ပိုင်း မိုင်းခခေ, တု, ဧတ. တေယခင်ခိုင် ပိုင်းငိုခင်း ခွခင်းတင်တု (Representative Tax System -RTS)ကခင်သင်းဝံ. ပိုင်းတု, ယုဂ်.တိုင်းပခင် ငိုခင်း ဂမ်.ထီမ် လေးမိုင်းထိုင်းကခင်ငိုခင်း ခင်းကေ, ရှီး ပေးထိုင်တင်.ဗတ်. ဗ်ဗ်, လိုင်းမိုင်း.။ “Gross” scheme ခင်းရှေးရှင်.ယဝ်.။ မိုင်းခခေ, တု, ခင်း တီးဂါခင်ကပ်ပခင်းခွခင်းဂါခင်လွေ. လု, ငိုခင်း. နှင်းခွင် ငင်းတိုခင်း ဧလ; တီးရှိုင်းပွင်ဂါခင်ဂိုဝ်းခွခင်း, ထိုင်းခင်း. လွင်းရှမ်းဂမ်ငင်းငိုခင်းကေ, ဝံ.တေ. တေ.။

မိုင်းရှု, မခီ,

ဂါခင်သင်းလွင်းဗ်ဗ်, ပိုင်းမိုင်းရှု, မခီ, ခင်း. ကပ်လွင်းဂိုဝ်းခွခင်း, လမ်းလွင်း ပီခင်ငင်းငိုခင်းသေကမ်, ရှီး ရှိုတ်းသင်း မိုင်းခင်း, net scheme ယဝ်.။ ဂါခင် ဂိုဝ်းငိုခင်းခွခင်း, လမ်းလွင်းခင်း. လုံးခါမ်, တင်းငင်းငိုခင်းရှမ်းဂမ်ဝံ. လူလုံးဂါခင် လတ်းဂါခင် ဂါခင်လီဂ်, ငိုခင်းခင်း. ကခင် ယခင်ခိုင်လွင်းဗ်ဗ်, ပိုင်းဝံ.ရှေးလွင်း.။ လေးမိုင်းကခင်ငိုခင်းခင်းသုင် ဝံ.ခခေ. တေလုံးခါမ်, တတ်းရှီးဗ်ဗ်, ပိုင်းဂါခင်တင်း တင်.ဗတ်.ဗ်ဗ်, လိုင်း မိုင်း.။ လေးမိုင်းကခင်ငိုခင်းခင်း. ကေ, ဝံ. ခခေ.သမ်. တေလုံးခါမ်, ဗ်ဗ်.ထီမ်ပခင် ရှီးခိုတ်းတင်.ဗတ်.ဗ်ဗ်, လိုင်းမိုင်း.။ လုံးလတ်းဂါခင်ကခင်လိုင်.ခခေ. လုံးမင်းမခင်းဝံ.ခင်းလင်းမိုင်းခင်းဂမ် လိုင်ယဝ်.။

တွဲခင်းယိုဂ်းလီခင်း

ကခင်း

1

ခိုခင်းငမးတူလှ်းခိုခင်း တွဲခင်းကခင်းခေဝံလွင်း၊ ကြး
ဇီင်၊ပိုင်း၊ လွင်းဇီင်၊ပိုင်း ငလး၊ ဂါခင်းသၢင်းလွင်း၊
ဂွဲခင်းဂိုင်းဇီင်၊ပိုင်း။

ကခင်း

2

ကုပ်၊ဂုမ်ထွမ်းထုမ်း - (10မိတ်.)

ဂွပ်၊ပိုင်းသင် မိုင်းမၢခင်းခေ လူဝ်၊ဂါခင်းသၢင်းလွင်း၊
ဂွဲခင်းဂိုင်းဇီင်၊ပိုင်း။

ခေဝံတွဲခင်းဂါခင်းသၢင်းလွင်း၊ဂွဲခင်းဂိုင်းဇီင်၊ပိုင်းခေသမ်တေ
ကၢင်းမီးသင်။

ကခင်း

3

တၢင်း၊လၢတ်၊ခိုခင်းထုမ်းလွံထုမ်းခေခင်း - (10 မိတ်.)

လှိုင်းကပ်ဂွဲခင်းဂေါ့ခိုင်း၊ ဂွံ၊တၢင်းတူဝ်ထုမ်းသေ
တၢင်း၊လၢတ်။

မိဝ်းသီခင်းငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ဗလး ငိုခင်းကူခင်း

ဂါခင်ကူခင်းငိုခင်းခင်း;ဂါခင်လီဂ်,ဝံ.

ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်
ပိုဝ်းတၢ,ယိုဝ်းဂါခင်းဂါခင် တီတီးခင်းတီး
• ငိုခင်းဂါခင်ပခပ်ပခပ်ခင်း;ပခပ်မမ်;

ဂါခင်လတ်းဂါခင်ငိုခင်းလွံ.လံ,

- ဂိုခင်းဂါခင် လေးမိုင်းဂမ်.ထီမ်ပခပ် တီးပံး
ယူ,လီ. ပံးပလု,လု,ဗလး; ဂါခင်ဂမ်.ထီမ်ဂါခင်
ကူခင်းခင်းခင်း. မခင်းဗမ်,။
- ဂါခင်ကူခင်းမုခင်း ဂါခင်ဂေါ,ဂံ,ပိုခင်းငင်း;
- ဂါခင်ကူခင်းမုခင်း လွင်းလးပံးပလု,လု,
ခိုတီးလခင်း.

ငိုခင်းဂမ်.ထီမ် လွင်ပွင်းလိုင်;မိုင်းဂူမ်းတုမ်း

- ငိုခင်းဂါခင်ဂမ်.ထီမ်ပခပ်လေးမိုင်း ပိုဝ်းတၢ,
လွံ.လံ,တီးဂါခင်လွင်းလေးဂါခင်လမ်,လွင်း;
  - ဂူဝ်ခပ်. လွမ်းလုလုးဗတ်းဗင်,
တၢ,ကူခင်းဂေါ,လွံဂေါ,ခင်းခင်း.
  - ဂူဝ်ခပ်.လွမ်းလုလုးတၢင်းလုဝ်,

ဂၢၢ်ခၢ်ဗၢ်ဗွဲခၢ်, ဝိုခၢ်းခၢ်းဗၢ်းဗၢ်း; ဂၢၢ်ခၢ်ဂီၢ်တၢ်းဂီၢ်းဂွၢ်ခၢ်းဂီၢ်းဗၢ်း, ပီၢ်း

ပၢ်ခၢ်ဂီၢ်းပွၢ်ဂီၢ်းခွဲခၢ်, လူၢ်ပွၢ်းလိၢ်းလိၢ်းမိုၢ်း။ တူၢ်ယၢၢ်, - ခွဲခၢ်, ဝိုခၢ်းခၢ်းဗၢ်း သုခၢ်, တူၢ်။
ခွဲခၢ်, ဝိုခၢ်းခၢ်းဗၢ်း ဂီၢ်းဂၢၢ်ခၢ်လူၢ်။ ခွဲခၢ်, သိုၢ်.ခၢ်။

- ဝိုခၢ်းခွဲခၢ်, ကၢၢ်ယၢၢ်ခၢ်ခိၣ်လွၢ်းဂၢ်းဂၢ်းလိၢ်းမိုၢ်း ဗၢ်းခၢ်ဝိုခၢ်း
- ငဝ်းလၢ်းလီၤတွဲခၢ်းတၢ်, လွၢ်းပီၢ်, ပိုၢ်းဂၢၢ်ခၢ်ဝိုခၢ်းဂီၢ်းလိၢ်းမိုၢ်း

ဂၢၢ်ခၢ်ဂီၢ်းခွဲခၢ်, ကၢၢ်လုၢ်.တီၢ်ငဝ်းငဝ်းဂၢ်းဂၢ်း။ ပုခၢ်းကၢၢ်ခိၣ်ခၢ်းလိၢ်း, လူၢ်လိၢ်းမိုၢ်းခိၣ်ခၢ်း (ဂီၢ်ခၢ်. ဝိုခၢ်းကၢၢ်ဂီၢ်းခၢ်းလိၢ်းမိုၢ်း ခိၣ်ခၢ်းခၢ်းခၢ်းလိၢ်းမိုၢ်းခိၣ်ခၢ်း)

- ချဲးပိုၢ်, တီၢ်ပွၢ်, ဂီၢ်း တၢ်, ခွဲခၢ်, ဂီၢ်းလိၢ်းလိၢ်း။
- ဂီၢ်ခၢ်. ဝိုခၢ်းကၢၢ်ပၢ် တွဲခၢ်းတၢ်, တေၤပီၢ်လွၢ်းဗၢ်း, ပီၢ်း။

ဂၢၢ်ခၢ်ဂီၢ်းခွဲခၢ်, ကၢၢ်လုၢ်.တီၢ်ငဝ်းငဝ်းဂၢ်းဂၢ်း။ ပုခၢ်းဂီၢ်းဂီၢ်းလိၢ်း/ခၢ်. ကၢၢ်ဗၢ်.ဗၢ်, ဗၢ်, ပီၢ်း တွဲခၢ်းတၢ်, လိၢ်းမိုၢ်း

- ကၢ်ဝိုခၢ်းခၢ်းဗၢ်.ဗၢ်, ဂီၢ်းဂီၢ်းလိၢ်း/ခၢ်.ဗၢ်.ဗၢ်, ဂၢၢ်တၢ်း တၢ်.လိၢ်းပတ်.ပိုၢ်.လိၢ်းမိုၢ်း။
- တီၢ်ပွၢ်, ဂီၢ်း ခိၣ် ခွဲခၢ်, ဂီၢ်းမိၢ်းမိၢ်း။

ငိုခင်းဂမ်.ထီမ် ဂူးလွင်းလွင်း

ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ဂူးလွင်းလွင်း

ငိုခင်းခပ်းလး၊ ငိုခင်းကူခင်း
ကခပ်ယခပ်ခိုင်တၢင်းလွင်၊လး
ဂွင်ခပ်.ငိုခင်း။ ယခပ်ခိုင်
လးပိုင်ပိုင် ၂၀၁၈-၂၀၁၉ ။

ပိုင်လတ်းလီၤ, (ဂိုဝ်းလင်း)

တီးလိခပ်
ဂွင်ခပ်.ဂူခင်း
ထၢခင်းဂွတ်းဖၢခပ်

ဂၢခပ်ဂီပ်းငိုခင်းခွခပ်,ဂူခင်းဂျေ./ခခပ်.
GDP ဂူခင်းခင်းဝိုင်း ဂျေ./လွင်ခခပ်.

တၢင်းလိင်တၢင်းလွင်,

ဂၢခပ်မၢ်းခၢခင်းငိုခင်း

လုံးထုတ်းဂၢၤခၢ်ငိုခၢ်း မိုင်းမၢၤခၢ်းယၢ်မးလိဝ်

ပိုင်တီတီးဂၢၤခၢ်လိဝ်, ငး (ဂိုဝ်းလင်း)

ထၢခၢ်း လၢင်းလူဝ်, ဂၢၤခၢ်ခွၢ်းထိင်းငိုခၢ်းတွင်း

ငိုခၢ်းဂၢၤထီမ်ဂူးလွင်းလွင်း

- မိုဝ်းပုၤခၢ်းမး
တွၢ်ခၢ်းတၢ်, “ဂၢၤခၢ်လွ်.ငိုခၢ်းလူခၢ်းလိဝ်”
- တၢ်းတၢ်, ပီၤ ၂၀၁၄- ၂၀၁၇ မး ယၢ်ခၢ်ခိုင်ပိုင်ငိုခၢ်း
ငိုခၢ်းလွ်.လၢ, ဂၢၤခၢ်တိုဝ်းမး။
  - ငိုခၢ်းမိုင်းဂူးတုၤမးဂၢၤခၢ်တေလိဝ်, ပၢၤခၢ် တိုင်းငး
လေးမိုင်း။
  - တၢ်.လိဝ်ဂၢၤခၢ်ယၢ်ခၢ်ခိုင်တၢ်းလူဝ်,။
  - တၢ်.လိဝ်ဂၢၤခၢ်ယၢ်ခၢ်ခိုင်
လွင်းခၢ်းခွပ်, ဂၢၤခၢ်ငိုခၢ်းတွင်း။
  - ဂၢၤခၢ်လိဝ်, ငိုခၢ်းခၢ်; ဂၢၤခၢ်တိုဝ်းလိဝ်ဝံ။
- တၢ်.လိဝ်ဂၢၤခၢ်ယၢ်မးလွ်.တိုဝ်းမး။
  - တၢ်.လိဝ် ဂၢၤခၢ်ဂိပ်, လူဝ်; တၢ်းလူဝ်,
    - ဂူဝ်ခပ်.ဂူခၢ်း တိုင်း/လေးမိုင်း
    - ထၢခၢ်းတၢ်းယၢ်ခၢ် တိုင်း/လေးမိုင်း
    - လီခၢ်းခွၢ်း တိုင်း/လေးမိုင်း
- တၢ်.လိဝ်ဂၢၤခၢ်ယၢ်ခၢ်ခိုင်
လွင်းခၢ်းခွပ်, ဂၢၤခၢ်ငိုခၢ်းတွင်း
  - GDP ဂူခၢ်းဂျေ.လွ်/ခၢ်ခၢ်.ခၢ်း
တိုင်း/လေးမိုင်း
  - ဂူဝ်ခပ်.ဂူခၢ်းဂၢၤခၢ်ယူ, ခၢ်းဝိင်း
တိုင်း/လေးမိုင်း
  - ဂၢၤခၢ်ဂိပ်.ငိုခၢ်းခွၢ်း, ဂူခၢ်း ဂျေ.လွ်/ခၢ်ခၢ်.
ခၢ်းတိုင်း/လေးမိုင်း
- ဂိုဝ်းလင်း, နီဝ်, ပိင်း

ဂၢၤခၢ်လိၤဂ်, ဝိုၣ်ခၢ်းဂၢ်.ထီၣ်မံၤ ဂူၤလွၣ်းလွၣ်း

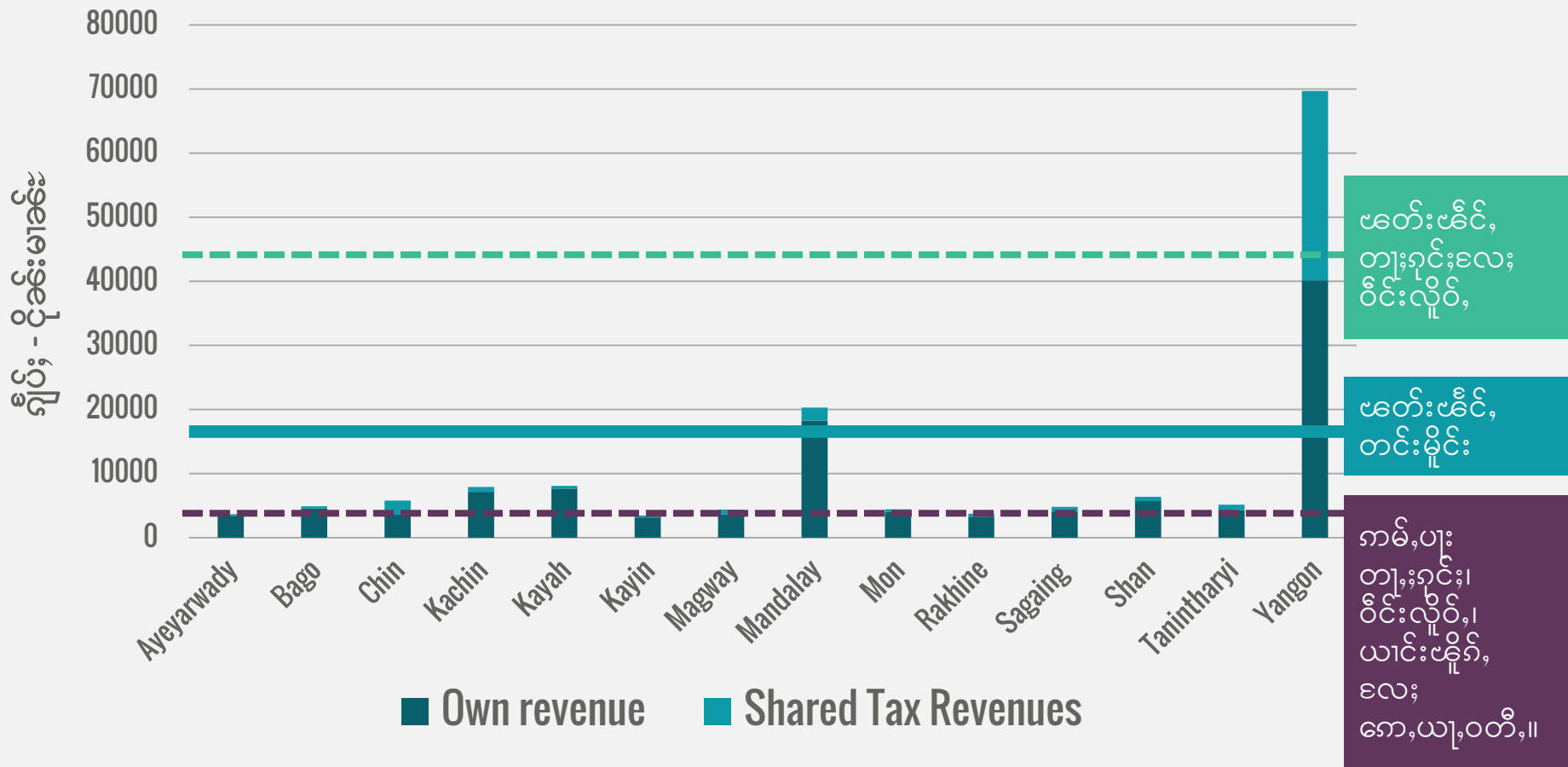
- မိုၣ်းကွၢ်ခၢ်တၢ်ဂ်း ဂၢၤခၢ်ကွၢ်ခၢ်ဝိုၣ်ခၢ်းဂၢ်.ထီၣ်မံၤဂူၤလွၣ်းလွၣ်းခံၤ. လံးဂ့ၢ်.ဂ့ၢ်ခၢ်ဝံၤ.ဝုး ပီၤခၢ် “ဂၢၤခၢ်ဂၢ်.ထီၣ်မံၤ ဝိုၣ်ခၢ်းလွၣ်း”။
  - လွၣ်ပွၣ်းလွၣ်းမိုၣ်းဂူၤမံၤတုၤမံၤထတ်းသၢ်းခိုၣ်ခၢ်းခိုၣ် ဂၢၤခၢ်လၢ်းယွၢ်ခၢ်းဝိုၣ်ခၢ်းကၢၤခၢ်းလွၣ်းဂူၤပီးသေ တံးတံးမၤမၤခၢ်းပခၢ် တၢ်တိုၣ်းလး လေးမိုၣ်း။
- ဧတၢ်လိၤမိုၣ်း ၂၀၁၄-၂၀၁၇ ခခၢ်. ကၢ်လၢ်းကၢၤယခၢ်ခိုၣ် လၢ်းပိုင်တီၢ်တးသေ တၢ်လွၣ်းတိုၣ်းမး
  - တၢ်လိၤကၢၤခၢ်လွၣ်းတိုၣ်းမိုၣ်း ၂၀၁၄- ၂၀၁၇
  - ဂူၤခၢ်.ဂူၤခၢ် တိုၣ်းလးလေးမိုၣ်း၊ ထၢခၢ်းတၢ်းဖၢခၢ်၊ GDP ဂူၤခၢ်.ဂူၤလွၣ်/ခခၢ်.
- တၢ်လိၤကၢၤခၢ်ခိုၣ်ခၢ်းဖိုၣ်.ထီၣ်မံၤမိုၣ်း ၂၀၁၇- ၂၀၁၇
  - လီၤခၢ်းတၢ်းဂၢ်း တိုၣ်း/လေးမိုၣ်း၊ ဂူၤပၢၤ,ဂူၤခၢ်.ဂူၤခၢ်.ဂူၤခၢ်.ကၢၤယုၤဝိုၣ်. ဂၢၤခၢ်ဂီၢ်ဝိုၣ်ခၢ်း ခွၢ်.ဂူၤခၢ်.ဂူၤလွၣ်/ခခၢ်.
- ပိုင်တီၢ်တးခံၤ.ဂ့ၢ်လွၣ်းလွၣ်းတီး ဂၢၤခၢ်သွၢ်ခၢ်,ဝိုၣ်ခၢ်းခီးဂူၤပီး တၢ်ဝိုၣ်ခၢ်းဂၢ်.ထီၣ်မံၤ။

ဂၢၢ်ခၢ်လိၣ်ဂၢ်, ငိုခၢ်းဂၢ်.ထီၣ်မၤ ဂူၤလွၣ်းလွၣ်း

- ငိုခၢ်းခၢ်းဂၢ်/ခၢ်း. ခၢ်းခၢ်းတိုၣ်းလၢ; လၢးမိုၣ်းခၢ်. မီးလွၣ်းပီၣ်, ပိုၣ်းဂၢ်ခၢ်ဂိုၣ်း။
  - ကမ်, လွၣ်းခၢ်; ဂိုၣ်းပွၣ်ပီၣ်ခၢ်လံး; ခၢ်းဂၢ်ခၢ်ဂိုၣ်း ကမ်, ခၢ်း တၢင်းလူၣ်, တိုၣ်းလၢ; လၢးမိုၣ်း။
- တိုၣ်း/လၢးမိုၣ်း ကမ်မီးဂူၣ်ခၢ်. ဂူၣ်ခၢ်း လၢ; ထၢခၢ်းတၢင်းဃၢခၢ်းဂၢ်ခၢ်ခၢ်. ဂၢ်.မီးလွၣ်းပီၣ်, ပိုၣ်း တီးငိုခၢ်းခၢ်းလၢ; ငိုခၢ်းလွၣ်.လၢ,။
- တိုၣ်း/လၢးမိုၣ်း ကမ်ဂူၣ်ခၢ်. ဂူၣ်ခၢ်းလၢ; ထၢခၢ်းတၢင်းဃၢခၢ်းသုၣ်ခၢ်. ငိုခၢ်းခၢ်းလၢ; ငိုခၢ်းလွၣ်.လၢ, ဂၢ်.ကေ,ဝံ.။
- မၤလိ.ပိုၣ်းတၢင်းလူၣ်, လၢ; ငိုခၢ်းလွၣ်. ငိုခၢ်းခၢ်း သွၣ်ကမ်ခၢ်. ကမ်, မီးလွၣ်းခၢ်.ဂၢ်, ဂၢ်။
- ငိုခၢ်းကမ်ဂိုၣ်းလံးတီး ဂူၣ်ခၢ်းဂၢ်/ခၢ်း. ခၢ်းတိုၣ်းလၢ;လၢးမိုၣ်းခၢ်. မီးလွၣ်းပီၣ်, ပိုၣ်းဂၢ်ခၢ်ဂိုၣ်း ။

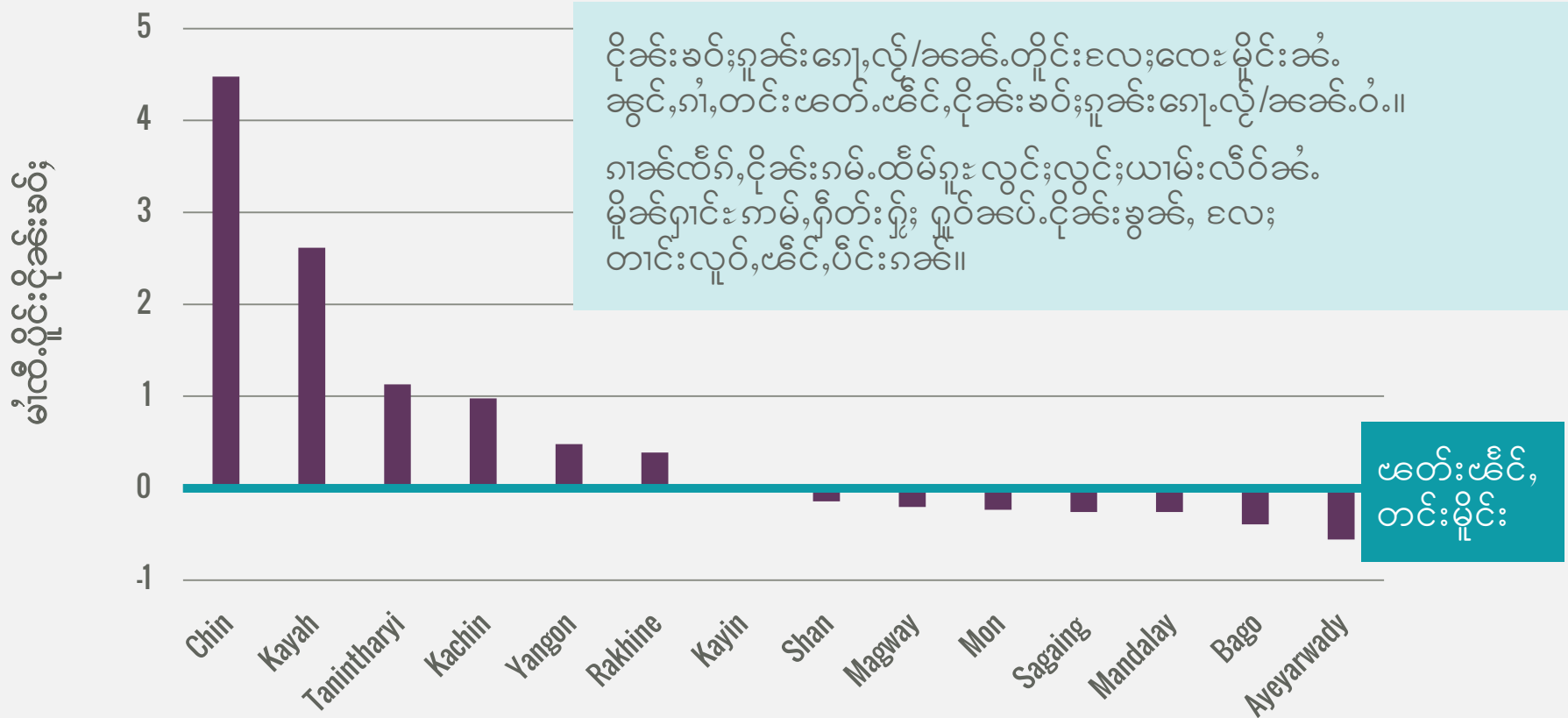
ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်;လွင်;ဂွၢ်ခၢ်;ဂိုၣ်; ငိုၣ်ခၢ်;ခပ်;ဂူခၢ်;ဂေါ့.လုံ/ခခၢ်. ခၢ်;တိုၣ်;ဗလ;ထေးမိုၣ်;

ငိုၣ်ခၢ်;ဝီး ၇၀၁၇ -၇၀၁၇

မာ်ထီ.ပိုင်း ဝိုခင်းခင်းဂူခင်းဂေါ.လုံ/ခခင်း ခင်း တိုင်းငလး; ထေးမိုင်း

ပီးဂခင်းဝိုခင်း 2019-201Z

ရှုတ်ရှုပ်းလွင်းတၢင်း ကခင်းလမ်း,လွင်း

- တွခင်းရှုခင်းရှိုင်း၊ဇီဝ်၊ပိုင်းခင်းပိုင်ဗိုတ်၊တခရ၊ခံ၊
တေဂ်တီးဂ်း၊ လွင်းပွင်းထိုင်းတိုင်း/လေးမိုင်း
ဂမ်.ထီမ်ပခင်းလး၊ ဂၢခင်းလွင်းလေး ရှုခင်းမိုခင်း
ရှိုင်းရှိုင်း,ငမ်,ငိုခင်းခွခင်း။
- လွင်းပိုဂ်,ပိုင်းဂၢခင်းကခင်းငိုခင်းမိုင်းမၢခင်းခံ၊ ပီခင်း
တီးငိုခင်းဂမ်. ထီမ်ဂၢခင်းရှုခင်းမုခင်းတူင်းရှုခင်း၊
ငိုခင်းရှုမ်း(ခွခင်း,ဂၢ.ခံ၊၊ ခွခင်း, ရှုခင်း,ခိုဂ်.တွခင်း၊
ခွခင်း,ငိုခင်းခင်း၊ ငလး၊ ခွခင်း,လုမ်း) ငလး၊
ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ရှုးလွင်း။
- ဂၢခင်းဗေငိုခင်းခင်း၊ မိုင်းမၢခင်းခံ၊ ရှုပ်းယခင်းခိုဝ်
ရှုခင်း,ငင်းငလး၊ ရှိုတ်းဂ်းဂၢခင်းငိုခင်း တိုင်း ငလး၊
လေးမိုင်းရှုင်း,ဂၢခင်း။
- ခင်းပိုင်မခင်းဗတ.ဂေး၊ ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ရှုးလွင်းလွင်းခံ၊
သၢင်းဝံ၊ တွခင်းတၢ၊ ရှိုတ်းဂ်းလွင်းငိုခင်းရှုင်း,ခခင်း၊
ဇီဝ်,ဂခင်းမး။ ရှုလှ်းရှုး ခင်းပိုင်ပီခင်းတေ.မခင်း
ကမ်,ပီခင်းခခင်း။ လွင်းငိုခင်းရှုင်း,ဂခင်း၊ ပီဂ်,ပိုင်းဂခင်းခံ၊
တိုဂ်.ပီခင်းဝံ.ယူ၊ ခင်းတိုင်း ငလး၊ လေးမိုင်း မိုင်းမၢခင်း။

တွဲခင်းယိုဂ်းလီခင်း,

- ကခင်း. ၁ ခိုခင်းထတ်းသၢင်း;ခိုခင်း လွင်း;ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ဗလး; ငိုခင်း ကူခင်း။
- ကခင်း. ၂ ကုပ်,ဂုမ်ထွမ်းလုမ်း (၁၁ - မိတ်.)
ထွင်း,ဂိုင်း,လီကပ်ငိုခင်းခပ်; တီးလေးမိုင်းကခင်းမီးခခင်း.
ပခင်းလေးမိုင်းကခင်းဖခင်းသေ ဂှိတ်းဂှိမ်းမီးလွင်း;ဖခင်း,
ပိုင်း။
- ကခင်း. ၃ တၢင်း,လာတ်;ဂမ်းလုမ်းလုမ်း - (၁၀ မိတ်.)
ဂှိမ်းလုမ်းခပ် ခိုခင်းလိဂ်းကူခင်းခင်းလုမ်းခပ်
ခိုခင်းမူးတၢင်း,လာတ်;။

တွဲခင်း

၁

ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်း ခင်းမိုင်းဂူမ်းတုမ်း
ရှိုင်းခိုင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်း

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

နူးထိုင်းပူးတွဲခံ့ လံးဂူမ်းဂခင်တီမ်းလမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ဝံ။

ကေးသျူးနွှင်,တေးသျိုခင်းငလး
ခူးမေ့လှိုင် Paul A. R. Hobson

Matthew Arnold
Nicola Williams
Lea Lybecker
Kyaw Myo Oo

လမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ ပီခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်း
ဂူးမိုင်းမိုင်းငလး, ဂူခင်းမိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်,ခင် ဂမ်းငွလှိုင်
ဝံ။ လွင်းတင်းခင်းလမ်းဂခင်သွခင်တင်းမူတ်းခံ့ ပီခင်ပွင်းဂွမ်း
ကေးသျူးနွှင်,တေးသျိုခင်း။ ဂူလှိုင်ဂူး ကမ်းလံးတင်တူင် တင်း
ဂူခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်းဂူးမိုင်းမိုင်း မိုင်းကမေး
ရီ,ဂခင်, ငလး, လှိုင်ပွင်းထိုင်, မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်။

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ဂၢၤခၢ်ပိတ်,တီးပွင်, ခေးလွဲ. ခင်းတွခ်းခံ.

ခမ်.တွခ်းခွခ်,ငိုခ်း ကခ်လှိုင်ဂိုတ်းဝံ.

ဂၢၤခၢ်သွခ်,ထွခ် ခင်းခး,ငိုခ်းတွခ်း
ကခ်လးဂုပ်.တီးသုခ်,ဂူခ်းဂေး.လှိုင်ဂေး.ခခ်.လး;
ငိုခ်းခွခ်, ကခ် ဂူခ်းဂေး.လှိုင်ဂေး.ခခ်. လးပခ်။

ငိုခ်းလွဲ.လှိုင်, တု,ပိခ်လင်း နှိုင်,ပိင်း

ငိုခ်းကခ်လှိုင်ပွင်း လိုင်း မိုင်းဂူမ်းတုမ်း ပခ်လှိုင်
လှိုင်ပွင်း လိုင်း တိုင်းလး လေးမိုင်း
တွခ်းတု,ဖတ်းနှိုင်,လး လှိုင်ပိတ်,ပိုင်း ခင်းခး
ငိုခ်းခင်းကခ်မီးဝံ.လး ငိုခ်းဂမ်.ထမ်တု,ဂၢၤခၢ်
လှိုင်လေး။

ဂုးခုတ်းဂိုတ်း နှိုင်းခွင်ငင်းတိုခ်း။

ငိုခ်းဂိုတ်းဂူမ်း ဝါးသုခ်,ယဝ်. ငိုခ်းလွဲ.လှိုင်,သိုင်း
ခင်းဂၢၤခၢ်ခုတ်းကပ် နှိုင်းခွင်ငင်းတိုခ်း။ ငိုခ်းလွဲ.လှိုင်,
ဂုးပွဲ.ပျးသိုင်း,ဝိတ်.လွမ်.တိုခ်းပခ်။ ဂုး ငိုခ်းသါး
ကခ်လးပခ်ယွခ်.ခေးဂၢၤခၢ်ခုတ်းကပ်နှိုင်းခွင်ငင်းတိုခ်း
လိုင်းခေ။

ဂၢၤခၢ်ကပ်ပုခ်းဖွခ်းခိုဝ် နှိုင်းခွင်ငင်းတိုခ်း။

သုခ်,ပိုင်းလး သုခ်,လတ်းဂၢၤခၢ် ဂပ်းဂါ,လှိုင်
နှိုင်းခွင်ငင်းတိုခ်း။

လွင်းတင်း ကခပ်ခပ်;ပျးခင်းတွခင်းခပ်.

- ၁ ဂါခပ်ခပ်;ကပ် ချင်းခွင်ငင်းတိုခင်းလိုင်းခခပ်.
မီးယူ,တီးလွှင်းခွင်;။
- ၂ တျ,ဂါခပ်ကပ်ပုခင်းခွင်ခင်း
ဂပ်;ဂါ,လူလျှင်းခွင်ငင်းတိုခင်းခခပ်.
မီးတင်းလျှင်းသင်ခွင်;။
- ၃ တျ,လတ်းလီဂ်, ငိုခင်းခပ်;
ကခပ်လံ;မူးတီးခွင်ငင်းတိုခင်းခခပ်.သမ်.
မီးတင်းလျှင်းသင်ခွင်;။
- ၄ ငိုခင်းခပ်; ကခပ်လံ;မူးတီး
ခွင်ငင်းတိုခင်းခခပ်. မီးခွင်ခင်းယူခင်းခိုဝ်
ခခပ်.တွခင်းဂါခပ်ငိုခင်း (NBFs) လိုင်းဂိုဝ်ခွင်;။
- ၅ ဂါခပ်သင်းလွင်းခင်း,ပိုင်း ခိုဝ်တွခင်း
ငိုခင်းပိုင်း,ပိုင်း ခင်းငိုခင်းခပ်;ခွင်ငင်း
တိုခင်းခခပ်. ပိုခပ်လိုင်းဂိုဝ်ခွင်; ။

ရှိုင်းနှင်းငတ်တိုခင်း ကခင်းမီးခင်းမိုင်းမခင်း

- ဂခင်းခိုင်းရှိုင်းနှင်းငတ်တိုခင်းခံ. ပီခင်းခင်းရှိုင်းလမ်း,လွင်းလှိုင် ကခင်းပခင်း,ဂခင်းမခင်းမီး မိုင်းမခင်းယဝ်။
- နှင်းသှိုင်,ကွင်း,ခင်း,မိုင်း ရှိုင်ပခင်း, 20 ဝခင်း တု,ပီး 2012-2014 ခံ. ပီခင်း ခင်းထခင်း, ဂခင်းခိုင်း နှင်းငတ်ခင်း, ဂခင်းခင်းမခင်း.လှိုင်ခံ.ယဝ်။
- ခင်းထခင်း တိုခင်းပီခင်းခံ. ပီခင်းနှင်းသှိုင်,ကွင်း,တီးခင်း, မိုင်းမခင်းယဝ်။ ခင်းပီး 2012-18 ခံ. မီး ရှိုင်ပခင်း, ၂0 ခင်း နှင်းသှိုင်,ကွင်း,တင်းသင်း။
- လွင်းနှင်းခင်းငတ်တိုခင်းခံ. ပီခင်းလွင်းတင်းပိုင်လှိုင် ကခင်းပခင်း ပခင်းကွင်း,ကင်း လွင်းခင်းယခင်းယဝ်။ မခင်းခင်းခင်း,ပခင်းတင်း ပိုင်မိုင်းရှိုင်းတုခင်း. ဂခင်းမခင်း,မခင်းခင်း, ဂခင်းရှိုင်း လှိုင်ခံ.ထိုင်းခင်း,။
- ဂခင်းသခင်းရှိုင်း လွင်းရှိုင်းခင်းကင်းဂခင်းနှင်းတိုခင်းခင်း, ဂခင်းလှိုင်,ခင်း ခင်း.ကွင်း တိုင်းလီမခင်းခင်း. ပီခင်း ကွင်းခင်းလမ်း,လွင်းလှိုင် ခင်းဂခင်းတင်းမခင်းခင်း,ပိုင်ခင်း, ဂခင်းရှိုင်း,သခင်း လွင်းလှိုင်,လခင်း။

နှိုင်းနှိုင်းငင်းငင်းတိုင်း ကဆံခင်းခင်းမိုင်းမာခင်း

- နှိုင်းပိုင် မေ့ရှေး ပီး ၇၀၁၂ ခု၊ ပီခင်ကခင် မူခင်းမေးဝံ၊ နှိုင်းပိုင်နှိုင်းရှေး ပီး ၁၈၈၇ ယဝ်။
ရှပ်းဂခင်မူခင်းမေးကွခင်ခေးလး၊ တင်းယပ်၊ခင်းလွှင်းလုံးဂခင်သင်းသေ
ဂခင်မင်းမခင်းနှိုင်းခင်းခင်း လုံးလိုင်ခင်းခင်းမး။
- ဂခင်မင်းမီးလိုင်ပွင်းလိုင်ခင်း၊ ဂျပခင် ငိုခင်းခင်းပိုင်လိုင် တုလိုင်ပွင်းလိုင်ယဝ်။ (၂၀ %)။ ဂခင်
ခင်းပုးခင်းခင်း၊ ပီခင်ဂခင်ခင်းကွင်းနှိုင်းတိုင်း ကခင်လိုင်ပွင်းလိုင်၊ ဂုမ်းလောင်းတိုင်းခင်းခင်း ယဝ်။
ဂခင်ခင်းမခင်းမီးခင်းလး၊ ဂခင်းထုတ်တိုင်းပီခင်း၊ ဂခင်သိုင်ဂိုင်းငိုခင်းခင်းလး၊ ဂခင်မံ၊
ခင်းမိုင်းမာခင်းခင်း၊ ပီခင်ဂခင်လိုင်လး၊ ပီခင်ကခင်ကခင်ဂိုင်းယို၊သေပိုင်ခင်း၊ တုမိုင်းမာခင်း ယဝ်။
- မိုင်းမာခင်းခင်း၊ ပီခင်လုံးခင်းလုံး Extractive Industries Transparency Initiative (EITI) သေ
တိုင်းဂိုင်းသင်း၊ တုမီးဂခင်ကပ်ပုခင်းခင်းလး၊ လွင်းလိုင်လင်းဂခင်လိုင်၊ ခင်းဂခင်ခင်း
ဂိုင်းနှိုင်းတိုင်း။

လင်းမှိုင်း (၇၀၀၈) ဂဓိး (AZ)

AZ။ လိုင်းမှိုင်းခံ။

ဂ) ပိခင်လင်းခွင်းငင်းတော့၊ နှင်းခွင်ငင်းတိုခင်း ခိုင်လိခင်တိုင်း လိခင်၊ ခိုင်ခမ်.တိုင်းခမ်. ငလး
ခင်းလူမ်းတင်းသင်း၊ ကခမ်းခင်းလိခင်းမှိုင်းရှမ်းတုမ်း။

ခ) တေလုံးမင်းတမ်း ငခင်းမှိုင်း တာ၊ရှမ်းဂမ်လတ်းဂခင်းလုံးခိုင် လုမ်းဂခင်း
မင်းမီးကခင်းခတ်းကပ်နှင်းခွင်ငင်းတိုခင်းလိုင်းမှိုင်း။

င) တာ၊ရှမ်းမှိုင်း မီးသုခင်းပိုင်၊နှင်းခွင်၊ မီးသုခင်းလမ်းပုလုံးနှင်းမွခင်း၊ မီးသုခင်းသင်းပွင်ရှင်းခေ၊
မီးသုခင်းခွင်းသင်းငလး၊ မီးသုခင်းပိခင်လင်းခွင်းလိုင်း ခခင်း တေလး၊ ပခင်းသုခင်း၊ ပခင်းခွင်း၊
လွမ်းလူလုံးပင်းပိုင်ကခင်းမင်းတမ်းဝ။

ခင်းလင်းမှိုင်း ၇၀၀၈ ခခင်း လတ်းဝံ.တုး လင်းခွင်း နှင်းတိုခင်းတင်းသင်းခံ။ ပိခင်လိုင်းမှိုင်းပိုင်၊ခမ်သေ ကမ်၊မီးလွင်းရှေ့
ရှမ်းတော့၊ ဂခင်းခိုမ်းတိုမ်းလိဂ်၊ငလး ငိုခင်းခင်းနှင်းတိုခင်း ခင်းခင်းလူင်ပွင်းလိုင်းမှိုင်းရှမ်းတုမ်း၊ တိုင်းငလးလေးမှိုင်းဝံ။

လင်းမှုင်း ၇၀၀၈ လွှမ်းမံ ၂

လွှမ်းမံ ၂-

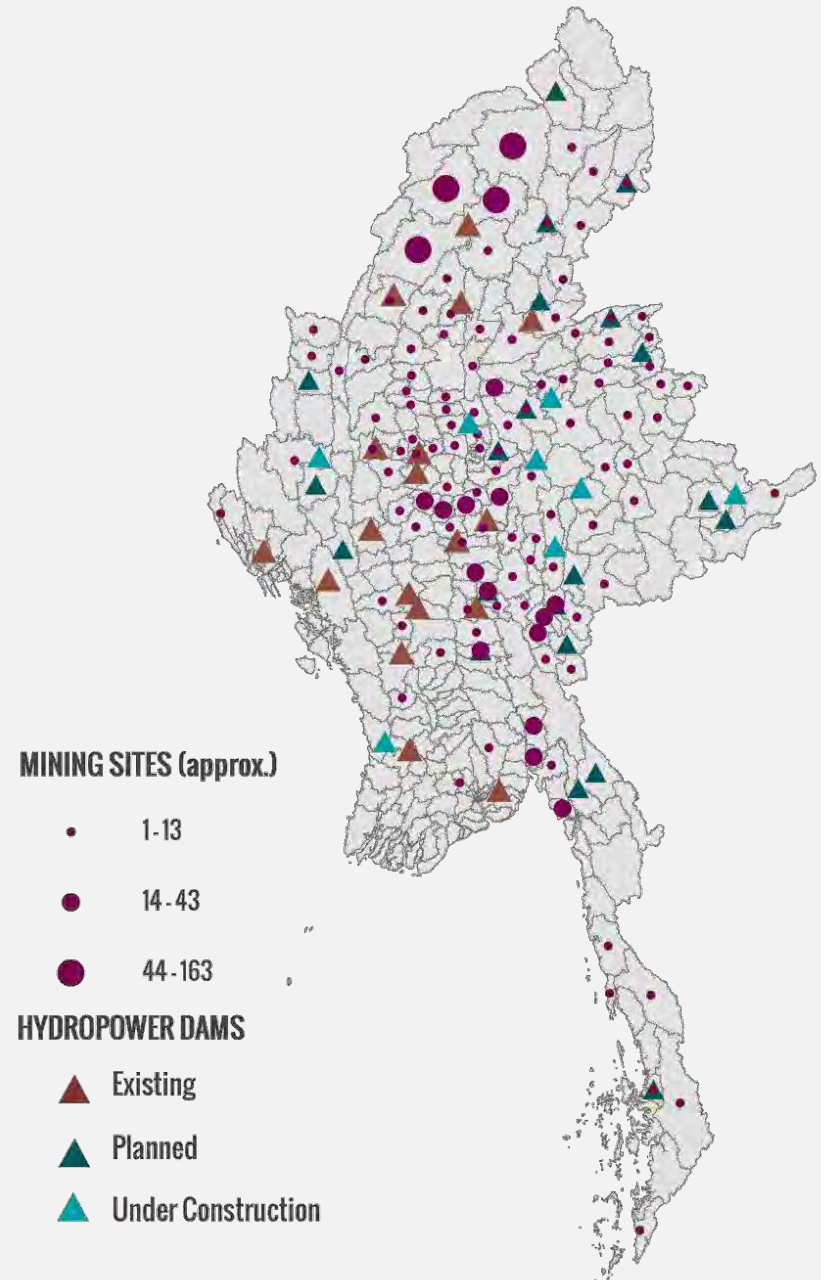
၇၈ - ခွခင်း၊ခင်း.မခင်းမိခင်းလင်း၊ ခွခင်းထုတ်;တိုခင်းပီခင်း ကခင်းမှုင်းရှမ်းတုမ်း မီးသုခင်း,ရှိုတ်း
သင်း၊ ခင်းတိုင်းလင်း၊ လင်းမှုင်း လွှမ်းလူလင်း၊ခင်းမှုင်း ကခင်းတမ်းဝံ။

၈၀ - ခွခင်း,ခွင်းရှင်းလင်း၊ မေ့,ရှင်း ကခင်းမှုင်းရှမ်းတုမ်း မီးသုခင်း,ရှိုတ်းသင်းခင်းမှုင်းရှမ်းတုမ်း
လွှမ်းလူလင်း၊ ခင်းမှုင်းကခင်းမင်းတမ်းဝံ။

ခင်းလွှမ်းမံ ၂ ခခင်း. မင်းမံဝံ.ရှိုတ်း တိုင်း/လင်းမှုင်း ခပ် မီးသုခင်း,ရှိုတ်းခွခင်း၊ ခင်း.မခင်းမိခင်းလင်း၊ ခွခင်းထုတ်;တိုခင်းပီခင်း
လွှမ်းလူလင်း၊ခင်းမှုင်း မှိုင်းရှမ်းတုမ်း။ ခွင်းမင်းမခင်းဝံ.ခင်း,ခင်းလင်း၊ တိုင်းတင်း လင်းမှုင်း လင်းခင်း၊ ငိုခင်းခင်းရှင်းခေ
တိုင်းခင်းမင်း။

ငဝ်းလံးဂၢၤခၢ်ခူတုးကၢပ် ခူဝ်းခွင်ငဝ်းတိုခၢ်း

- ဂၢၤခၢ်လီၤဂၢၤခၢ် ငိုခၢ်းခူဝ်းခူဝ်းတိုခၢ်း ခၢ်း
ခၢ်း တိုဝ်း/လၢၤခၢ်း တိုဝ်းမၤခၢ်းခၢ်
မိးလွင်းပိၤပိုၤဂၢၤခၢ်ဂိုၤး။
- လွၢ်းလူၤလုၤ ခိပ်းဂၢၤခၢ်ခူဝ်းလၢၤခၢ်း မိုဝ်း
၇၀၁၄ သေ ခၢ်းလၢၤခၢ်းတူၤလုၤ မၤခၢ်း
လိုင် တိုဝ်းတိုဝ်းလၢၤခၢ်းခၢ်းခၢ် ဂၢၤခၢ်ခူတုး
ကၢပ်ခၢ်သေပိုခၢ်း။ တိုဝ်းမိုဝ်းချၢၤခၢ်းသမ်
ကောသေပိုခၢ်းယၢ်။
- ပိုဝ်းတၢ် လွၢ်းပိၤပိုၤတူၤလုၤလိုင်မိုဝ်းခၢ်း
တၢ်ဂၢ်ခၢ်ခၢ်းမိုဝ်းခၢ်းခၢ် လၢၤခၢ်းလွၢ်း
ခူဝ်းတိုခၢ်းလိုင်ခၢ်းခၢ်သေခၢ်
တိုဝ်းလူၤ ဂၢၤခၢ်သၢၤလွၢ်းခၢ်းပိၤခၢ်
မၤ။

တၢင်းလှိုင်း၊ တၢ်ဂၢၤခၢ်ကၢ်ပုၤခၢ်၊ ဗွဲခၢ် ခိၣ် ခူၣ်ခွၢ်ငၢ်တိုၣ်ခၢ်

- 1 တွၢ်ခၢ်ကၢ် လှိုင်းပွၢ်ငၢ်တိုၣ်ခၢ်၊ မိုၣ်ခၢ်ဂၢ်တၢ်ခၢ် ပိုၣ်ငၢ်၊ ငၢ်ခၢ်လၢ၊ လၢတၢ်ဂၢၤခၢ်
- 2 တွၢ်ခၢ်ကၢ် လၢခၢ်မိုၣ်/တိုၣ်ခၢ် ပိုၣ်ငၢ်၊ ငၢ်ခၢ်လၢ၊ လၢတၢ်ဂၢၤခၢ်
- 3 တွၢ်ခၢ်ကၢ် ဂၢ်ခၢ် (လၢခၢ်မိုၣ်/တိုၣ်ခၢ် ဂၢ်ခၢ်လၢ၊ မိုၣ်ခၢ်ဂၢ်တၢ်ခၢ်) ပိုၣ်ငၢ်၊ ငၢ်ခၢ်လၢ၊ လၢတၢ်ဂၢၤခၢ်။
- 4 တွၢ်ခၢ်ကၢ်ဂၢ်ခၢ် (မိုၣ်ခၢ်ဂၢ်တၢ်ခၢ် ဂၢ်ခၢ်လၢ၊ လၢခၢ်မိုၣ်/တိုၣ်ခၢ်) ပိုၣ်ငၢ်၊ ငၢ်ခၢ်လၢ၊ လၢတၢ်ဂၢၤခၢ်။

တၢင်းလူၵ်း တၢ်ဂၢၢ်ခၢ်လၢတၢ်းလီၵ်း၊ နူဝ်းမွၢ်ငၢ်ငဝ်းတိုခၢ်း

ဂၢၢ်ခၢ်လၢတၢ်းလီၵ်း၊ နူဝ်းမွၢ်ငၢ်ငဝ်းတိုခၢ်း လူၵ်းတၢင်းဖၢတၢ်း/တၢင်းပခၢ်၊ ဗၣ်။

တူဝ်ယၢင်၊ - ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ယၢ်ဝ်းတၢ်း တၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ယၢ်ဝ်း၊ နူဝ်းဂၢၢ်ယၢ်ဝ်းပခၢ်ငဝ်း
ခၢ်းလၢမိုၢ်း/တိုခၢ်း။

ဂၢၢ်ခၢ်လၢတၢ်းလီၵ်း၊ နူဝ်းမွၢ်ငၢ်ငဝ်းတိုခၢ်း လူၵ်းတၢင်းသိုဝ်း/ဂၢၢ်သိုဝ်း

- လူၵ်းတၢ်းလူၵ်းပွၢ်ငၢ်လၢမိုၢ်းဂၢၢ်တၢ်း လူၵ်းတၢ်းလူၵ်းပွၢ်ငၢ်လၢမိုၢ်း/တိုခၢ်း
- လူၵ်းတၢ်းလူၵ်းပွၢ်ငၢ်လၢမိုၢ်း/တိုခၢ်း လူၵ်းတၢ်းလူၵ်းပွၢ်ငၢ်လၢမိုၢ်း/တိုခၢ်း
- လူၵ်းတၢ်းလူၵ်းပွၢ်ငၢ်လၢမိုၢ်း/တိုခၢ်း လူၵ်းတၢ်းလူၵ်းပွၢ်ငၢ်လၢမိုၢ်း/တိုခၢ်း

ငိုခင်း၊ ခပ်ကပ်လုံး၊ မူးတီး၊ နှုတ်၊ ခွင်ငင်း၊ တိုခင်း

- တီးဂါခင်ကတီးလီဂ်၊ ငိုခင်းလွဲလီ၊ တွခင်းငိုခင်းခင်းဂါခင်လံးလွမ်း နှင်းခွင်ငင်းတိုခင်း ခခေ။ လံးပိခင်လွင်းထိုင်မေးဂါခင်လူင်ဝံ။ ဂူးတီး။
- သင်ထိုင်ဝံ၊ ဂါခင်ပိုင်၊ ငမ်းနှင်းခွင်ငင်းတိုခင်းခခေ။ မီးခင်းမိုင်းလူင်ပွင်းထိုင်ဂါခင်ထိုင်
 ထာင်းပခင်ဗွခင်းလံးလါမ်၊ ပူလ်း၊ တော၊ ဂူခင်းမိုင်းဂူးဂေါ။
မံမီး - ဂူခင်းမိုင်းပိုင်၊ ငမ်း နှင်းခွင်ခင်းမိုင်းခခေ။
- သင်ထိုင်ဝံ၊ ဂါခင်ပိုင်၊ ငမ်းနှင်းခွင်ငင်းတိုခင်းခခေ။ မီးခင်းမိုင်းလေးမိုင်းထိုင် ထာင်းပိခင်မေး
 လွင်းပိဂ်၊ ပိုင်ဂါခင် ခခေ။ မိတ်းငိုခင်းခင်း။
မံမီး - တွခင်းဂါခင်ယူ၊ သင်းခင်းလေးမိုင်းခခေ။ ထာင်းဂါပံးခွပ်၊ ပခင် သုခင်၊ ပိုင်၊ ငမ်း ဂေါလို့ဂေါခခေ။
- ဂူမီးဗွခင်းလံးဗိုင်၊ ပင်း ခင်းတွခင်းဂါခင်ငိုခင်းခခေ။ ထိုင်မိုင်း တေလံးဗတ်းဗိုင်၊ ပခင် လွင်းပိဂ်၊ ပိုင်ခင်း
 ခခေ။ မိတ်းငိုခင်း (NBFs) ဂါခင်ပိခင်လွမ်းလူလ်းသုခင်၊ ပိုင်၊ ငမ်း။
- ဂါခင်တုမ်၊ တိုင်၊ ဂိုမ်းဂူမ်း ငလး ဗိုင်တိုခင်းပိခင် ယွခင်၊ လူလ်းဂါခင်ခုတ်းဂိုတ်းနှင်းတိုခင်း ခခေ။ ဂေါ၊
 တေလံးခင်းထိုင်ပူး ခင်းဂါခင်မိုင်၊ ငလးငိုခင်းခင်းယူ။

နှိုင်းဖွင့်ငှ်းတိုခင်းလေး၊ နာခင်းကတီးလိပ်၊ ဝိုခင်းတွင်း

- လွင်းမင်းမင်းမင်းကခပ်ခိုင်း၊ ခတ။ ဂါခပ်ကတီးလိက်၊ ငိုခင်း ကခပ်ဂပ်းဂံ၊ တင်း နှင်းခွင်ငဝ်း တိုခင်းကခပ်ဝုးခခပ်။ ပီခပ်ဂါခပ်ကတီးလိက်၊ ငိုခင်းဂုး ခါတ်းယိမ် (ပီခပ်ငိုခင်းဂိုတ်းလှိုင် ဝါးသေခပ်။ သွခပ်၊ ထွခပ်ခိုခင်း ဂုးလှိုင်၊ တွခင်း နုတ်းကွက်၊ နှင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်း၊ ဂုးလှမ်းလုးပွဲ၊ ပုးသိုင်းဝိတ်လွမ်။ ဂုးဂိုင်းဂါခပ်ဂုခင်း ထိုင်းခခပ်တင်းသင်း) လံလံခွလှ်း။ ကမ်၊ လှ်းဂါခပ်ကတီးလိက်၊ ငိုခင်း ကခပ်ခါနှင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်းခခပ်သေလံးမုး။ ဂွပ်းပိုင်းလွက်မင်းမင်းခခပ်ခလး၊ ငိုခင်းကတီးလိက်၊ ဂေး၊ ကမ်၊ လံးခခပ်၊ ငိုခင်းခပ်ကခပ်လံးမုးလွမ်း နှင်းငဝ်းတိုခင်းခခပ်။ ဂှိုင်ပက်၊ တိမ်ခိုခင်းလံး
- ဂုးထွင်း လှိုင်ပွင်းထိုင်းဂါခပ် ဂုမ်းဂမ်ပိုင်၊ ငမ်းခခပ် နှင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်းဝံ့ခခပ်။ ခတ။ တိုခင်းတေပ၊ ထာင်းဂှေ့ဂုမ်းလံး လွင်းဂါခပ်ကတီး လိက်၊ ငိုခင်းဂုး ခါတ်းယိမ် ထူးတေ၊ ထေးမှိုင်းခလးတိုင်း ထွမ်းလူလှ်း ဂါခပ်ကတီးဂါခပ်ငိုခင်းခပ်လံး။
- ယခပ်ခခပ် နှင်းငဝ်းတိုခင်းသေ ထာင်းကတီးဂါခပ်လံးသေတု၊ ဂေး၊ လွင်းပီဂ်၊ ပိုင်းဂခပ် ခင်းဂါခပ် ငိုခင်းသမ်။ ထာင်းတိုင်းဂိုင်းမုး။

နှိုင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်းလး၊ ဂၢခမ်ကတံးလိာ်, ဝိုခင်းခပ်း

ထီင်းလံးခိုင်းကမ်း ယခမ်ခိုဝ် “တၢင်းလူဝ်,” သေကတံးလိာ်, ခမ်ကျေး ကၢင်းဂြိုတ်းလံး။ တူဝ်ယၢင်း, - လံးတၢင်း
 လွံ.လံး,ဝိုခင်းပခမ် ကခမ်ဂပ်းဂံ,တၢင်းဂၢခမ်ဂူခင်းမုခင်း ဂူင်းကျေးဂံ,ပိုခင်းထၢခမ်။ မိုဝ်းဖွင်းကခမ် တၢင်းလူဝ်,ခမ်. မီးဖွခင်း
 ယွခင်းတော့, လွင်းပီာ်,ပိုင်း, ဂၢခမ်မၢာ်းမုခင်း တိုင်း/လေးမိုင်း ခခမ်. လံးတၢင်းခင်း,ခမ်ခမ်. ကၢင်းကျေးသၢင်းလွင်းဖီင်းပီင်းယူ,။

တၢင်းလိာ်းတၢ်, လိာ်,လး ဂၢးခၢတ်းယိမ်

လေးမိုင်း မိင်,လူး လေးမိုင်း
 (လံးသိုဝ်းပိင်း)

လေးမိုင်း မိင်,လူးမိုင်းဂူမ်းတုမ်း
 (လံးယခမ်တိုင်းသူ,ခိုဝ်)

ဝိုခင်းဂၢးခၢတ်းယိမ် ဂမ်းဖွင်း ကခမ်မိင်,မးလူး
 မိုင်းဂူမ်းတုမ်းခခမ်. ကၢင်းလွံ.လံးတၢ်,
 ဖိုမ်.ထီမ်ပခမ် လေးမိုင်း လိုဝ်းကမ်,မီးနှိုင်းတိုခင်း
 ကမ်,ခခမ် နှိုင်းဂၢခမ် ကခမ်ဂပ်းဂံ,တၢင်း
 လိုင်းမိုင်းတၢင်းလုမ်း

ဆမ်.မီတ်း; ငိုခင်းကခပ်ဂိုတ်းဝံ.

NFB = ငိုခင်းတွင်းတင်းသိုင်း; ကခပ်လံးဂုပ်.ဝံ. - ခွခပ်, ကခပ်ပခပ်ဝံ.။

နှိုင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်းဗလး၊ ဂၢခမ်လတတ်းလိၣ်၊ ဝိုခင်းခပ်း

ပေးဝဲး၊ ဂၢခမ်ဂုမ်းဂမ်လတတ်းဂၢခမ်တော့၊ နှိုင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်းခမ်၊ မီးခင်းမိုဝ်း လေးမိုဝ်းဗလး၊ တိုင်းခမ်လိုင် ခင်းဗးလူင်ပွင်းလိုင်လေးမိုဝ်းဗလး၊ တိုင်းခမ်၊ လၢင်းမီးလွင်းပိၣ်၊ ပိုင်းယို၊ လူင်ခင်းဂၢခမ် ဝိုခင်းယဝ်။

သိခင်းတၢင်းလိၣ်၊ တၢ၊ ဂၢခမ်လတတ်းလိၣ်၊ ဝိုခင်းဂၢးခတ်းယိမ်

လေးမိုဝ်း တော့၊ လေးမိုဝ်း
 (လၢးသိုဝ်းပိၣ်)

လေးမိုဝ်း တော့၊ မိုဝ်းဂုမ်းတုမ်း
 (လၢးယခမ်တွဲးသူ၊ ခိုဝ်)

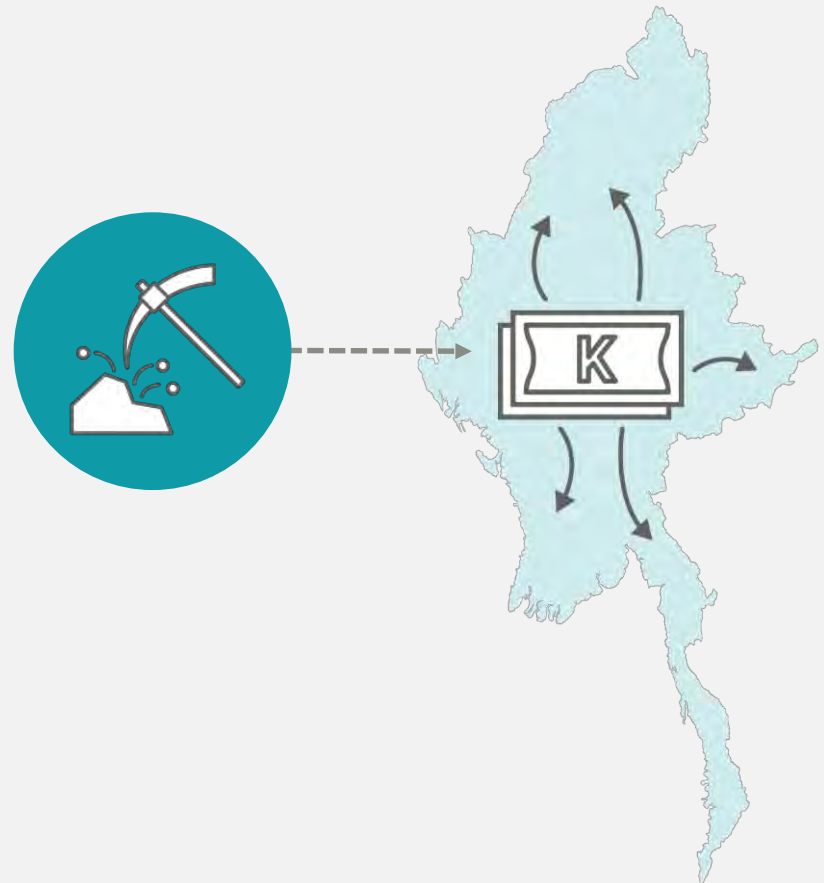
လူင်ပွင်းလိုင်ဂၢင် လၢင်းကပ်
 ဝိုခင်းဂၢးခတ်းယိမ်ဂမ်းဗွင်း
 ဂၢခမ်သူင်၊ မးလူးခပ်ခမ်၊ လတတ်းလိၣ်၊ သူင်၊ လူး
 လေးမိုဝ်းဂၢခမ်ကမ်၊ မီး နှိုင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်း/
 ဂမ်၊ ခမ် လိုလၢ၊ တီး
 နှိုင်းဂၢခမ်ဂမ်ဂပ်းဂံ၊ တင်းလိုင်မိုဝ်းတင်းလုမ်း။

ဂၢၢ်ခၢ်လၢတၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ဝိခၢ်: ဂၢၢ်ခၢ်လံးမးလူလုး ခူဝ်းခွင်ငဝ်းတိုခၢ်: ဂျိးမီးလွင်းဖၢင်,ပိင်း

ပိခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်လီၤဂၢၢ်ခၢ်ဝိခၢ်: ဂၢၢ်ခၢ်လုၤတီး
လၢးမိုင်းငလး; တိုင်း လိုဝ်းလံးဂုၤဝိခၢ်
ခၢ်မၤမတ်းခူဝ်းခွင်ငဝ်းတိုခၢ်: ခၢ်မၤလှိုင်သေ
ဂၢၢ်ခၢ်ဂုၤခၢ်ဂုၤဂၢၢ်ခၢ်ဝိခၢ်, လံးဂုၤ. ဖတ်းဖၢင်,
ခၢ်ခၢ်သေ ခၢ်မၤမိၤ,သုၤ,ထူးထိုင် လၢးမိုင်း
လိုဝ်းလံးဂုၤဝိခၢ်: ဂၢၢ်ခၢ်လှိုင်သေ ဂၢၢ်ခၢ်ဂုၤ,
လံးဂုၤ. ၊

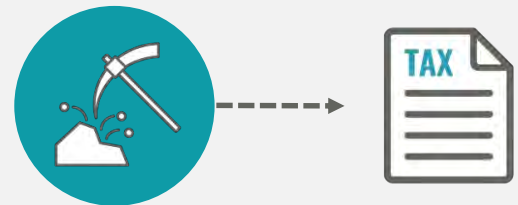
(ပျးလၢတၢ်ထီၤလံးခၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်)
ပိခၢ်လံးလၢတၢ်ဖၢင်,ပိင်း ဂျိးလံးဂျိးလံးမိုခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်
ဖတ်.ဖၢင်,တၢ်မိုင်း။

မိုခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်တၢ်: ခွင်ပိုင်,ငမးလုၤပွၤလိုင်;ဂၢၢ်ခၢ်
ဂၢၢ်ခၢ်လၢတၢ်လီၤဂၢၢ်ခၢ်ဝိခၢ်,ပခၢ်ထူး တိုင်း ငလး;
လၢးမိုင်းခဝ် ဖၢင်,ဖၢင်,ပိင်းပိင်း။

ဂၢၢ်ခၢ်လၢတၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ငိုၣ်ခၢ်: ကၢၤခၢ်လံးမးလူၣ်လှ်း ခူဝ်းခွင်ငဝ်းတိုၣ်ခၢ်: ဂျိးမီးလွင်းဖၣ်, ပိင်း

- သင်ထိုဝ်.ဝါး လူၣ်ပွင်းထိုင်းဂၢၢ်ခၢ်. ဂျိတ်းသၢင်းပခၢ်
ဂျိးလေးမိုင်း ငလး တိုင်း ထိုင်းလံး ဂျပ်.ငိုခၢ်ကော, လှိုဝ်သေ
ပွင်ဖၣ်ခၢ်ခၢ်. ဂျိးပေးလးဂျပ်.ပိင်း လခၢ်.မိုင်းဂျမ်းတုမ်း
ကမ်,ခခၢ် ဂျိးလံးဖၣ်, ပိင်းဂၢၢ်ခၢ်တင်း
လေးမိုင်းတင်းတိုင်းကၢၤခၢ်မၢၢ်မီးထိုင်းခခၢ်.ထိုင် တၢင်းယၢပ်,
ကၢၤခၢ်လၢင်းဂျိတ်,ပိခၢ်မးခခၢ်.ငတ. လၢင်းပိခၢ်
ပုခၢ်ဖၣ်ခၢ်ခၢ်လူၣ် တီးလူၣ်ပွင်းထိုင်းဂၢၢ်ခၢ်။
ခွပ်းခဝ်ကမ်,လၢင်း ယိုခၢ်ထိုင်လံး ခေးတီးကၢၤခၢ်မီးခူဝ်း
ခွင်ငဝ်းတိုၣ်ခၢ်ခခၢ်.ယူ,။
- ခွခၢ်,ငိုခၢ်ခဝ်းငလး
ခွခၢ်,ဂျိတ်းကွပ်း,ခူဝ်းခွင်လုမ်းဂၢၢ်ခၢ်မၢၢ်မီးမုခၢ် ထိုင်းဂပ်းဂံၢ်,တင်း
ခူဝ်းခွင်ငဝ်းတိုၣ်ခၢ်ထိုင်းခခၢ်. လၢင်းပိခၢ်ငဝ်း ငါးလွင်း
ကၢၤခၢ်ဂျိတ်းပိခၢ်လွင်းပိပ်,ပိုင်း ခင်းဂၢၢ်ခၢ်ငိုခၢ်ငလး ဂျိတ်း
ဂျိးပိခၢ်လွင်းကမ်,ထိုင်တီး။

တွဲခင်းယိုဂ်းလီခင်း,

ကခင်း. ၁ ထတ်းသင်ပခင်း လံးတင်းဂါခင်းထတ်းလီဂ်,
ခူဂ်းတိုခင်းထိုင်းခခင်းယွင်း။

ကခင်း. ၂ ကုပ်,ဂုမ်ထွမ်းထုမ်း (၇၀ မိတ်.)
ထင်းကပ်လံးတင်းထတ်းဂါခင်းထိုခင်းလံးမ့်,ထိုင်းဂိုဝ်
သေ ထတ်းလီဂ်,ခူဂ်းခွင်ငဝ်းတိုခင်းလံး။
ခင်းခါဂ်းပွတ်းခါဂ်း ယါဂ်းခင်း ထင်းဂိုတ်းလံးထိုင်းဂိုဝ်။

ကခင်း. ၃ ကုပ်,ကူဂ်းထွမ်းထုမ်း (၁၁ မိတ်.)
ဂိုဝ်းလီဂ်; ဂူခင်းခိုင်းဂေါ. တၢ,တၢင်တူဝ်ထုမ်းသေ
တၢင်,လၢတ်း။

တွဲခင်းရှုပ်၊ ချေးလမ်း၊ လွင်း တင်းလံ

- တွဲခင်းလံးကမ်းပုလင်း၊ ခွင်းတိုခင်းတိုင်းလေးကေးမိုင်း ခင်းမိုင်းမခင်း ခေ. မီးလွင်းပိုင်း၊ ပိုင်းခင်း လွင်းလင်းတေ.တေ.။
- တီးခင်းလင်းမိုင်း ၇၀၀၈ ခခင်း. ကမ်းမီးချေးကခင်းတေ.ရှမ်း၊ တု၊တေမင်းမခင်း၊ ချေးလံးထွဲခင်း၊ ရှုံးလှမ်းတီးလွင်းပွင်းထိုင်း၊ ဂါင်သေ ထင်းထိမ်းမိုင်း၊ ခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း ထူးတေ၊ ကေးမိုင်းလေး တိုင်း။
- လွင်းပိုင်း၊ ပိုင်းတီး၊ ဂါခင်းပိုင်း၊ ခင်း ခွင်းခင်းခင်းတိုင်း ကေးမိုင်းလေးတိုင်းခခင်း. ထင်းရှုံးရှိုတ်၊ ပိုင်း လွင်းပိုင်း၊ ပိုင်းယှံ၊ လွင်းခင်းဂါခင်းခင်းယှံ။ တေလေးကုပ်၊ ကွင်းသုတ်.ရှု ရှုံးမီးလွင်း၊ ဖိုင်းပိုင်းယှံ။
- ဂါခင်းသင်းလွင်းခင်းရှိုင်းဖိုင်းပိုင်းခခင်း. ထင်းလှမ်းတီး၊ ဂါခင်းထင်းထိမ်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း ခင်းခင်းကေးမိုင်းလေးတိုင်းသေပိုင်းခင်း။
- လှိုင်းခခင်း. ထင်းမင်းမခင်းလံး၊ ချေးလံးထွဲ တု၊ထင်းထိမ်း၊ ခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်းခင်း ခင်းခင်း လွင်းပွင်းထိုင်းဂါခင်းလေးလွင်းပွင်းထိုင်းကေးမိုင်းခင်းယှံ။

တွဲခင်း

၂

ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်း လုံးဟိုတ်,တရ, :
ဂါခင်ဂေါ,ဂါ,ပိုခင်းငင်းဂူခင်းမိုင်း၊
ဂါခင်ထွင်းထေး ဂူခင်းမိုင်း ငလး
ရှိုင်းတိုခင်းဂူခင်း

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

နူးထိုင်းပူးတွဲခံ့ လံးဂူမ်းဂခင်တီမ်းလမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ဝံ။

ကေးသျူးနွှင်,တေးသျိုခင်းငလး
ခူးမေ့လွင် Paul A. R. Hobson

Matthew Arnold

Nicola Williams

Lea Lybecker

Kyaw Myo Oo

လမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ ပီခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်း
ဂူးမိုင်းမိုင်းငလး, ဂူခင်းမိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်,ခင် ဂမ်းငွလှ်း
ဝံ။ လွင်းတင်းခင်းလမ်းဂခင်သွခင်တင်းမူတ်းခံ့ ပီခင်ပွင်းဂွမ်း
ကေးသျူးနွှင်,တေးသျိုခင်း။ ဂူလှ်းဂူး ကမ်းလံးတင်တူင် တင်း
ဂူခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်းဂူးမိုင်းမိုင်း မိုင်းကမေး
ရီ,ဂခင်, ငလး, လွင်ပွင်းထိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်။

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

ဂၢၤခၢ်ပိတ်,တီးပွင်, ခေးလွဲ. ခင်းတွခင်းခံ.

ဂၢၤခၢ်လတ်:ဂၢၤခၢ် ဂၢၤခၢ်ဗေဝ်ခင်းလွဲ.လံ,

ဝိုခင်းလွဲ.လံ, ဂၢၤခၢ်လိာ်,ဝိုခင်းခး
လွင်ပွင်:လွင်:မိုင်းဂူမ်းတုမ်း ခလး လွင်ပွင်:လွင်:လေးမိုင်း
ဂူမ်းဗေဝ်,ငမ်,ဂၢၤခၢ်တင်းဝိုခင်းဂမ်. ထီမ်။

ယိုင်းဂၢၤခၢ်: လွင်:တြးဗေဝ်,ပိင်းခလး လွင်:ထိုင်တီး

တွခင်း တု,တေဂိုတ်:ပခၢ်ဂၢၤခၢ်လွင်:လေးဂူခင်းမိုင်း (လွမ်းဗေဝ်.
ဂူမ်းဂၢၤခၢ်ဂူခင်း) ဗေဝ်,ဗေဝ်,ပိင်းပိင်းခလး တု,ယုဂ်.မုခင်းပခၢ်
ဂၢၤခၢ်မၢဂ်:မုခင်း (လွမ်းဗေဝ်.ဂူမ်းဂၢၤခၢ်မၢဂ်,မုခင်း) ခလး
မီးယိုင်းဂၢၤခၢ်:သွင်ဂၢၤခၢ်ယဝ်.။

လွင်:ခွင်.ဂံ,ဂၢၤခၢ်ဝိုခင်း ခင်းခးလွမ်းဗေဝ်,လွင်ပွင်:လွင်:

ဂၢၤခၢ်လတ်:ဂၢၤခၢ်ဝိုခင်း ခင်းခးလွမ်းဗေဝ်,လွင်ပွင်:လွင်: -- ဂၢၤခၢ်
လိာ်,ဝိုခင်းခး၊ ဝိုခင်းဂမ်.ထီမ်၊ ဝိုခင်းဗေဝ်,။

ဂၢၤခၢ်လိာ်,ဝိုခင်းခး

ဂၢၤခၢ်လိာ်,ခွခင်း,ဝိုခင်းမိုင်းဂူမ်းတုမ်းပခၢ်လွဲ:တိုင်းခလး လေး
မိုင်း။

လွမ်းဗေဝ်.ဂူမ်း ဂၢၤခၢ်ဂူခင်း

ခင်းဂၢၤခၢ် ဂၢၤခၢ်ဂူခင်း - ပံးယု,လီ၊ ပံးပလု,လု, ဂၢၤခၢ်လွဲလုး
ထီမ်ဂၢၤခၢ်ဂူခင်း၊ ဂၢၤခၢ်ဂူ.ပဝ်:ဂၢၤခၢ်ဂူခင်း လိုဝ်:ခံ.
တေလးဂူတ်, ထိုင်ဂူခင်းမိုင်းဂူ ဂေ။

လွင်းတင်း ကဆံ့ခပ်းပုးခင်းတွခင်းခပ်.

၁

ပိုင်ဂါခင်းငိုခင်းလုံးငှိတ်,တရေ,ခပ်.
တေလင်းဂှိတ်းဂှိတ်လွင်းသင်းပခင်းလံး
လုမ်းငှိတ်.ဂှိတ်းဂါခင်းမဂ်းမုခင်းငလး
ပိုင်လုင်မခင်းငတေ.
လုမ်းငှိတ်.ဂှိတ်းတုင်,ဂှိတ်း.

၂

ခင်းဂါခင်းသင်းလုမ်းငှိတ်.ဂှိတ်းဂါခင်းဂှိတ်း
ခပ်. လုင်ပိုင်လုင်တိုင်းငလး
လေးမုင်းတေလင်း
ခပ်းဂှိတ်းသင်းတွခင်းလို့.

၃

ဂါခင်းလတ်းဂါခင်း ကဆံ့
ယခင်းခိုင်တင်းလုင်,ခပ်. တေလင်း
ဂှိတ်းဂှိတ်ဂှိတ်းမုခင်းပခင်းလံး ပံးပံး,လု,၊
ပံးယု,လီ ငလး တင်းလုင်,တုင်,ဂှိတ်း.

ဆေးဂ္ဂိုလ်း ခူးမေ့လူင် ရှပ်းခေ(လ်)ဝီတ်.

“

တီးမိုင်း ကခေလူင်ပွင်းလိုင်မိုင်းဂူမ်းတုမ်း ငမေမိုင်၊
ရှိုင်းပွင်းမိုင်းဂူမ်းမိုင်းပွင်းလိုင်ပွင်းလိုင်
တိုင်းလေး၊ လေးမိုင်း လွမ်းလူလ်းလင်းမိုင်းလိုင်ခခေ
ခေ ... ပုခင်းခခေလေး သုခေ၊ လုံ၊ ငခေ ခွင် လူင်
ပွင်းလိုင်၊ တိုင်း၊ လေးမိုင်း ကခေမီးခင်းလင်းမိုင်းလေး
မိုင်း ခဝ်ခခေ မခင်းဂိုင်၊ ခိုင်လိုင်သေ ကခေလူင်ပွင်း
လိုင်၊ ဂိုင်ဂေါ့လိုင် ကဝ်ပုခင်းခခေ ဖှို၊ ရှိုတ်းကွတ်၊ ခခေ
မိုင်းဝံခခေကိုင်။

”

Watts, R. 2008. *Comparing Federal Systems (third edition)*. Institute of Intergovernmental Relations, School of Policy Studies, Queen's University. McGill-Queens University Press.

ဂၢၤခၢ်ဂၤဂၤ,ဂၢၢ်,ပိုၤခၢ်.ငဝ်းဂူၤခၢ်:မိုဝ်း: ငလး;

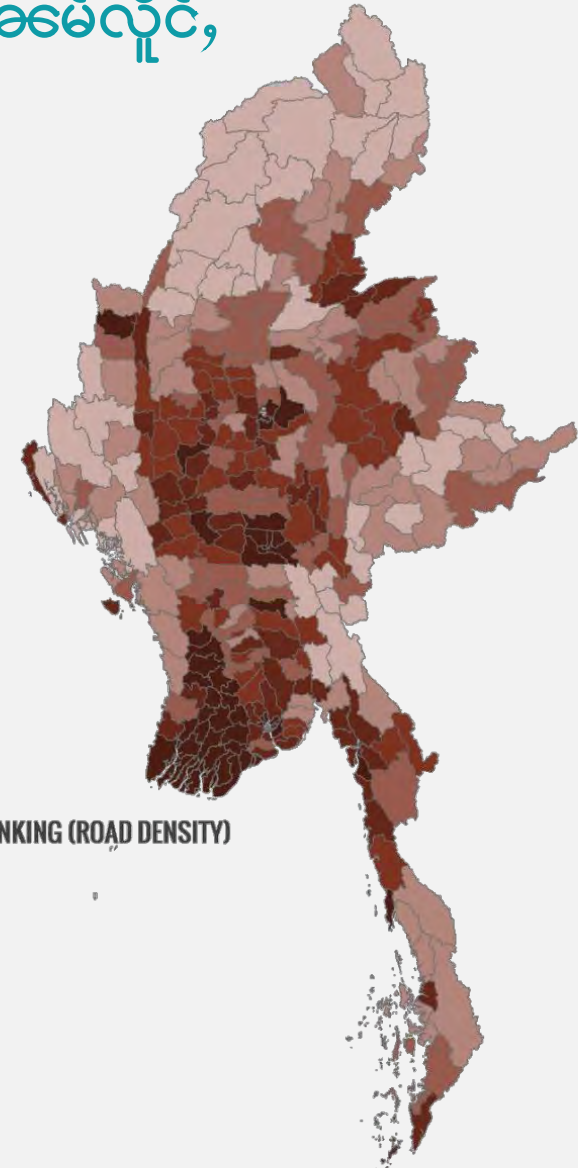
ဂၢၤခၢ်ထွင်းထေးဂူၤခၢ်:မိုဝ်း:

- ပိုၤခၢ်:ထွင်းထေး, တူၤခၢ်:တၢ်, ဂၢၤခၢ်ဂၤဂၤ,ဂၢၢ်,ပိုၤခၢ်.ငဝ်းဂူၤခၢ်:မိုဝ်း:ငလး; ဂၢၤခၢ်ထွင်းထေး: ဂူၤခၢ်:မိုဝ်း:ခၢ်:မိုဝ်း:မၢၤခၢ်:ခၢ်. တိုၤဂၢ်.မီးလွင်းငဝ်းငုၤခၢ်:မိုဝ်း:ဂၢၤသုင်ဝံ.ယူ,။
- မိုဝ်း:ဂၢၤခၢ်:ခၢ်:ခၢ်:ခၢ်. ပိုၤခၢ်:ထွင်းထေး,မိုဝ်း:ဂူၤခၢ်:တၢ်ခၢ်:ခၢ်. ဂံ.ငလး,ငလးကၢ်တီးလွင်း ပွင်းထွင်းဂူၤခၢ်:ထေးထေးယဝ်.။
- ဂၢၤခၢ်ဂၤဂၤ,သၢင်းဂိုၤတီးတၢင်းငလး; နှပ် ခၢ်:ပိုင်ဗိုတ်,တၢ်ရၢ,ခၢ်. ပီၤခၢ်ဂၢၤခၢ်ဂၢၤ. ထွင်းပခၢ် ထွင်းဗွမ်းဂူၤခၢ်:မၢၤခၢ်:မုၢ်ခၢ်:တိုဝ်းခိုင်သေ. ဂၢၤခၢ်ဂၤဂၤ,သၢင်းဂူၤခၢ်: ဂိုၤခၢ်:ငလး; ဂူၤခၢ်:ယၢ,ခၢ်.သမ်. ပီၤခၢ်ဂၢၤခၢ်သၢင်းဂူၤခၢ်: ထွင်းဗွမ်းဂူၤခၢ်:မၢၤခၢ်:တိုဝ်းခိုင် ဂိုၤခၢ်:မး.။
- လိုဝ်သေခၢ်ခၢ်. ဂၢၤခၢ်သၢင်းဂိုၤတီးတိုၤခၢ်:မိုဝ်း:ခၢ်. တေဂိုၤတီးဂူၤခၢ်: ဂၢၤခၢ် ဗွမ်းလွင်းလွင်း မိုဝ်း:ဂူၤခၢ်:တၢ်ခၢ်: ဂၢၢ်, တိုဝ်းငလး; ထေးမိုဝ်း:တိုဝ်းခိုင်, ဂိုၤခၢ်:မးသေကမ်,ဂၢၤ ဂိုၤတီးဂူၤခၢ်: ထွင်းဗွမ်းဂူၤခၢ်:မၢၤခၢ်:ငလး; ထွင်းဗွမ်းဂူၤခၢ်:မၢၤခၢ်:မိုဝ်း: ဂၢၤခၢ်,ခိုင်မးထိုင်;ဂူၤခၢ်:ယဝ်.။

ခိုင်းဂျေ,ဂံ,ပိုခင်းငဝ်း ဂူခင်းမိုင်း

လွင်းသိခင်းတုးသံတင်း
ခမ်းလိုင်,

- ဂါခင်းဂျေ,သင်းဂိုတ်းတင်းခံ. ပီခင်းဂါခင်းဂူခင်းမုခင်း
ကခင်းထာခင်းသုင်သုတ်းတု,လူင်ပွင်းလိုင်ယဝ်.။ လူင်
ပွင်းလိုင်ဂူခင်းဗှာ,ဂူခင်းလုမ်းဂျေ; ခဝ်းဂူခင်းသင်းလွမ်း
ခင်းဂါခင်းဂိုတ်းတင်း ဧတ,ကဝ် သိခင်းတင်းလူင်
လိုင်မိုင်း တေ,လိုင်သိခင်းတင်းခင်းတူင်,တီး
ခင်းမိုင်းမါခင်း။
- ငိုခင်းကခင်းတမ်းဝင်းပခင်း တု,ဂူခင်းမုခင်းဂါခင်းဂျေ,
ဂါ,ပိုခင်းငဝ်းဂူခင်းမိုင်းခံ. ကမ်,ဂ.မိခင်းငမ်,တင်း
တင်းလူင်,တိုင်းငလ; လေးမိုင်း။
- သိခင်းတုးသံတင်းခံ.ပီခင်းဂါခင်းကခင်းသင်း,ထုဂ်,သေ
ပိုခင်းတွခင်းတု,ကတ်းဂါခင်း ဂါခင်းငခင်းလိုင်.လာ,
ခင်းငဂ; လူင်ပွင်းလိုင်မိုင်းဂူခင်းတုမ်း ငလ; လူင်ပွင်း
လိုင်တိုင်းဂါဂ်,လေးမိုင်း။

ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်; လုမ်းဖွမ်.ဂူမ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်း

ပုခင်းဖွခင်းလုင်ပွင်းထိုင်းတိုင်း/လေးမိုင်းခံ. **ဂိုဏ်းလီမီးခမ်လှိုင်သေ**
ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်;တၢင်းဗလ; နှစ် ပိုင်းတၢ်,တိုင်းပခၢ် ပုခင်းဖွခင်းဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်း.
 တၢ်,သၢင်;လုမ်းဖွမ်.ဂူမ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်းဗလ; ယုၢ်. မုခင်းပခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်းမုခင်း။

- ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်;ဂူင်းယၢ်၊ ဂူင်းဂိုခင်း ဗလ;
 ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢၢ်,ဂၢၢ်,ပိုခင်းငဝ်းဂူခင်းမိုင်းတၢင်,ထိုင်း။ (ကွင်း လိုင်းဂိုဝ်.၊
 ဂူင်းဂျေၤဟံၤ,ယိခင်းဗလ;ဖိင်းထိုင်း၊ သူခင်းမွၢ်, ဗလ; ကွင်းဂူခင်းခမ်)
- ဂၢၢ်ခၢ်ဂိုတ်းပခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ထွင်းလေးဂွံးထိုင်တီးဗလ; ဂၢၢ်ခၢ်လုမ်းလၢး
 ဂူင်းဂၢၢ်,ဂၢၢ်,ဂူခင်းမိုင်း။

ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်, **ဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်းမုခင်း ကခၢ်ပီခၢ်လခၢ်. လိုင်းမိုင်း**
မိုခင်းခၢ်,ပံးယု,လီ၊ ပံးပလုၢ်,လၢ, ယုၢ်.မုခင်းဂူခင်းတွခင်းတွခင်း၊
ဂၢၢ်ခၢ်ဂူမ်းသၢင်;ဂူခင်းဟံၤ,ဟံၤ,၊ ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်;လွင်းငါးလုမ်ထိုဗလ;
ဂၢၢ်ခၢ်လတ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်းမိုင်း ထိုင်းခံ. လၢင်းကုပ်,ကွင်းငုပ်.ငီ.ဂၢၢ်ခၢ်ခင်းဗဂး
 လုင်ပွင်းထိုင်း မိုင်းဂူမ်း တုမ်း၊ တိုင်း၊ လေးမိုင်း ဗလ;
 လုင်ပွင်းထိုင်းပိုခင်းတီး။

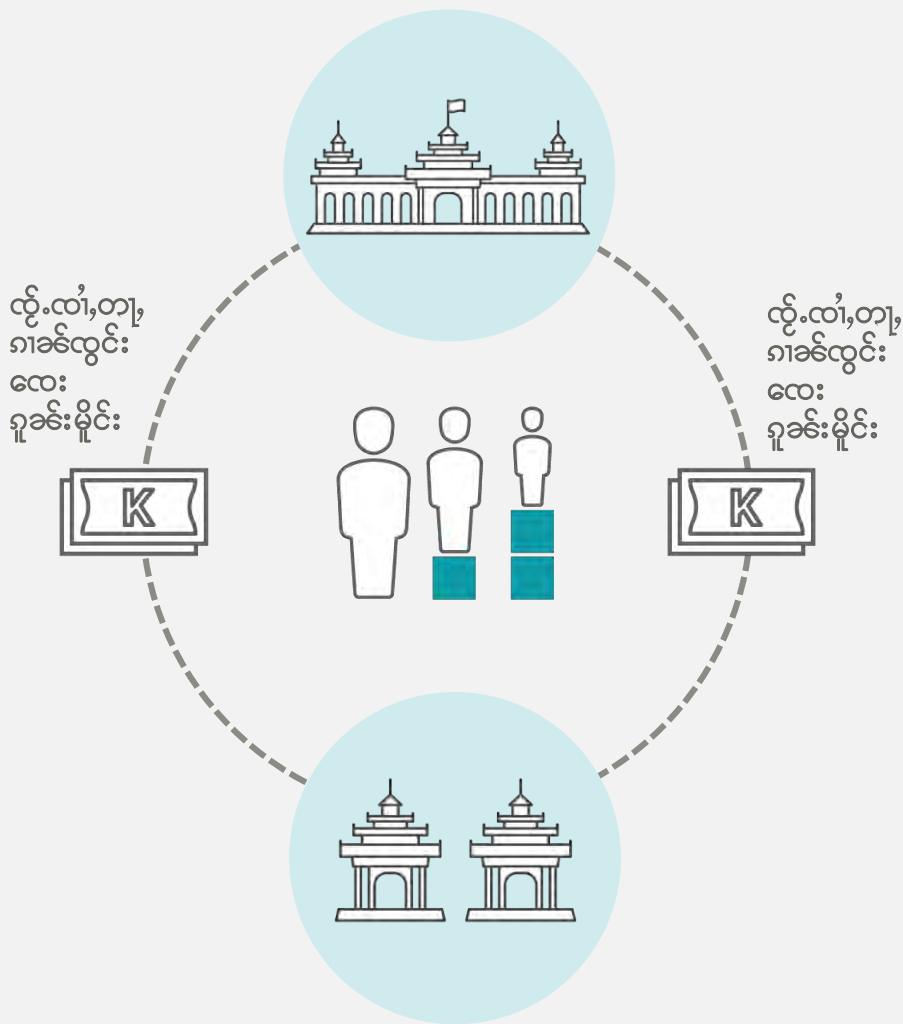

ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်; လုမ်းဖွမ်.ဂူမ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်း

လွင်းယုဂ်.ပခၢ်ထၢခင်းဂၢၢ်ခၢ်
 လွင်းပွင်းလိုင်;တိုင်းလး; လေး မိုင်း
 တီးဂၢၢ်ခၢ်လွင်းလေးဂူခင်းမိုင်း မိုင်းခၢင်, ပံးယု,လီ၊
 ပံး ပဏ်,လု, လိုဝ်းခၢ်တေ
 လုဂ်,ငိုခင်းဂူခင်းငိုခင်းခၢ်; ဂၢၢ်ခၢ်ဂိုင်,
 တင်းပုခင်းဖွခင်းခၢ်။

ခင်းပိုင်ဗိုတ်,တၢ်ရၢ,ခၢ်. လွင်းဂွင်းဂံ,ဂၢၢ်ခၢ်ငိုခင်း
 ခင်းခၢ်;လုဂ် ပွင်းလိုင်;ခၢ်ခၢ်.
 ဂိုင်,လီမီးဖွခင်းယုခင်းတေ, ယိုဝ်းဂၢၢ်ခၢ်
 လွင်းတြးဗိုင်,ပိုင်းလး; လွင်းထိုင်တီး လိုင်;မိုင်း။

ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်.ဂၢၢ်;ပိုခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်,ထုဂ်,သေပိုခင်း
 တွခင်းတု, ပိုင်လတ်းဂၢၢ်ခၢ် ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်ငိုခင်း
 ခင်းခၢ်;လုဂ်ပွင်းလိုင်;မိုင်းဂူမ်း တုမ်း၊
 လုဂ်ပွင်းလိုင် တိုင်း၊ လေးမိုင်း လး;
 လုဂ်ပွင်းလိုင်; ပိုခၢ်.တီး။

ဂၢၤခၢ်ကျဲးသၢင်; လုမ်းဖွမ်.ဂူမ်းဂၢၤခၢ်ဂူခင်း - ပံးယူ,လီ

လၢ်းမိုင်း ၇၀၀၈ :

တွခ်း ၂၄၇ : လုမ်းခၢ်,မံ,မိၤပံးယူ,လီ ကၢၤခၢ်မိုင်းဂူမ်းတုမ်း လံးတမ်းဝါင်းမး ခၢ်ခၢ်. ဂူခင်းမိုင်းဂူခင်း ကျဲး မိးသုခၢ်,ဂုပ်.ကၢ် သုခၢ်,လံးသုခၢ်,ပိခၢ် ကၢၤခၢ်ဂီၢ်,လူလုး ပံးယူ,လီ။

မိုင်းမၢၤခၢ်ယၢ်မးလိာ်ခံ. လု်.တိုဝ်းငိုခင်း ဂူၢ်ပၢၢ်,ဂူၢ် 5.23 တွခ်းတုးပံးယူ,လီ။ ဂူၢ်ခၢ်.ငိုခင်းခံ. မၢၤခၢ်ခၢ်မးလိာ် ပိးဂၢ်သေတုး ပျးကၢ်တၢ်.လိာ် လုမ်း ဖျၢၤဗလး ဝါခင်းမိုင်းဝုးတေ. တုၢ်.လိာ်.ကေ,ကေ,မၢ်ခၢ်.တေ.တေ.။

ဖီခၢ်ဂၢၤခၢ် ပံးယူ,လီမိုင်းမၢၤခၢ် (၇၀၁၇-၇၀၇၁)

မၢ်းမၢၤခၢ်လုမ်းဂၢ်.ထီၢ်ဂူၢ်.လိာ်.လိာ်. မိုခ်ခၢ်, လုမ်းပံးယူ,လီလၢ်းခိုင်း (EHOs)၊ လုမ်းကၢၤခၢ်ကၢ်,လု်.လု်.ပွင်းလု်.လု်. (NGOs)၊ လုမ်းသုခၢ်,လိာ်, ကၢၤခၢ်ဂၢ်.ထီၢ်ပိုင်း တုးခၢ်.မိတ်;တွခ်း လု်.ခၢ်.။

ဂၢၤခၢ်ဂၤၤ,သၢင်; ထုမ်းဖွမ်.ဂူမ်းဂၢၤခၢ်ဂူခင်း - ပံးယူ,လီ

ခင်းပိုင်မိုင်းဂူမ်းတုမ်း ဂမ်းပျးခမ်ခံ. တီးဂၢၤခၢ်ပံးယူ,လီခမ်ခံ. ဂံ.ပီခၢ် လိုင်ပွင်းတိုင်း တိုင်း/လေးမိုင်းကပ်ပုခင်းဖွခင်း။ တုဝ်,ယၢင်, - ဂူင်းဂၢၤခၢ်ပံးယူ,လီ ငလး; ဂၢၤခၢ်ကတ်း ဂၢၤခၢ်ငိုခင်းဂမ်.ထီမ် တိုင်း /လေးမိုင်း။

လွင်းကတ်းဂၢၤခၢ် ဂၢၤခၢ်ငေငိုခင်းလွံ.ကံ,

- ဂၢၤခၢ်လီၤ,ငိုခင်းလွံ.ကံ,ခံ. တေယခၢ်ခိုင်တၢင်းတီၤ; ငိုခင်းတွခင်းဂူခင်းမိုင်းခမ်ခံ. သေ ကၢင်ခမ်ခံ,လံး။
- ဂၢၤခၢ်ဂမ်.ထီမ် ဂူမ်းမိခင်းတၢင်းလွံ,ခံ. ကၢင်းဂေးလိတ်းပခၢ် တၢင်းလွံ,ဂူခင်း လိုဝ်းလိုဝ်း ခင်းခးတိုင်းငလး; လေးမိုင်းလံး။ ဂမ်,မိုခင်းတၢင်း ဂၢၤခၢ်ပခၢ် ငိုခင်းဂမ်.ထီမ် ဂူခင်းဂေါ့.လွံ/ခမ်ခံ.ဖိုင်,ဖိုင်,ပိုင်းပိုင်း။

ဂၢၤခၢ်ဂၢၤသၢင်; လုမ်းဖွမ်.ရှုမ်းဂၢၤခၢ်ရှုခင်း - ပံးပလုၤ,လုၤ

သုခၢ်,လတ်းဂၢၤခၢ် ငိုခင်းလုမ်းဖွံ,လုၤပွၤးထိုင်းတိုင်းဃလ; လေးမိုင်းခံ.
မီးလွၢင်း; မၤခၢ်ခင်းဝံ.သေ လၢ်ခင်းမၤ. ငိုခင်းဂၢၤခင်းလုၤ. ဃလ;
ငိုခင်းလုၤ.လုၤ,ဖွံ,ပံးပလုၤ, လုၤ,မိုင်းမၤခင်းခံ. တိုၢ်.မီး
လွၢင်း;ငဝ်းငိုခင်းရှုမ်းဂၢၤသုၤဝံ.ယုၤ,။

ဖွံ,လတ်းဂၢၤခၢ်ပံးပလုၤ,လုၤ,တိုင်းဃလ; လေးမိုင်းဂၢၤခင်းခင်းခင်းတံ. မီးခင်းပိုင်
ဖွံ, တၢ်ရၢ,ယုၤ,။ လုမ်းခင်း,ခေးလီ.လမ်း လုၤလုၤ;လတ်း.ထၢခင်းမိုင်းရှုမ်းတုမ်း.
တိုင်း.လေး မိုင်းခင်းခင်း. တၢ်ဂၢၤ.ထီၢ်ပခၢ် သုခၢ်,ဂၢၤခၢ်ရှုခင်း. လွၢင်း;ခင်းပုၤလံ;
ခင်းဂၢၤခၢ်ရှုခင်း. ပုခင်း;ခင်းခင်း; မေးသုခၢ်,ဃလ; လုၤ;ရှုခင်းထိုင်းခင်း.။

ဂၢၤခၢ်ဂၤ၊သၢင်; လုမ်းဖွမ်.ရှုမ်းဂၢၤခၢ်ဂူခင်း - ပံးပလုၤ၊လုၤ

လၢ်းမိုင်း ၇၀၀၈

တွခ်း ၂၇၇
တွမ်းခၢ်,လၢ်းခၢ်းပံးပလုၤ၊လုၤ, ကၢၤခၢ်လိုင်;မိုင်းရှုမ်းတုမ်းတမ်းဝံ.ခၢ်ခၢ်. ရှုမ်းမိုင်းရှုမ်းဂၤ-
(ဂ) မီးသုခၢ်,ရှီခင်းပလုၤ၊လုၤ,ရှုမ်းဂၤ။
(ခ) ပိုခၢ်.ငဝ်းခၢ်,ပံးပလုၤ၊လုၤ,ကၢၤခၢ်ကၢ်,သွခၢ်,ကၢ်,လံး တွမ်းခၢ်,ဖိခင်းမိုင်းခၢ်ခၢ်.
ရှုမ်းရှုမ်းဂၤ.တိုခင်းတေလးသွခၢ်။

တွခ်းဂိ ။ ။ တွခ်းဂၢၤခၢ်ဂူခင်း
(ဂ)လၢ်းရှီခင်းပံးပလုၤ၊လုၤ, ပံးရှီခင်း၊ လွၢ်းလံးပူင်သွခၢ်၊ ဂၢၤခၢ်လမ်းတိုခင်း၊ ဖိခၢ်ဂၢၤခၢ်၊ ခၢ်း
ဂၢၤခၢ် ငလး တၢ်ငလိုင်။
(ခ)ကၢ်.ထွမ်(Degree Colleges)၊ ကၢ်.ထွမ်လူင်(University)၊ လုမ်း၊ ငလး
လုမ်းဖွမ်,ပံးပလုၤ၊လုၤ,ထၢခင်းသုင်။
(င)ပၢ်ထတ်းထိခၢ် ကၢ်ခၢ်လိုင်;မိုင်းရှုမ်းတုမ်းတမ်းဝၢ်းလတ်းဂၢၤခၢ်ပခၢ်။

ဂၢၤခၢ်ဂၤသၢင်; လုၤမးဖွမ်.ဂၤခၢ်ဂၤခၢ် - ပံးပၤလှ်,လှ်,

လၢ်းမိုၢ်းကၢ်ခၢ်ခၢ်မးဝံ. မိုၢ်း ၇၀၁၄

ဂၤခၢ်ဂၤခၢ်ပိုၤခၢ်.ငၢ်းခၢ်,ပံးပၤလှ်,လှ်, ခၢ်တိုၢ်းငၢ်း; လၢ်းမိုၢ်းလှ်ခၢ်. လၢ်းလၢ်း
ဂၤခၢ်ဂၤခၢ်ထီၢ်လၢ်; လၢ်းခၢ်,ခၢ်မိုၢ်း မိုၢ်းဂၤခၢ်တၢ်မးဝံ.။

မံးမးပံးပၤလှ်,လှ်,လှ်.လၢ်း (၇၀၁ၤ၊ မံးမးဖွမ်.တၢ်မး မံး - ၁၁) တၢ်ခၢ် (၂) ပိုၤပိုၤခၢ်.ငၢ်း ပံးပၤလှ်,လှ်,

ဝံ.ခၢ်.ခၢ်ခၢ် ခၢ်.ဂၢ်.ဖွမ်.ဂၤခၢ်ပံးပၤလှ်,လှ်, ငၢ်း; လၢ်းပၤခၢ်ခၢ်သေ
ပူၤပူၤလှ်;ဂၤခၢ်သၢင်;ခၢ်;ဂၤခၢ်ခၢ်,မး။ယၢ်ခၢ်ခၢ်ခၢ်.ဂၢ်. ဂၤခၢ်တၢ်ပးတၢ်
ငၢ်း; ဂၤခၢ်ကၢ်ပူၤခၢ်;ဖွမ်.ခၢ်ကၢ်ခၢ်ခၢ်,မးခၢ်.သေ တၢ်ဂၤခၢ်သၢင်;ဂၤခၢ်
လၢ်းယွမ် ငၢ်းငၢ်းဂၤခၢ်,။

ဂၢၢ်ခၢ်ဂၢၢ်သၢင်; လုမ်းဖွမ်.ဂူမ်းဂၢၢ်ဂူခင်း - ပံးပလုၢ်,လုၢ်

ပိုင်ပံးပလုၢ်,လုၢ်,ဂူမ်း(ဂၢၢ်ခၢ်ခဝ်;ပုးဂူးဖွမ်,ဂူးဂၢၢ်)မိုင်းမၢၢ်ခင်းခံ. လုၢ်,ဂူးခဝ်;ပုးဂူးလိုင်.ဂူးမိဝ်း မိုခ်ခင်း, ပံးပလုၢ်,လုၢ်,ဂၢၢ်ခၢ်ခဝ်ခိုင်ဖျၢ,သုၢ်ခင်းဝ်းတဝ်းဂဝ်, ငလး; ဖျၢ,သုၢ်, ဂူးမိဝ်း လွမ်းခင်း,တၢင်းလိုင်လိုင်;မိုင်း။

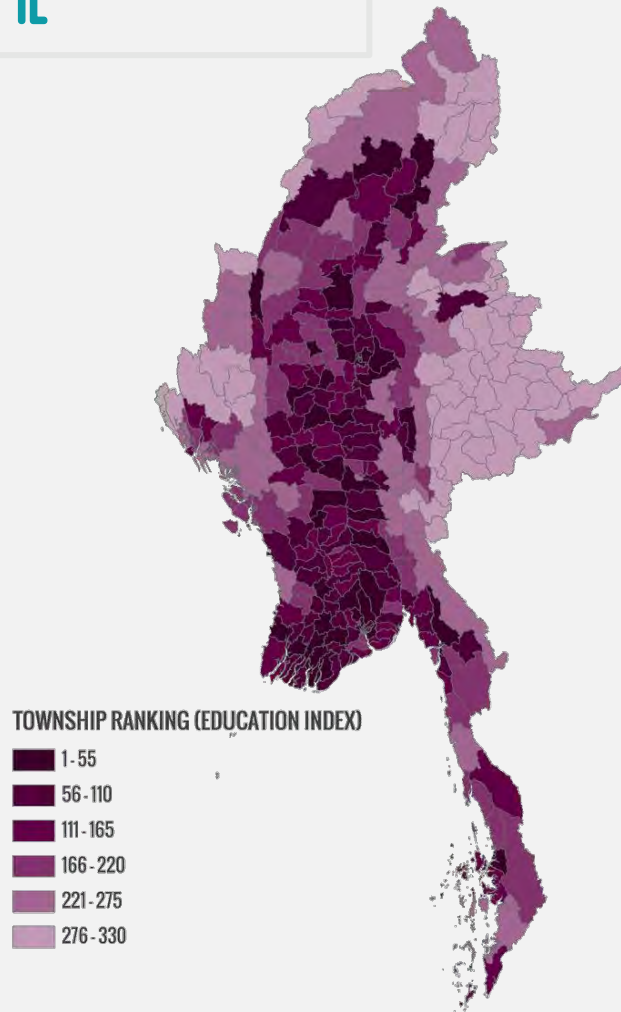
ဂၢၢ်ခၢ်လတ်းဂၢၢ်ခိုင်ခင်း တီးတိုင်းငလး; လေးမိုင်းခံ. ဂိုင်း,လီၤဂူးမခင်းမိခင်းငမ်,လွမ်း လခင်း.ထၢခင်းဂၢၢ်ခၢ်ပုခင်း; ဖွမ်း တိုင်းငလး; လေးမိုင်း။

- လွင်းခိုမ်.တိုင်းဂၢၢ်ခၢ်လီၤ,ငိုခင်းခွခင်း,ခဝ်;။
  - ဂျၢလံးသၢင်;လွင်းခိုင်,ပိုင်း
- ပိုင်လတ်းဂၢၢ် ဂၢၢ်ခၢ်ခဝ်ခင်းလွ်.လံး, - ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်တုၢ်,ပံးပလုၢ်,လုၢ်,ဂၢၢ်ခၢ်မလုၢ်ပွင်းလိုင်;မိုင်းဂူမ်း; တုမ်း မိဝ်း,လူး လေးမိုင်း/တိုင်း. လီၤခင်းတွခင်း။
  - ဂူၢ်ခပ်.ငိုခင်းဂမ်.ထီမ် လုၢ်;ဂိုခင်းဂျၢ,လုၢ်/ခခင်း. ခွင်းတိုင်းငလး; လေးမိုင်း ဂူးမိုခ်ခင်း ဂူးဂျၢ။
  - လုၢ်ပွင်းလိုင်;မိုင်းဂူမ်း;တုမ်း ငလး; တိုင်း/ လေးမိုင်း ဂူမ်းလံး,ပခင်းဂျၢ.ခိုင်း။

တီးလခင်းလိုင်;မိုင်း ခွင်းမိုင်းမၢၢ်ခင်းခံ. တေလံးယုၢ်.မုခင်း ယုၢ်.ပံးပလုၢ်, ဂၢၢ်ခၢ်ခဝ်;ပုးဂူးဖွမ်,ဖွမ်, လွမ်းလုၢ်; သီခင်းတၢင်း ဂၢၢ်ခၢ်ခဝ်ခိုင် ဂူမ်းဝ်း လိုင်.မိုင်းငလး; ပိုင်ဂၢၢ်ခၢ်ပံးပလုၢ်,လုၢ်, လွ်.တိုင်းဂူမ်းလၢတ်; လၢလံးဖျၢ။ လုၢ်;ပိခင်းလွမ်းခင်း, ဂၢၢ်ခၢ်ဂူပ်.ပိုင်,လတ်းဂၢၢ်ခၢ်သွင်မိဝ်း ခွင်းလေးဂၢၢ်ခၢ်ငလး; ဂၢၢ်ခၢ်လုၢ်;ထီမ်လွင်းလေးသွင်ဖျၢ, တီးခင်းခေးတီး ပံးခခိမ်သင်းလိုင်;ခခင်း.သေ ဂၢၢ်ခၢ်သိုပ်,ဂိုတ်းလွမ်း လၢးဂူမ်းဂူမ်းဂိုတ်းဂၢၢ်ခၢ် ခွင်းငလး; လုမ်းလၢဂ်,လံး ခခိမ်.တိုင်းလမ်းလွင်း တုၢ်,ဂၢၢ်ခၢ်ဂျၢ,သၢင်းငမ်းယီခင်းငလး; ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်းပိုင်.ဖျၢတ်,တခေ, ခွင်းမိုင်းခေး။ တူဝ်ယၢင်း, လုမ်းလုၢ်;ထီမ် လွင်းလေးဂူခင်းမိုင်းဂၢၢ်ခၢ် ခခိင်းငတ. လုမ်းခခိမ်းသၢင်း ပံးပလုၢ်,လိုင်.လတ်းမွခင်း (MNEC) ဂၢၢ်ခၢ် ခွတ်,ဖွတ်;မုးလုၢ်; ပုၤ,တီး,မိုင်းမွခင်း (NMSP) ခခိမ်းယဝ်.။

- MNEC လုၢ်;ထီမ်ဂိုတ်းသၢင်းပခိမ် ပံးပလုၢ်, ပိုခင်းထၢခင်းလခင်းငလး; ပိုခင်းထၢခင်းလခင်းဂၢၢ်. ပိုခင်းထၢခင်းလခင်းသုၢ် တီးခင်းခေးတီး ဂိုတ်းသိုင်း ငလး; ခေးတီးလတ်းဂၢၢ်ခၢ်သွခင်း လွမ်းလုၢ်; ဂူမ်းလၢတ်;သွင်မိဝ်း တင်းငတ, 1995 ဝံးသေ ခဝ်ဂိုတ်းတိုင်းဂၢၢ်ခၢ်တင်း လုၢ်ပွင်းလိုင်;သိုင်းဂဝ်.။
- MNEC ဂျၢငိုခင်းခွင်းတူၢ်,ဂူခင်းငလး; ဖျၢ;လုၢ်;ထီမ် ခွင်းမိုင်းခဝ်။
- လၢးဂိုခင်း ဂူၢ်ဂိုခင်းခံ. ပိခင်းဂၢၢ်ခၢ် လၢးဂိုခင်းလုၢ်ပွင်းလိုင်;ငလး; လၢးဂိုခင်း MNEC ခဝ် သွင်ဂၢၢ်ခၢ် ခွင်းလေးဂၢၢ်ခၢ်.။

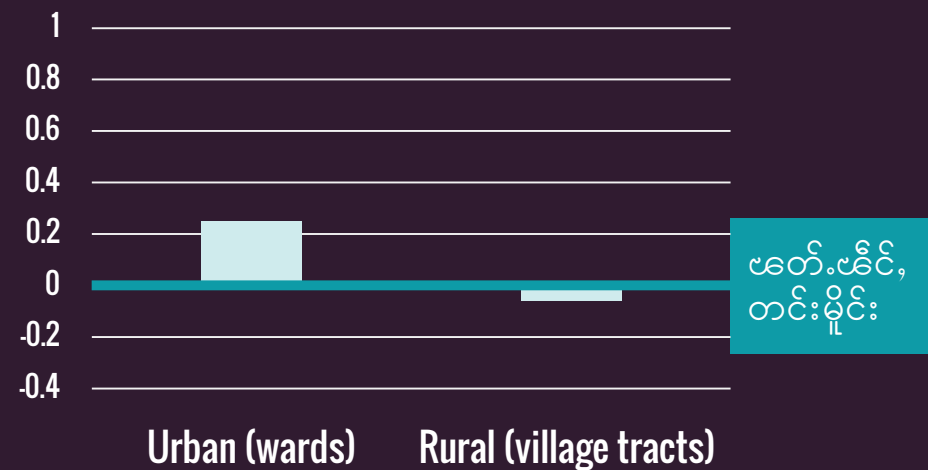
ပံးပဏ်,လှ, ခင်းမိုင်းမခင်း

မံးထီ.ပိုင်း ပံးပဏ်,လှ,*

- တီးဂုင်းခခင်း. ထခင်းပံးပဏ်,လှ, လေးမိုင်း ငလး; တိုင်းခွင်းဂေး; မီးလွင်းပိတ်,ပိုင်းခခင်းခခင်းတေ.။
- တီမ်,သေ မိုင်းရခင်း,ငလး; မိုင်းယောင်းယဝ်. လေးဝိုင်း ဂမ်းဗွင်း; ခင်းမိုင်းတံးခခင်း. ထခင်းပံးပဏ်,လှ,ခပ် တီမ်,သေပိုင်းယဝ်.။
- ထခင်းပံးပဏ်,လှ, တီးမိုင်းတူးဂုင်း; မိုင်းခခင်းငလး; ခခင်း,ပို,တေး,ခပ်ခခင်း. သုင်သေပိုင်းဝ်.။
- ထခင်းပံးပဏ်,လှ,ခခင်း. ခင်းလေးဝိုင်းလိပ်ခွင်းဂေး; ခင်းဝိုင်းငလး; ခင်းဝါခင်း; ခခင်း. မီးလွင်းပ

လွင်းသိုင်,ခိုင်း ခင်းဝိုင်းငလး; ခင်းဝါခင်း; တခင်း.လေးဝိုင်း

* Made up of: School enrolment, Primary school attainment, middle school attainment, literacy rate.

ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်;လုမ်းဖွမ်.ဂူမ်းဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်း - လွင်းဂမ်.ထီမ်ဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်း

လၢ်းမိုင်း ၇၀၀၈ တွင်း ၈ - ဂၢၢ်ခၢ်ဂူခင်း

- (၁) ဂၢၢ်ခၢ်လိခ်းဂိုင်း
- (၂) ဂၢၢ်ခၢ်ခိတ်,လိပၢင်လုၢ်လုၢ်ဂၢၢ်ခၢ်,၊
ဂူခင်းခၢ်မံ,၊ ခၢင်းယိင်း၊ တုၢ်.ခိ.
တၢ်. (ဂူခင်းကမ်,ဂီခ်,ခိင်)၊ ဂူခင်း
ထဝ်း၊ ဂူခင်းဂၢၢ်ခၢ်တီးယူ,။
- (၃)လွင်းဂမ်.ထီမ်ခၢ်ခၢ်မံ.တၢင်းဂိခ်
ဗလး; ဂၢၢ်ခၢ်ခိတ်ပုၢ်ပွင်။

၆။ တွင်းလတ်းဂၢၢ်ခၢ်

- (၁)ခၢ်ဂၢၢ်ခၢ် ဂၢၢ်ခၢ်မုခ်းလိင်း
- (၂)ဂၢၢ်ခၢ်မုခ်းလိင်း ဂူၢ်ဂူခင်း ဗလး;
ဝိင်း။

လၢ်းမိုင်း ကခ်ခိတ်ခင်းမးဝံ. မိုင်းပီး ၇၀၁၄

လၢ်းမိုင်း လွင်းမံ(၇) - ဂၢၢ်ခၢ်ဂိုတ်းကွၢ်,မံမီး တိုင်း/
လေးမိုင်း။

- (၁)ဂၢၢ်ခၢ်ဂမ်.ထီမ် ဗလး; လုမ်းလုးပခ် လုၢ်လုၢ်ဂၢၢ်ခၢ်,၊
ဂူခင်းခၢ်မံ,၊ ခၢင်းယိင်း၊ ဂူခင်းတုၢ်.ခိ.တၢ်.၊
ဂူခင်းထဝ်း; ဂူခင်းကခ်ကမ်,ပွင်ပခ်လံး; တိုင်း/
လေးမိုင်း တလံးဂိုတ်း လွမ်းခၢ်,မံမီး ကခ်
လိုင်းမိုင်းတမ်းဝံ.။

- (၂)လွမ်းခၢ်,မံမီးကခ်လိုင်းမိုင်းတမ်းဝံ.ခၢ်ခၢ်.
ဂၢၢ်ခၢ် ဂမ်.ထီမ်ခၢ်ခၢ်မံ.တၢင်းဂိခ် ဗလး;
ဂၢၢ်ခၢ်ခိတ်ပုၢ်ပွင်လိုင်းခၢ်. တိုင်းဗလး;
ဗလးမိုင်းတလံးဂိုတ်းသၢင်း။

ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်;လုၢ်မးဖွမ်.ဂူမးဂၢၢ်ခၢ်ဂူခၢ် - လွင်းဂၢ်.ထီမ်ဂၢၢ်ခၢ်ဂူခၢ်

ထွမ်းလူလုၢ်; ပံးယူ,လီၤလး; ဂၢၢ်ခၢ်ထွင်းလေးပံးပဏ်,လုၢ်,သေ ဂၢၢ်ခၢ်မုခ်းလီၤလး; ဂၢၢ်ခၢ်လုတ်းယွမ်း လွင်းတၢင်းဖၢၢ်ခၢ်. မခ်းလမ်,လွင်းပုခ်းတၢ်, မိုင်းထိုဝ်းဂၢၢ်ခၢ်တိုၢ်.ခိုခ်းယွံ,။

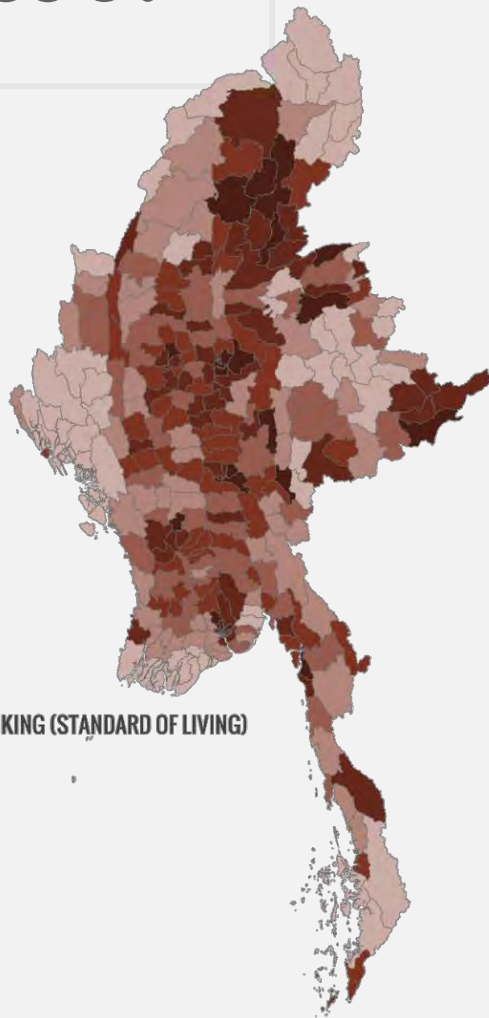
လူလုၢ်;လတ်းဂၢၢ်ခၢ် ဂၢၢ်ခၢ်ဗေဇိုခ်းထွံ.လံၢ်,သေ လူလုၢ်ပွင်းထိုင်းမိုင်းဂူမးတုမ်းခံ. တေလံးဂိုတ်းသၢင်; ဂိုၢ်ထၢခ်း; တိုင်းလး; လေးမိုင်းဖၢ်ခၢ်,ပိုင်းဂၢၢ်ခၢ် တီးဂၢၢ်ခၢ်ထွင်းထီမ်ဂၢၢ်ခၢ်မုခ်းလီၤလး; ဂၢၢ်ခၢ်လုတ်းယွမ်းလွင်းတၢင်းဖၢၢ်ခၢ်။

လူလုၢ်ပွင်းထိုင်းတိုင်းလး; လေးမိုင်းခံ. တေလံးတိုင်းဖၢၢ်ခၢ်.ဂူ. လွင်းဂၢၢ်ခၢ်ထွင်းထီမ်ဂၢၢ်ခၢ်ဂူခၢ်: ဂူမးမိုင်းမိုင်း မိုခ်းထိုဝ်းခၢ်,ပုးတိုင်းခံ.

- ဇိုခ်းဂၢ်.ထီမ်ပခ် တၢ်,ထိုဝ်းဇိုခ်းခၢ်;ကေ,။
- ဂၢၢ်ခၢ်ခိုခ်းပုးပွင်းထီမ်ပခ် ဂူခၢ်ထိုဝ်းထုပ်းဖေးမူလုၢ်.လူလုၢ် လး; လွင်းခွင်းခမ် ဂၢၢ်ခၢ်သိုၢ်း။
- လၢ်းခမ်: ဂၢၢ်ခၢ်ပခ်သုခ်,ကွခ် ဂၢၢ်ခၢ်လုတ်းယွမ်းတၢင်းဖၢၢ်ခၢ်။
- ဂၢၢ်ခၢ်ဂေၢ်,သၢင်; တီးယူ,သၢ်းဂူခၢ်မိုင်း။
- ဇိုခ်းဂူလုၢ်ခၢ်ဂူခၢ်လုၢ်;ဂၢၢ်ခၢ် (pensions)။

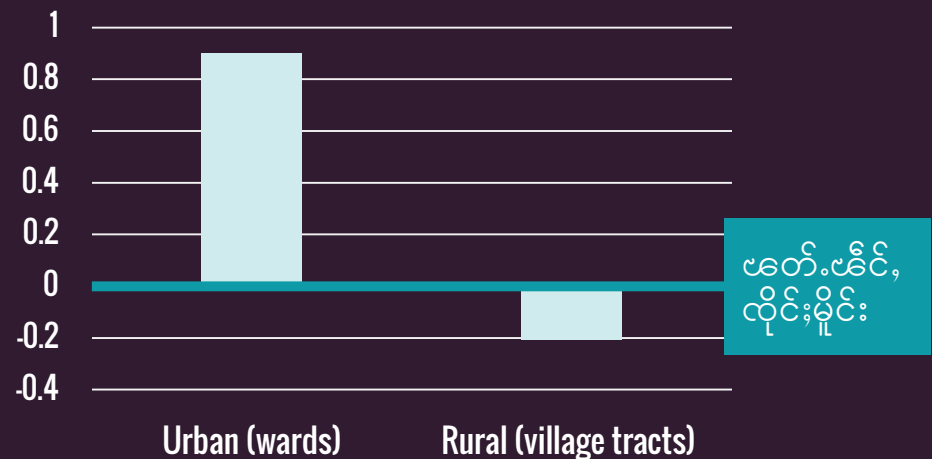
ထာခင်း ဂၢခင်းယူ,သင်း

မံာ်ထီ.ပိုင်း ထာခင်းဂၢခင်းယူ,သင်း

- ထာခင်းဂၢခင်းယူ,သင်း (ခွင်းပိုင်း,ဂူဝ်ဂိုခင်း ငလး; ငဝ်း လံး) ခင်းမိုင်းမၢခင်းခေ. ဝိုင်းခိုင်းတင်းဝိုင်းခိုင်း; မီး လွင်းပိုင်း,ပိုင်းဂၢခင်းဂိုင်း။
- ထာခင်းဂၢခင်းယူ,သင်း ခင်းဝိုင်း ငလး; ခင်းဝါခင်း; ခင်းမိုင်းမၢခင်းခေ. တိုက်.ပိုင်း,ပိုင်းဂၢခင်းဂိုင်း သေ တၢ, ဂူခင်းမုခင်းပခင်းခဝ်ကမ်း လူဝ်,ဂူခင်း.သၢင်းပခင်း ဗှံးဗှံး (ကမ်,ခခခင်း) ဂမ်.ထီမ်ပခင်း ခခမ်.ကခင်း သီခင်းသို့ ထိုဝ်းခေ.ယူ,။
- တၢ,ထီဂ်,ငလးဂမ်.ထီမ်ငိုခင်းတွင်းခခခင်း. တေလံးဂူ. ထာခင်းဂၢခင်းယူ,သင်းငလး; ထာခင်းဂွတ်းဗၢခင်း ယူ,။ ခခေ. လမ်.လွင်း;တေ.တေ.။

ထီဂ်,တူလှ်း ကတ်.ဝါခင်းငလး; ဝိုင်း ခင်းကခင်းကေ.မိုင်း

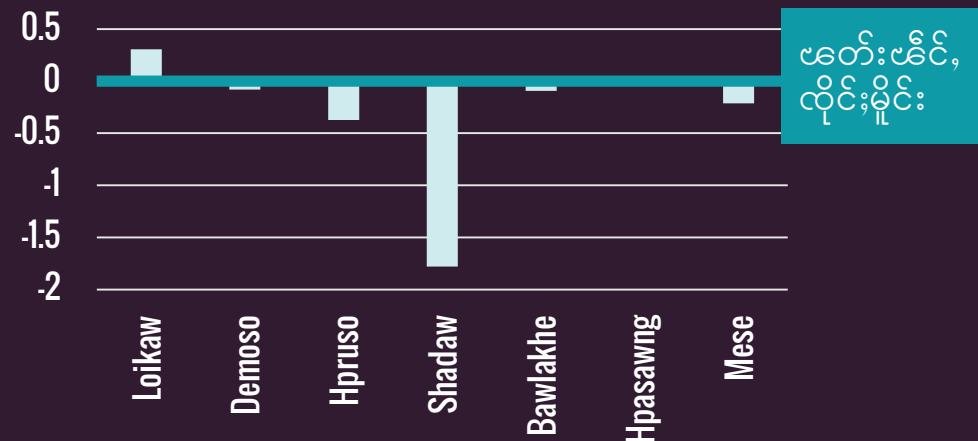
မာ်လီ.ပိုင်း ဂၢခ်မုခ်းလီင်း လေးဝိုင်း၊ ဝါခ်း၊ ငလး၊ ပွဂ်.ဃာ်၊

တၢင်းကခ် လီဂ်,ငဃ
သုခ်,ဂီတ်းသၢင်း၊ ဂၢခ်
လွင်းလေးဂၢခ်ဂုခ်း ပခ်လွး
တိုင်း/လေးမိုင်း ခ်. ဂီတ်းဂျး
တိုင်းလွဂ်းသၢင်းပခ်လံး၊ ဂၢခ်
လူတ်းတၢင်းဃာခ် ငလး၊ လွဂ်းထီမ်
တၢင်း လူဂ်,ဂုခ်းမိုင်းယဝ်။

မာ်လီ.ပိုင်း ကခ်ဂီဂ်,ဂၢခ်မုခ်းလီင်းလေး
ဝိုင်းငလး၊ လေးဝိုင်းငဃခ်. တေလီ.ပိုင်းငဃ
လွင်းပီဂ်,ပိုင်းဂၢခ်မုခ်းလီင်းငလး၊ လွင်းကခ်
မီးတၢင်းလူဂ်,ဝံ.ယွ်,လူဂ်။

ထၢခ်းဂၢခ်မုခ်း လီင်းလေးဝိုင်းလွဂ်ဂျေ,ငတ.
သုင်သေဃတ်.ဃိင်,လိုင်းမိုင်းသေ လေးဝိုင်း
သျူးတေးငတ. ပီခ်ကခ်ကေ,လူဂ်သေပိုခ်း
တင်းမိုင်းယဝ်။

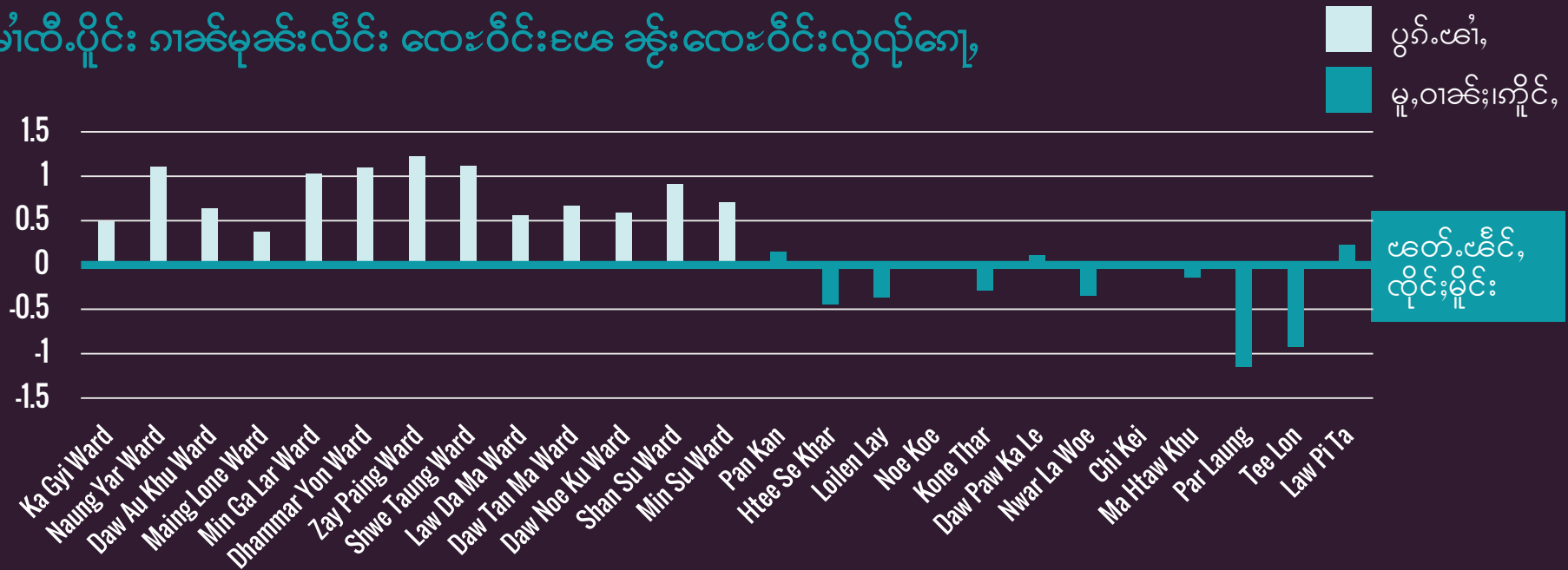
ဝါဂ်,မာ်လီ.ပိုင်း ဂၢခ်မုခ်းလီင်းလေးဝိုင်း ခင်းလေးမိုင်းယၢင်းလီင်

မာ်ထီ.ပိုင်: ဂၢခ်မုခ်းလိင်း ထေးဝိုင်းဗလ; ထေးဝိုင်းဗလ (TDI)

ပေးမးတူလှ်း ထေးဝိုင်းကခ် TDI သုင်သုတ်း ခွ်းထေးမိုင်းယၢင်းလိင်ထိုင် လွှာ်ဂျေ,ခံ. ပိခ်ထေးဝိုင်း ကခ်ထၢခ်းဂၢခ်မုခ်းလိင်း ပွၢ်.ဗၢ်,ဗလ;ဝၢခ်း သုင်သေပိုခ်းယဝ်.။ ခွ်းဝိုင်းခံ. တိုဝ်း လံးဂုခ်မိး လွင်း ဂုခ်းမုခ်းလိင်သေ ခွ်းဝၢခ်း။

မာ်ထီ.ပိုင်: ဂၢခ်မုခ်းလိင်း ထေးဝိုင်းဗလ ခွ်းထေးဝိုင်းလွှာ်ဂျေ,

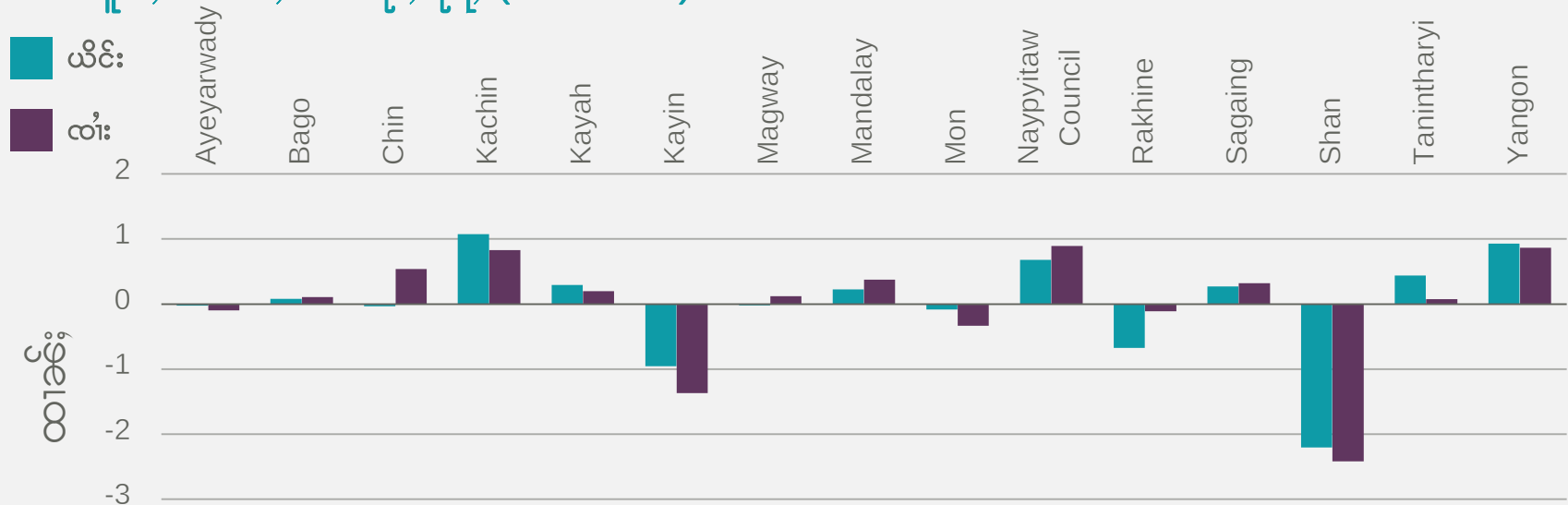

ရှမ်းမီးလွင်း၊ နီင်၊ ပိုင်းလုံး၊ ယိုင်း ခွဲး လုမ်း၊ ဗွမ်း၊ ဂွမ်း၊ ဂါခင်ဂုခင်း။

လူလှ်း၊ နီင်၊ တိုမ်း၊ ပခင် ငိုခင်း၊ ဂမ်း၊ ထီမ်ပိုင်လုင်မခင်း ခွဲး၊ ခရုးတီး၊ ဂါခင်ဂါမ်၊ မီးလွင်း၊ နီင်၊ ပိုင်း လုံး/ယိုင်း သေ
လိုင်၊ တိုဝ်း၊ တု၊ ဂမ်း၊ ထီမ် လွင်း၊ နီင်၊ ပိုင်းခွဲး၊ ဂါခင်း၊ ယိုင်း ငလး၊ ဂါခင်သိုင်၊ တိုင်၊ ဂိုင်း ခါင်း၊ ယိုင်း။ -

- လိုဝ်း၊ ဂမ်း၊ ခိုတ်း၊ ထါခင်း၊ ဂွင်း၊ ဂိုခင်း၊ လခင်း၊ သိုင်။
- လိုဝ်း၊ မီး၊ ဂါခင်လီဝ်၊ ငလး ခွဲး၊ ဂိုင်း၊ ဂါခင် လုံး၊ ယိုင်း၊ သိုင် - ဂါခင်လတ်း၊ ငလးငိုခင်း၊ ခပ်း၊ ဂါမ်၊ မီးလွင်း၊ နီင်၊ ပိုင်း။

မံလီ၊ ပိုင်၊ ထါခင်း၊ ပုံး၊ ပလု၊ လု၊ (လုံး/ယိုင်း)

ရှုံးမီးလွင်း၊ နှိပ်စက်ပိတ်၊ ယိုယွင်း ခန်း လှမ်း၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်။

ခန်း၊ နှိပ်စက်၊ သား၊ လှမ်း၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ တီး၊ မိုင်း၊ နှိပ်စက်၊ တီး၊ တိုင်း၊ လေး၊
လေး၊ မိုင်း၊ လိုင်း၊ ခန်း၊ လင်း၊ ခန်း၊ လိုင်း၊ ပူး၊ ယိုယွင်း၊ မီး၊ လေး၊ ငို၊ ခန်း၊ နှိပ်စက်၊ လိုင်း၊ တီး၊ နှိပ်စက်၊
နှိပ်စက်၊ ယိုယွင်း၊ လင်း၊ လင်း။

- တိုင်း၊ သား၊ - ယိုယွင်း၊ တီး၊ လင်း၊ ပူး၊ ယိုယွင်း၊ လင်း၊ ပူး၊ ပူး၊ လှမ်း၊ လေး၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ ထိမ်း၊
နှိပ်စက်၊ လိုင်း၊ ခန်း၊ လင်း၊ လင်း၊ လင်း။

လုံး၊ တီး၊ ယိုယွင်း၊ နှိပ်စက်၊ လင်း၊ သား၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ ထိမ်း၊ လိုင်း၊ လင်း၊ နှိပ်စက်၊ သား၊ တီး၊
နှိပ်စက်၊ လိုင်း၊ ခန်း၊ လင်း။

- ပူး၊ သွင်း၊ တီး၊ တီး၊ ယိုယွင်း၊ လိုင်း၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ လင်း၊ နှိပ်စက်၊ လင်း၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်။
- ပူး၊ သွင်း၊ တီး၊ တီး၊ ယိုယွင်း၊ လိုင်း၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ လင်း၊ နှိပ်စက်၊ လင်း၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်။

ယိုယွင်း၊ လှမ်း၊ တီး၊ လှမ်း၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ လင်း၊ ယိုယွင်း၊ လင်း၊ နှိပ်စက်၊ လင်း၊ နှိပ်စက်၊ လင်း၊
လှမ်း၊ လှမ်း၊ မှမ်း၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ နှိပ်စက်၊ မှမ်း။

တွဲခင်းဖိုဂ်းလီခင်း,

ကခင်း.

1

ခမးတူဂ်းခိုခင်း တွဲခင်းဂါခင်းသင်းလှမ်းဖွမ်းဂှမ်းဂါခင်းဂှမ်း (ပံး ယူ,လီ၊ ပံးပလုံ,လျှ၊ လွင်းဂမ်းထီမ်ဂါခင်းဂှမ်း)။

ကခင်း.

၇

ကုပ်,ကုပ်းပီခင်းလှမ်း (1၁ မိတ်.)

ပုခင်းဖွမ်း တိုင်း၊ လေးမိုင်း
ခင်းဂါခင်းသင်းလှမ်းဖွမ်းဂှမ်းဂါခင်း ဂှမ်းခင်း ပီခင်းကီးသင်း။
ဂါခင်းလတ်းဂါခင်းငိုခင်းလှမ်းဂှမ်း တေ
လင်းဂမ်းထီမ်ပခင်းလံး ပုခင်းဖွမ်းကခင်းခင်း။

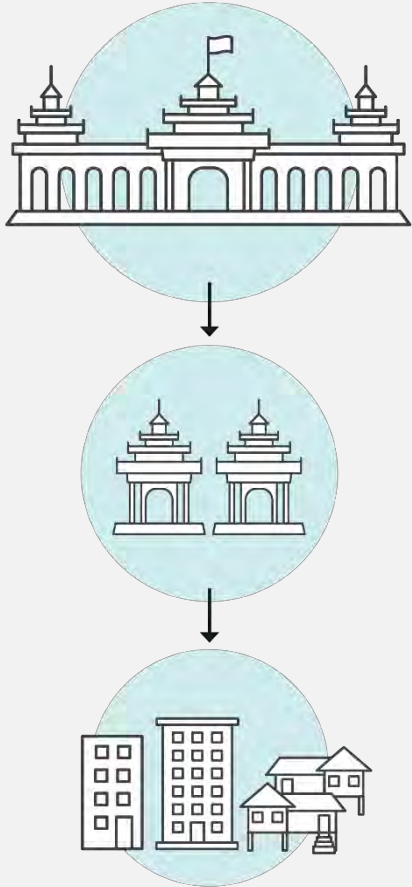
ကခင်း.

၄

တင်,လာတ်းဂမ်းလှမ်းလှမ်း - (10 မိတ်.)

ဂှမ်းလှမ်းခင်း ခိုခင်းလှမ်းဂှမ်းခင်းလှမ်းခင်း
ခိုခင်းမးတင်,လာတ်း။

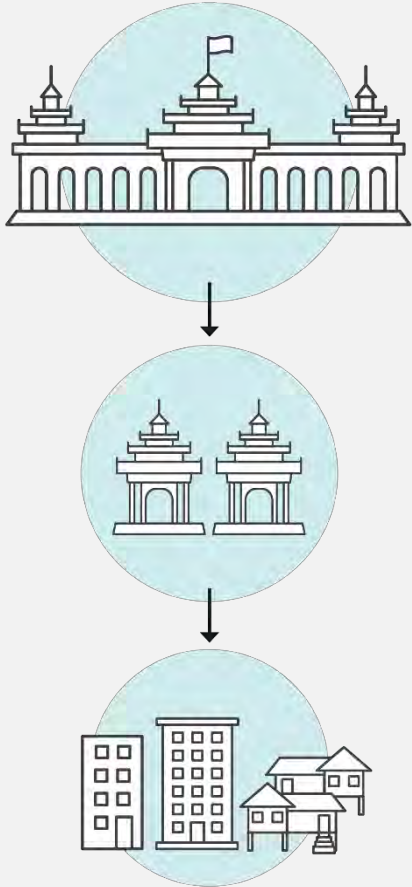
ဂၢၤခၢ်မွတ်, ဗွတ်; လူင်ပွင်းထိုင်; ပိုခၢ်.တီး

တီးလူင်ပွင်းထိုင်; ပိုခၢ်.တီးခင်းမိုင်းမၢခင်းခံ. မီးလွင်းခွင်းခမ်လူင်
ဂပ်းဂါ, လူလှ်; ဂၢခၢ်ဂူ.တော, ပုခင်းဗွတ်; ဂၢခၢ်ဂူမၢသၢင်းလး
ဂၢခၢ်ကပ်ပုခင်း ဗွတ်;ထိုင်;ခံ.ယူ,။ တီးမိုင်းမၢခင်းခံ.
မီးဂၢခၢ်ကပ်.ပိုင်, ပိုခၢ်.တီးသေ တၢ. ကမ်,မီး လူင်ပွင်းထိုင်; ပိုခၢ်.တီး။။

- တီးပိုခၢ်.တီးခခၢ်. လူင်, ဗွတ်, ဗွတ်; လူင်ပွင်းထိုင်;ထၢခင်းသၢမ်ယူ,။
မိုင်းဂူမၢတုမ်းခမ်းပုခင်းခမ် မီးလူင်ပွင်းထိုင်; ထၢခင်းသၢမ်။
- ကပ်ပိုင်မခင်းတုးထိုင် ဂၢခၢ်လူတ်းယွမ်းဂိုင်းပွင်ငဝ်းထိုင်; ပခၢ်ထူး လူင်
ပွင်းထိုင်; ပိုခၢ်.တီးခံ. ထၢင်းခေလိတ်းလး လွင်းပီၣ်, ပိုင်;လၢဂ်, လၢ ငလး
ထၢင်းဗွတ်.ထီမ်ပခၢ် တၢင်းလူင်, ပိုခၢ်.တီးယူ,။ လူင်ပွင်းထိုင်; ပိုခၢ်.တီး
ပီခၢ်ထုမ်းလမ်, လွင်းလူင် တၢ, ဂူမၢမိုင်းဂိုတ်းဂၢခၢ်ထွမ်းဂူခင်း မိုင်းငလး
ဂေ, သၢင်း ထုမ်းဗွတ်.ဂူမၢဂူခင်းမိုင်း။
- လွင်းကခၢ်မီး လူင်ပွင်းထိုင်; သၢမ်ထၢခင်းခံ. ဂိုတ်းဂိုး မဂ်းမခင်းလး
ခေ, တီပံးတတ်း တၢ, တၢင်းလူင်, ပိုခၢ်.တီး သေ ဂိုင်းတိုခင်း မခင်းဂေ,
ထတ်းထီၣ်, ထွံ.ထီၣ်, လး ဂမ်းသိုဝ်း။

ကဆံ့မွတ်, ဗွတ်; လူင်ပွင်းလိုင်; ပိုခင်းတီး

ခင်းပိုင်ကဆံ့လူင်ပွင်းလိုင်; သာမ်ထာခင်း; ခင်း, ခင်းခင်း.
လူင်ပွင်းလိုင်; ပိုခင်းတီး; လူင်, မီး; ငိုခင်းလံ; ငိုခင်းခင်း;
ရှင်းခွင်းယူ။

- တီးတိုင်, မိုင်းခေတေ. လူင်ပွင်းလိုင်; ပိုခင်းတီး; မီးငိုခင်းခင်း;
ကဆံ့လံ; တီး; ခွင်း, လံခင်းခင်း; ငိုခင်း; ကဆံ့လူင်ပွင်းလိုင်; ကိုင်
ကိုင်, တင်း; လူင်ပွင်းလိုင်; ကေးမိုင်းခင်း ခင်းခင်း, ပခင်းခင်း.
ယူ။
- မင်းတီးတေ. လူင်ပွင်းလိုင်; ပိုခင်းတီး; ကိုင်လံ; ငိုခင်းတီး;
ခွင်း, ငိုခင်းခင်း; ရှင်းခင်းမိုင်းခင်း; ရှင်းခင်းခင်းခင်းခင်းယူ။
- ရှင်းပွင်းလိုင်; ယွမ်းမူးခင်းခင်း ရှင်းခင်း; တင်းလူင်, လူင်
ပွင်းလိုင်; ပိုခင်းတီး; တူး, မီးလွင်းခင်း, ပိုင်းခင်း. တိုင်းသိုင်
မူးယင်း.

ပေးခွဲလံ; ခေးမုခင်းထိုင်; တိုင်းတီး; ပပ်. *Building a
Local Government ခင်း. သေခင်း။*

ရှုငှ်ရှုပ်း ခေးလမ်,လွင်းခင်း တွင်းခင်း

- ကခင်းကပ်ပုခင်းဖွခင်းဂခင်းလွင်းလုံ,ငိုခင်း ပခင်းဝံ,တျ,လွင်ပွင်းလိုင်; တိုင်း ငလး; လေးမိုင်း ခင်းလင်းမိုင်းခခင်း မခင်းတိုင်း ဂှင်းခင်း လွင် သေ ပခင်းရှိုင်းပွင် ဂခင်းရှိုင်းကွင်း,ခင်းမိုင်း လာလံးခင်းယူ,။
- ခင်းလွင်သေဂခင်းရှိုင်းတင်း ရှိုင်းခင်းယပ်. လွင်ပွင်းလိုင်;တိုင်းငလး; လေးမိုင်းခင်းရှိုင်း,လီကပ်ပုခင်းဖွခင်းရှိုင်းလမ်းဖွမ်းရှိုင်းဂခင်းရှိုင်းခင်း တိုင်းမီးလွင်းတြးခင်း,ပိုင်း ငလး; ရှိုင်းသင်းပခင်းဂခင်းမခင်းလင်း။
- ပေးယွှင်းမခင်းပခင်းထခင်းဂခင်း လွင်ပွင်းလိုင်;တိုင်းငလး; လေးမိုင်း တီး ဂခင်းလွင်းလေးရှိုင်းမိုင်း (ခင်း, မိုင်းခင်း,ပေးယူ,လီ. ဂခင်းဂခင်းထမ်း ပေးပလှ်, လှ်,လိုင်;ခင်း.) ယပ်.ရှေး တေးတေးတေးတေး ပခင်းငိုခင်းလွင်းလုံ,ခင်း ရှိုင်းပေးရှိုင်း,ငခင်းခင်းဂခင်း လိုင်;ခင်းယူ,။
- ဂခင်းဂခင်းသခင်းလွင်းငိုခင်းတွင်းခင်းခင်းခင်းလွင်ပွင်းလိုင်;ခင်း,ဂခင်း ခင်းရှိုင်း,လီမီးဖွခင်းယွင်းတေး, ယိုင်းဂခင်းတေး,မီးလွင်းတြးခင်း,ပိုင်း ငလး; တေး,ဂခင်းရှိုင်းကခင်းထိုင်တီး။
- တွင်းတေး,မခင်းလိုင်;ပိုင်းတီးသေ ခေး,ခင်းခင်းတိုင် ဂခင်းကခင်းငိုခင်းပိုင်း တီး ငလး; ဂခင်းကခင်းဂခင်း ကခင်းယခင်းခင်းတင်းလွင်,ရှိုင်းမိုင်းခင်း မီးလင်း ထခင်းခင်းလာတေးတေး။

တွဲခင်း ၄

ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗိုတ်,တေရ, ဧလ;
ဂါခင်ကုပ်,ကုင်းလွင်းငမ်းယီခင် မိုင်းမာခင်း

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

The Asia Foundation

နူးထိုင်းပူးတွဲခံ့ လံးဂူမ်းဂခင်တီမ်းလမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ဝံ။

ကေးသျူးဖွှင်,တေးသျိုခင်းငလး
ခူးမေ့လူင် Paul A. R. Hobson

Matthew Arnold

Nicola Williams

Lea Lybecker

Kyaw Myo Oo

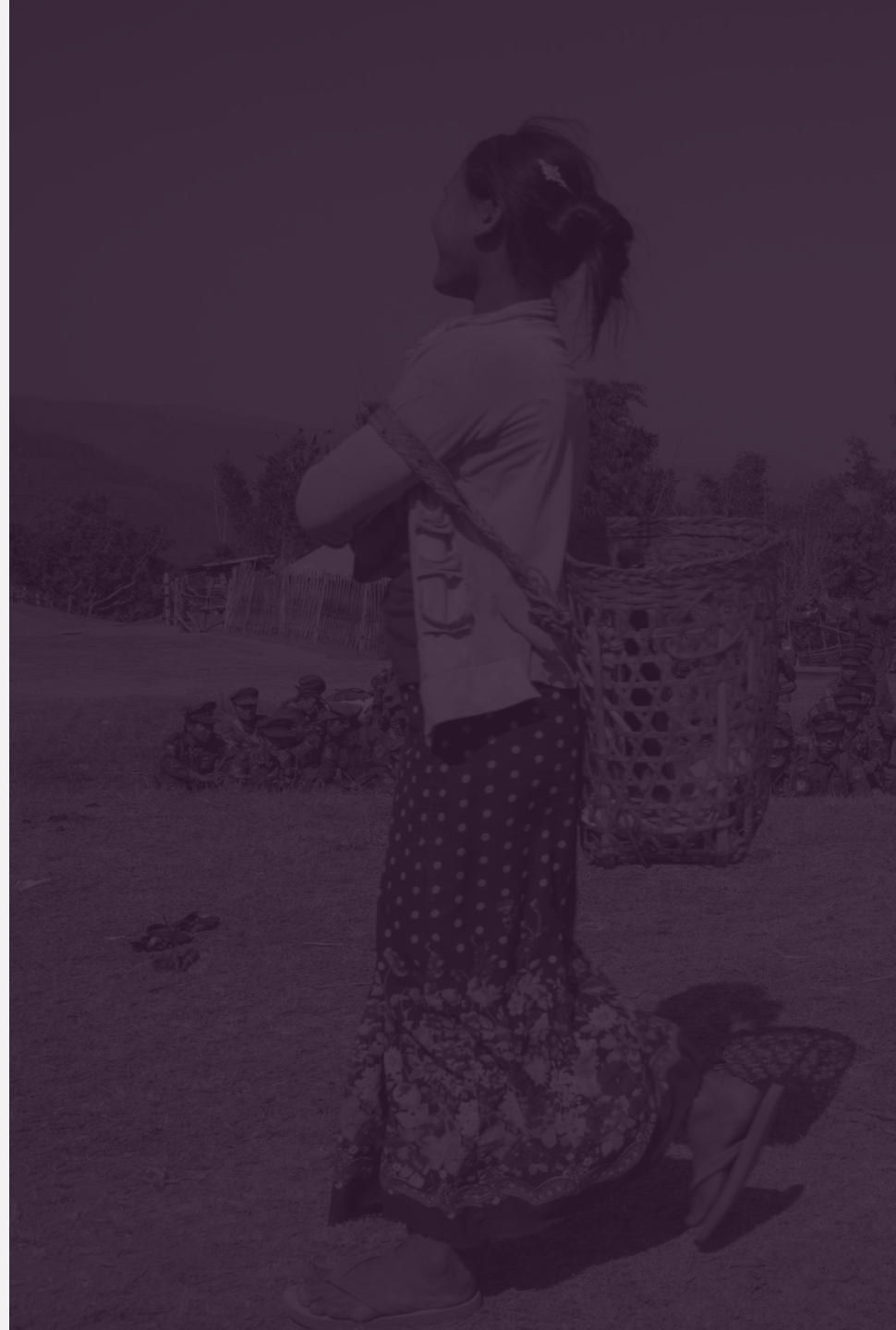
လမ်းဂခင်သွခင်ကခင်ခံ့ ပီခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်း
ဂူးမိုင်းမိုင်းငလး, ဂူခင်းမိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်,ခင် ဂမ်းငွထု;
ဝံ။ လွင်းတင်းခင်းလမ်းဂခင်သွခင်တင်းမူတ်းခံ့ ပီခင်ပွင်းဂွမ်း
ကေးသျူးဖွှင်,တေးသျိုခင်း။ ဂူလုံးဂူး ကမ်း,လံးတင်တူင် တင်း
ဂုခင်ကေး,ဂျီခင်,သီ, ဗဟံ,ဂခင်မုခင်းလိင်းဂူးမိုင်းမိုင်း မိုင်းကမေး
ရီ,ဂခင်, ငလး, လူင်ပွင်းထိုင်း မိုင်းကမေးရီ,ဂခင်။

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

လွင်းတင်း ကခပ်ခပ်ပုးခွဲးတွခင်းခပ်.

- 1 ခွဲးခပ်.ကခပ်ခင်းယိခပ်ယမ်းလိပ်ခပ်.
လံးသိတ်းထိင်ခပ်
မိဝ်းသိခင်းကခပ်မာ်းမုခင်းခလး ကခပ်
ကတ်းကခပ်ခိုခင်းထိုင်.ဂိုဝ်ခွင်း။
- 2 ဗခိခပ်ကခပ်ခပ်းပွတ်းခလး ခပ်းယာဝ်း
တုးသုတ်.ထူးလွင်းဗခိင်,ပိင်း ခလး
ပိုင်ကတ်းကခပ် ခိုခင်းလံးမု, တာင်းခွဲးခလး
တာင်းခွဲး ခပ်.ကခပ်ခင်းယိခပ်ခပ်. မီးထိုင်.ဂိုဝ်။
ကခင်းမီးမု,ပိုင် ထိုင်.ဂိုဝ်လံးလံး။
- 3 ခခင်,ဂိုဝ် ပေးတေကွပ်,ဗခင်ဂျာင်း
ဗခိခပ်ခေးလးထိုင်ခင်းယိခပ် မိုင်းဂုမ်းတုမ်းခခပ်.
ဂိုဝ်,လိ ကပ် ပိုင်ပိုခပ်.ခင်းမိဝ်းထိုင်.ဂိုဝ်
ကုပ်,ကွပ်းပုး။

ပိုင်ဂာခင်ငိုခင်း လုံးဗှိတ်,တေရ, ငလး; ခဂ်.ဂါခင်ငမ်းယီခင်

- ခင်းပင်ကုပ်,ကုင်းဂါခင်မိုင်းခိုင် ဂါခင်မာ်းမုခင်း ငလး; ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗှိတ်,တေရ,ခေ. ဂပ်းဂါ,လွမ်း ဂှ်ခေ;ဂှ်ခေ ဂါခင်လုမ်းဂှ်ခေ,လး; ကုပ်,ကုင်းဝံ.ခေခေ.ယူ,။
- ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗှိတ်,တေရ,ခေ. ပိုင်ခေတွခင်းလမ်း,လွင်းဝံ. ခင်းဂါခင်ကုပ်, ကုင်းခိုင် ယူင်းပိုင်ဗှိတ်,တေရ,လတ်းလင်,၊ ဂါခင်ဂေ,သင်;တိုင်,ပိုင်းဗှိတ်.ဂှ်ခေ;၊ ဂါခင်ဂှ်ခေ;မုခင်းကွဂ်, ပိုင်တဂ်;ဂါခင်လတ်,ငလးခွခေ, ငလး; ငိုခင်းခင်း;ခင်းငင်းတိုခင်း လိုင်းခေ.။
- လုမ်းခေခင်းသင်;ဂါခင်မာ်းမုခင်းဂှ်ခေ;ခေ. လုံးတိုင်းပင်းလွင်ခိုင် ဂါခင်လတ်းဂါခင် ငိုခင်းဂှ်ခင်းမိုင်း ငလး; လင်းခေမ်းဂါခင်မာ်းမုခင်း။

ဆေးဂၢၢ်ခၢ်လွင်းလူလှ်; ဂၢၢ်ခၢ်မၢၢ်;မုခင်း ကခၢ်လမ်,လွင်း; တၢ, ခၢ်.ဂၢၢ်ခၢ်ဂမ်းယီခၢ်

ဂၢၢ်;ဂီခၢ် တၢ,ပိုင်ဂၢၢ်ခၢ်ငိုခၢ်: လံး:ဟိုတ်,တၢရ,

ဂၢၢ်ခၢ်ကုပ်,ကုပ်: ခင်းခၢ်.ဂၢၢ်ခၢ်ငမ်းယီခၢ်
 ခိုင်ဂၢၢ်ခၢ်လီၢ်,ငမးငိုခၢ်:ခွခၢ်,ခခၢ်. ဂံ.
 လ; တိုဝ်းသို,ဂိုင်းပၢ်းလှ်ခိုင် ခွင်းခွင်
 ငင်းတိုခင်းယဝ်.။ မခင်းလှ်,ဂၢၢ်ခၢ်ခင်းလှ်
 ဂှ်ခင်းခွင်ခိုင် ဂၢၢ်ခၢ်ဂီၢ်:ခွခၢ်, ဂှ်မီး လွင်း
 ဂှ်ခင်း ဂှ်ခင်း ခိုင်-(ခွင်းပိုင်,၊ ခွခၢ်,ခွင်း
 ဂှ်ခင်း, ငလ; ခွခၢ်,ငခင်းခင်း,၊ ခွခၢ်,ဂၢ်
 လှ်ခင်း ငတ,ဂှ်,လှ်ခင်းခင်း....) ငလ; ဂၢၢ်ခၢ်
 ခပ်.ဂှ်ခင်းခိုင် ဂၢၢ်ခၢ်လီၢ်,ငမးငိုခၢ်:
 ခွခၢ်, လှ်ခင်းခင်းယူ,။

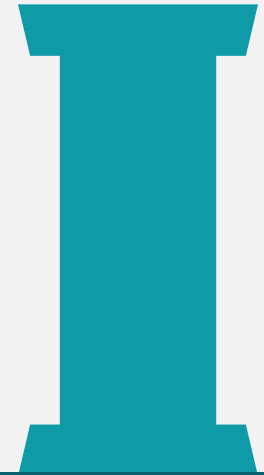
ပိုင်ဂၢၢ်ခၢ်လီၢ်,ငမး ငိုခင်းခင်း;

ခွင်းခွင်ငင်းတိုခင်း
 ခင်းပိုင်ဂၢၢ်ခၢ်လီၢ်,ငမး ငိုခင်းခင်း;
 ခွင်းခွင်ငင်း ငဂ; မိုင်းဂှ်ခင်းတုမ်းငလ;
 တိုင်း/လေးမိုင်းခခၢ်. ခင်း;
 ပုးဂၢၢ်ခၢ်မၢၢ်;မုခင်းခင်းယၢင်း.ခပ်.ဂၢၢ်ခၢ်မုခင်းလီၢ်:
 ငလ; ဂၢၢ်ခၢ်ဂှ်ခင်း. ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်းပံးပလှ်,လှ်,ငလ;
 ပံးယူ,လီၢ် ကခၢ်,ဂီခၢ်,ခိုင်. ဂၢၢ်ခၢ်ဟိုတ်.တိုခင်း
 လၢင်းတၢ, ဂှ်ခင်းဂၢၢ်,သၢင်းပိုင်.ထၢခင်းလှ်ခင်းခင်း. ယဝ်.။

မိုင်းဟိုင်းလတ်းလီၢ်,သှ်,ခိုခင်း ငိုခင်းခင်းခွင်းခွင်
 ငင်းတိုခင်းခခၢ်. လီၢ်သှ်,လှ်ပုး ဂၢၢ်ခၢ်တုမ်းတိုဝ်.
 သှ်,ဝိုတ်.လှ်ခင်း ငလ; တုင်းဂှ်ခင်း ဂှ်ခင်းဂၢၢ်ခၢ်ခွတ်း
 ဂှ်ခင်းခွင်းခွင်ငင်းတိုခင်း.။

ခရီးဂါဆင်လွင်းလူလှ်း ဂါဆင်မာ်းမုခင်း
ကဆင်လမ်,လွင်း တၢ, ခပ်.ဂါဆင်ဂမ်းယီဆင်
ရှာ်းဂိုဆင် တၢ,ပိုင်ဂါဆင်ငိုဆင်း လံးဟိုတ်,တခရ,

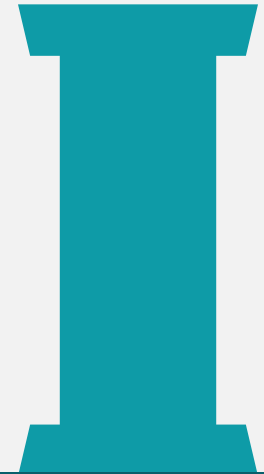

ဂါဆင်ခပ်.ဂိုင်းပိုင်လီဂ်,ဗေခွခင်း,

ဂါဆင်သၢင်းလွှာ်းဟိုင်,ပိုင်း :

ဗိုင်းတုမ်းလူင် မိုင်းဂုမ်းတုမ်း ဗလး လူင်ပွင်း လိုင်း
မိုင်းဂုမ်းတုမ်း ခပ်. မာ်းမခင်းတၢ,တေဂိုတ်း
ပိုင်ပိုဆင်.ငဝ်းဂါဆင်လီဂ်,ဗေခိုဆင်းလူး လူင်ပွင်း
လိုင်းလေး မိုင်းဗလးတိုင်း ရှ်းမီးငိုဆင်းဂုမ်းထူခင်း
တၢ,ဂမ်.ထီမ်ခင်း ဂါဆင်ထွင်းလေးရှာ်းမိုင်း ရှ်း
ဂိုင်း,ငမ်,တင်း ငိုဆင်းခွခင်း,ကဆင်ဂိုပ်းလး။

ဆေးဂၢၢ်ခၢ်လွင်းလူလှ်း ဂၢၢ်ခၢ်မၢၢ်းမုခင်း ကခၢ်လမ်,လွင်း တၢ, ခၢ်.ဂၢၢ်ခၢ်ဂမ်းယီခၢ် ဂၢၢ်းဂီခၢ် တၢ,ပိုင်ဂၢၢ်ခၢ်ငိုခင်း လံးဟီတံ,တၢရ,

ခွခၢ်,ဂူမ်း

လူင်ပွင်းထိုင်ဂၢၢ် လီၢ်,ဗၤခွခၢ်, ကခၢ်လံးမး တီး
 (ခွခၢ်,ငိုခင်းခင်း၊ ခွခၢ်,ဂူမ်းလွင်းတိုခင်း၊ ခွခၢ်,ဂၢ.
 ခၢ်၊ ခွခၢ်,ပိုင်,ခွင်းခွင်း) ပခၢ်လူ လူင်ပွင်းထိုင်
 တိုင်း ဗလး လေးမိုင်းယဝ်။ ဂၢၢ်ခၢ်ပခၢ်ငိုခင်း
 လူးတိုင်း ဗလး လေးမိုင်းခၢ်. တၢလံးမီး
 လွင်းခၢ်.တီၢ်,ဗၤခၢ်,ဗၤခၢ်, ပိုင်းပိုင်းယဝ်။

ဂၢၢ်ခၢ်သၢင်းလွင်းခွခင်းဂိုင်း

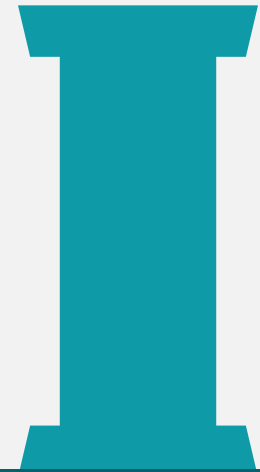
ခၢ်,ဂိုဝ် တၢမီးလွင်းခွးယဝ်, ခင်းဂၢၢ်ခၢ်ဗၤခၢ်,ပိုင်း
 ဗလး ထိုင်တီး တၢ,တိုင်း လေးမိုင်းခၢ်ခၢ်. လူင်
 ပွင်းထိုင်ဂၢၢ် တၢလးဂီတံးဂီၢ်မီးလွင်း ဗၤခၢ်,ပိုင်း
 ခင်းဂၢၢ်ခၢ်ပခၢ်, တိုင်းဗလး လေးမိုင်းယူ,။

ဆေးကုသမှုလွှဲပြောင်းမှုများ၊ ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု

ရှေးဦးစွာ ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု

- နေပြည်တော်၊ ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု
- တစ်ချို့ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု
- တစ်ချို့ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု၊ ကုသမှုခံယူမှု

ငြိမ်းချမ်းရေး

ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး

* ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ငြိမ်းချမ်းရေး

ကွင်းတီးကဆင်မီးဂူခင်းပံးလေးခင်းမိုင်း

2006, 2016

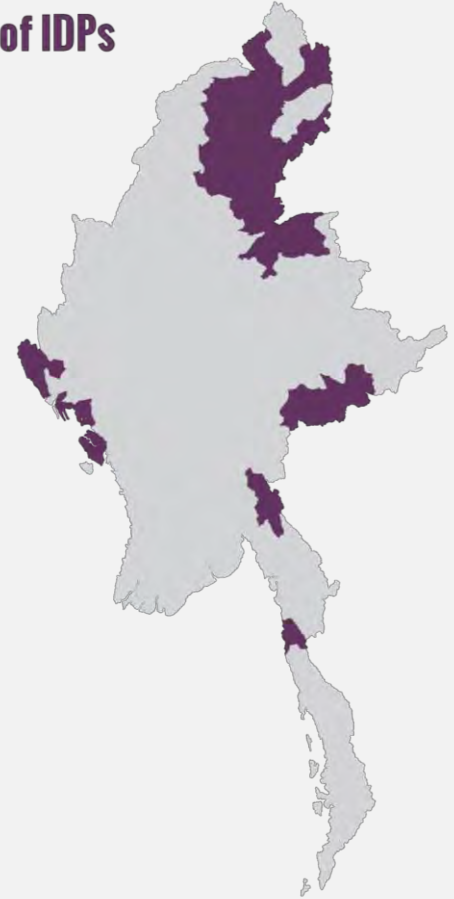
ရှာင်းသွင်ကဆင်ခေံ. ပီခင်
ဗိုခင်းမင်းမံ လုမ်းဂိုတ်းဂါခင်
လွလုးထီမ်လောင်းဂူခင်း ခပ်
ဂိုတ်းဝံ. ခင်းခင်းယမ်း
ကဆင်ကမ်, မိုခင်ဂဆင်ခေံ.
သေ သမ်.လီ.ပိုင်းခေလွင်း;
ထင်မီးဂူခင်းပံး လေးသိုင်း။

ခေးမုခင်းကဆင်ပိုင်းခေ
ဂူခင်းပံး လေးခေ. လောင်း
ကပ်လွံ.တု, ဗိုမ်.တိုမ်း
လွလုးထီမ် ဂူခင်းမိုင်းလိုင်း
လုးတမ်း,သိုင်း ဂိုင်းဂိုင်း။

**Presence of IDPs
2006**

**Presence of IDPs
2016**

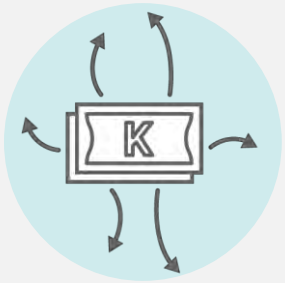
ခရီး၊ ဂါဇာလွင်းလူလှိုင်း၊ ဂါဇာမာ်းမုခင်း
ဂါဇာလမ်းလွင်း၊ တာ၊ **ခရီး၊ ဂါဇာလမ်းယီခင်း**

လွင်းလှိုင်လင်းရှင်စင်စင်၊ ခင်းဂါးခင်းခင်းလင်းလင်း၊ ခင်းဂါးခင်းခင်းလင်းလင်း

- [illegible]

ခရီး၊ဂါခင်လွင်းလူလှ်း ဂါခင်မၢ်းမုခင်း ကခင်လမ်,လွင်း တၢ, ခပ်.ဂါခင်ဂမ်းယီခင်

ဂါခင်လူတီးဂိုင်းပွင်ငဝ်းလိုင်း ဟှံ,ဂါခင်ငိုခင်း တီး ခင်းငလး ခွဂ်း ပၢင်ကုပ်,ကူဝ်း

မိုဝ်းဟွင်းဂိုတ်းသၢင်းဂါခင်လီၤးလံး ဗီၤးပိုင်လတ်းဂါခင်ငိုခင်း တၢ,ခါး
ယၢင်း (လူဝ်,ခမးပးလၢင်းမိုဝ်း) ယူ,ခခင်းခံ တၢ,ပိခင်လွင်းဂမ်းထီၤ ပိုင်
ဟှံတ်,တခရ, တီးမိုဝ်,ခရေ,သီ,ခခင်း ယူ,ခင်း လၢးလတ်းဂါခင်ငိုခင်း လူင်
ပွင်းလိုင်း ကခင်လွင်းယူ,ယၢမ်းလိဝ်ခင်းသေဂေး လၢင်းဂိုတ်းလံးဟွင်းယူ,။
ဟွင်းကုပ်,ကူဝ်းတၢ, ဂါခင်ငမ်းယီခင်လိုင်းမိုဝ်းယူ, လိုဝ်.ခခင်းယၢမ်းလိဝ်
ခခင်းခင်းပိုင်လတ်း ဂါတ်ငိုခင်း ကခင်လွင်းပွင်းလိုင်းလွင်းယူ,ခခင်းဂေး
မီးတိုဝ်.တၢင်းခခင်းလံး တၢ, လူတ်းယွမ်း ဂိုင်းပွင်ငဝ်းလိုင်းဟှံ,ဂါခင်ငိုခင်း
ယူ,။ (ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလံးဟှံတ်,တခရ, - တၢင်းလူၤးတၢ, လူဝ်းခါးငလး
ခါးယၢင်း).

ခရီး၊ဂါခင်လွင်းလူလှ်း ဂါခင်မၢ်းမုခင်း ကခင်လမ်,လွင်း တၢ, ခပ်.ဂါခင်ဂမ်းယီခင်

ဂါခင်မးပုဂ်းတင်း ဂါခင်မၢ်းမီး တိုင်း/ထေးမိုင်း (SEEs)

SEE ခပ် ဂျပခင်လံးမး ငိုခင်းခပ်းတၢ,ထိုင်းမိုင်း မွၢ်း ၂၀% သေ
ပိုင်လိုင်မခင်းတေ. လံးခင်း ဂါခင်ခွတ်းဂိုတ်းခွတ်းတေ.။

ယုဂ်.လပ်ပခင် ဂါခင်လးပုဂ်းတင်း SEE ဂ်းတိုင်းမီးလွင်းလွင်းလီင်း
ဂုခင်လီင်းလး မီးလွင်းဂမ်းဂမ်ထုခင်းထီ, ခေ. လွတ်းသၢင်းဂ်း ပံးမၢ်းမီး
တီးထခင်းထၢခင်းခေ. ခိုခင်းယု,မးဂွလ်းသေကမ်,ဂး ဂိုတ်းဂ်း ဂါခင်မၢ်းမီး
ထိုင်းမိုင်းလး ငိုခင်းထွေ.ထီ, ဂုခင်းမိုင်း တၢ,ပီခင်ဖွခင်းလီထူးလဂုခင်း
မိုင်းခေခင်းဂေး တိုင်းခေခင်းလိုင်မး။

ပေးခွ်းလံး ခေးမုခင်းခေခင်းလိုင်ခေ.ထိုင် ဂုတီး:

Bauer. A., et al. 2018. *SEE Reform in Myanmar: The Case of Natural Resource Enterprises*. Natural Resource Governance Institute & Renaissance Institute.

ခရီးရှာခင်လွင်းလူလှ်း ရာခင်မာ်းမုခင်း ကခင်လမ်,လွင်း တၢ, ခပ်.ရာခင်ဂမ်းယီခင်

ရာခင်ယုဂ်.မုခင်း ခမ်.ဂတ်. ဟွံ,ဗိုင်းပိုင်။

တၢ,ပွင်,လှ် ပိုင်ရာခင်ငိုခင်းလံးဗိုတ်တဧရ, ပီခင်လှိုင်.ရှိုင်ဧလး မီးဝံ.ရှိုင်းကီး
ဟွံ,ဗိုင်းပိုင်လမ်းခမ်းလှိုင်.ရှိုင်ခပ်ခပ်. တေလးမီး ပာင်ယုဂ်.မုခင်းခမ်.
ဂတ်.ဟွံ,ဗိုင်းပိုင် ပခင် တၢ,ဗိုင်းခပ်;ပုးခင်းခင်းရာခင်ခမ်းယီခင်ခပ်ယု,။

တၢ,ဂေး,သၢင်းလံး ပိုင်လတ်းရာခင်ငိုခင်း ခင်းရှိုင်ရာခင်လှိုင်ပွင်းလှိုင်; သေ
မီးပုးလှိုင်လှိုင်.လှိုင်ရှိုင်လှိုင်; ဧလး ဗိုင်းယုခင်းလီးဂမ်းသိုဝ်း တေ,
ရှိုင်မိုင်းခပ်. လှိုင်လှိုင်ပွင်းလှိုင်; ကပ်,တင်း လှိုင်ကမ်,လှိုင်လှိုင်ပွင်း
လှိုင်; ကခင်ခပ်;ပုးခင်း ခပ်.ရာခင်ခမ်းယီခင်ခပ်ဂေး; လၢင်းရှိုင်သၢင်းပုး
လှိုင်; ခင်းခရီးရာခင်ခပ်.ယု,။

ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဟိုတ်,တေရ, : လင်းမှိုင်း၊ ဖခင်းမှိုင်း ငလး လင်းခမ်း

မှိုင်းကခင်ထွေ.တိုဝ်း ပိုင်မှိုင်း ဟိုတ်,တေရ,
ဂမ်းပးခမ်းခံ. တေကမ်း,ဂံ.ကပ် လွင်းတင်း
ဂါခင်မာဂ်;မုခင်း ငလး; ဂါခင်ဖခင်း,ပိုင်း တီမ်းသွံ,ဝံ.
ခင်းလင်းမှိုင်းခပ်။ လွင်းတင်းထိုင်းခမ်းခံ.
တေတီမ်းသွံ,ဝံ.ခင်း ဖခင်းမှိုင်း ငလး; လင်းခမ်း
သေထွေ.တိုဝ်းဝံ.ခွည်း။

တးထိုင်.မှိုင်းဂေးယပ်. ခင်းလင်းမှိုင်း
တင်းခခေ,တး,(Cannadian)မှိုင်းပီး 1887 ခခေ.ခပ်;
ပးဝံ. လွင်းဖခင်း,ပိုင်း ငလး; လွင်းပိုင်း,ပိုင်; လာဂ်,လံ
ခင်းပိုင်.တီးယူ,။ (ခင်ပးတိုး)
တီမ်းဝံ.တး,ပိုင်ပိုင်.ငပ်; ကခင်ခိုင်;ခွည်း။

လင်းမှိုင်း မှိုင်းခခေ,တး, ဂါခင်သင်းလွင်းဖခင်း,ပိုင်း ငလး;
လွင်းပိုင်း,ပိုင်; ဂေးဂူး လီခင်းတွခင်း

၂၄

(1)လူဌ်;ကမ်း,လီဂ်;လုံးဂိုင်းပိုင်သင်းဖခင်းမှိုင်းဖခင်းတုမ်း ကမ်း,ခခေ တိုင်း
ငလး; ထေးမှိုင်း ကမ်း,ခခေ ခင်းသွင်ကခင်ပးခိုင်ခံ.

ကခင်လွမ်းခင်းဂေးတေလံ; ဝံ.ခခေ.ခင်းသေ

ထွေ.တိုဝ်းဂိုင်းပိုင်သင်းဖခင်းမှိုင်းခပ်ဂူး,။ ယုခင်းခခေငလး; ဖခင်းတုမ်း၊

ဖခင်းဂိုတ်;ကွတ်,ဖခင်းမှိုင်း၊ လွင်ပိုင်;ထိုင်းမှိုင်းခခေ,တး, ငလး; လွင်ပိုင်;ထိုင်း
တိုင်း ငလး; ထေးမှိုင်းခပ် ထင်,လံ;ကပ်ပုခင်း;ဖခင်းခိုင်---

a) ယုဂ်.မုခင်းတိုဝ်.တင်း ကခင်ဖခင်း,ပိုင်းတွခင်းတး,ဂူးခင်းမှိုင်း ခခေ,တး,
တး,မာဂ်;မီးလီပိုင်။

b) လူဌ်;ဂူးခင်းမုခင်းဂါခင်မုခင်းလီင်းသေ လူတ်;ယွမ်း လွင်းတိုဝ်.တင်း
ကမ်း,ဖခင်း,ပိုင်းဂခေ။ ငလး;

c) ဂမ်း,ထွဌ်;ပခင်ဂါခင်ထွင်းထေး ကခင်ကမ်း,မီးကမ်း,ပိုင်သေ
ဂိုတ်;ဂူးခင်းမှိုင်းခခေ,တး, လံ;ဂုပ်.လွင်း;တြး;ဖခင်း,ပိုင်း

(2) ဖခင်းတုမ်းငလး;လွင်ပိုင်;ထိုင်းမှိုင်းခခေ,တး,ခပ် ထင်,လံ;ကပ်ပုခင်း;ဖခင်း
ခိုင် ဂါခင်ဂိုတ်;ဂူးခင်းထွေ.ထံ,ဖခင်း,ပိုင်း ပိုင်;တး,မခင်းထွေ.တး,
လွင်ပိုင်;ထိုင်းတိုင်း ငလး;ထေးမှိုင်းခံ.

မီးခင်းခပ်;တး,တေဂမ်း.ထံမလံ;ဂါခင်ထွင်းထေးဂူးခင်းမှိုင်း ဂူးဂိုင်,ငမ်း,တင်း
ခွခေ,ကခင်ဂိုင်းလံ;။ (18)

ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်း လုံးဗိုတ်,တေရ, တိုင်.တၢင်းတၢ,ခၢင်းပွတ်း လး; ခၢင်းယၢင်း

တၢင်းလှိုင်းခမ်လံတၢ,ယၢမ်းလိပ်

ခင်းမိုင်းမၢခင်းခံ. ဂၢခင်လူတ်းယွမ်းလွင်းဂုမ်းဂမ်ငိုခင်းတွင်း
လး; ဂၢခင်ဗီင်,ပိုင်းခိုင်ငိုခင်းတွင်းခေ. ပေးဂိုတ်းသၢင်းဝံ.
ယူ,ယဝ်.။ ပိုင်ဗၢင်လၢင်းမိုင်း၂၀၀၈ ဂၢခင်တံမ်းဝံ.လးသင်
တၢင်းခွင်းလးသင် (ခေးဗိုမ်.ထီမ်မိုင်းပီး ၂၀၁၄)ခေခေ.
မခင်းပေးမီးတိုင်.တၢင်းခမ်လံ တၢ,တေခပ်.ဂိုခင်းဂိုတ်းသၢင်း
လုံးပိုင်ငိုခင်းမို,ယူ,ယဝ်.။

လှိုင်းယီခင်းယီခင်းခံ.

- တေလုံးဂူခင်းမုခင်း ယုဂ်.မုခင်း ဂွင်းဂၢခင်
ဂၢခင်ဗီင်,ပိုင်းခိုင်ငိုခင်းတွင်း။ (တူဝ်ယၢင်း, -ခိုခင်းခမးလီဂ်းလံး
ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်မိုင်းလွင်းလွင်း ဂွ်းမီးဗၢင်ဂၢင်းဗီင်,ပိုင်း။
- တွခင်းတၢ,ဂူခင်းမုခင်း တိုင်းလး; လေးမိုင်း ခေခေ.
လှို.တိုင်းငိုခင်းဂမ်.လူလှ်းလွင်းတၢင်းသေ ဂွ်းဗီင်ခင်း
ဂွင်းဂၢခင်လုမ်းဂိုတ်းဂၢခင်တူင်,ဂူခင်း။
- လှိုင်းမီးဂၢခင်လီဂ်,လေးခွခင်း,ခွင်းခွင်ငဝ်းတိုခင်း ထိုင်
တိုင်းလး;လေးမိုင်း။
- ဂၢခင်ဂူခင်းမုခင်း တိုင်း. လေးမိုင်း လး;
ဗူလှ်းထီမ်လူလှ်းခင်းတူင်, တၢ,ခင်းဂၢခင်ဂေး, သၢင်းပံး
ပလှ်,လှ်, လူလှ်းလံးခံ.လံး ဂၢခင်ကုပ်.ပိုင်, လး;
ဂၢခင်လီဂ်,လေးငိုခင်းလှို.လံး။
- ဂွ်းလှိုဝ်ပခင်ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ခိုင်ဂွင်ခေးဂၢခင်လှိုဂၢခင်ခေခေ.။
မူခင်းခေခေ, - ဂူခင်းထူပီးလေးသဗၢ,ဝု.။
ဂူခင်းခမ်,တၢမ်း,လွင်းခွင်.ခမ် (ပၢင်တိုဂ်း)လှိုင်းခေ.။

ပိုင်ခွင့်ခွဲဝေမှု လမ်းညွှန်၊ တရား၊ တိုင်.တောင်းတု၊ခမ်းပွတ်း လေး၊ ခမ်းယမ်း

တိုင်.တောင်းတု၊ခမ်းယမ်း

- မူခမ်းမေးလမ်းမိုင်း တွဲခမ်း AZ တု၊ တေပီခမ်း
ခမ်းခမ်းထီမိတေ၊ခမ်းကတီးခမ်းတီးလိခမ်း လေး၊
ခွင်းခွင်ငဝ်းတိုခမ်း။
- တွဲခမ်းတု၊တိုင်း လေး၊ လေးမိုင်း တေထွ်.တိုင်းလံး၊
ခွဲခမ်းငိုခမ်းခဝ်း လေး၊ ခွဲခမ်းခွင်းဂုခမ်းခမ်းသိုဝ်းခခမ်း.
လူင်ပွင်းလိုင်မိုင်းဂူမ်းတုမ်း
တေလေးတမ်းဝင်းပခမ်းယမ်း။
- ဂူခမ်းမူခမ်း ဂူင်းခမ်းခမ်း ပံးယု၊လီ လေး၊ ပံးပလု၊လု၊
ခင်းတိုင်းလေးလေးမိုင်း ဂွ်းထိုင်ကခမ်း.
တိုင်၊ဂူခမ်းဗွမ်းဂူမ်း။
- ဂေ၊သင်း၊ ပာင်လှိုင်းတင်း၊
လူင်ပွင်းလိုင်၊ထမ်းသမ်း(ပိုခမ်းတီး)
  - ခပ်.ဂိုင်းဂိုတ်းသင်းဂွ်းပီခမ်းမေး ပိုင်ခမ်းခွဲခမ်း ကခမ်းဝင်း၊
ကခမ်းဂိုင်း၊ ကခမ်းဝမ်း။
  - တွဲခမ်းတု၊တေဗွမ်းထီမိတင်းလူင်၊ လူင်ပွင်းလိုင်၊
ခင်းတိုင်၊ခခမ်း.
ခွဲခမ်းထွ်တိုင်းငိုခမ်းခွဲခမ်းကခမ်းလံးမေးတီးခွင်းပိုင်၊ခခမ်း.
သေခမ်းထီမိဂွ်းလံးယု၊။

ရှုပ်ရှုပ်; လွင်းတင်း လွှမ်းမိုးမခန်း

- ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗိုတ်,တရု,ခေ. လုံးဝံ.ပိခင်ပိုင်လူင်မခင်း
သေ ကုပ်,ကုပ်:တၢ,တေသင်းမး ယူင်.ပိုင်ဗိုတ်,တရု,
တၢ,လုံ.လုံး ကခင်ခင်း၊ သင်းလွင်းတင်,ဂုခင်းဗွမ်းဂူမ်း၊
ဂူခင်းမုခင်းလင်းပိုင်ခွခင်း,ကခင်မခင်းငမ်း, ငလး၊ ဂါခင်လိဂ်,
ငဗေငိုခင်းခွခင်း။
- ဂါခင်ကုပ်,ကုပ်: ခင်းခင်း.ဂါခင်ငမ်းယိခင် ခိုင်ဂါခင်လိဂ်,ငဗေ
ငိုခင်းခွခင်း,ခခင်း. ဂ်.လုံး တိုင်းသို,ဂိုင်းပင်းလုံခိုင်
ခိုင်းခွင်ငင်း တိုခင်းယဝ်။ မခင်းလွင်,ဂါခင်ခင်းလုံဂါခင်းခွင်ခိုင်
ဂါခင်ဂိုင်းခွခင်း, ဂိုင်းမီးလွင်းဂုခင်း ဂိုင်း ခိုင်-(ခိုင်းပိုင်,၊
ခွခင်း,ခိုင်းဂုခင်း, ငလး၊ ခွခင်းငိုခင်းခင်း၊ ခွခင်း,ဂါးလုံမ်း
ငတ,ဂါးလုံင်းခင်း...) ငလး၊ ဂါခင်ခပ်.ဂိုခင်းခိုင်
ဂါခင်လိဂ်,ငဗေငိုခင်းခွခင်း, ပးယူ။
- ပိုင်ဗှာင်လင်းမိုင်း၇၀၀၈ ကခင်တိမ်းဝံ.ငလးသင် တၢင်းခွင်း
ငလးသင် (ခေးဗိုမ်းထိမ်းမိုင်းပီး ၇၀၁၄)ခခင်း မခင်းပေး
မီးတိုင်.တၢင်းခခင်းလုံ တၢ,တေခပ်.ဂိုခင်းဂိုတ်းသင်း
လုံးပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးမို,တၢ,ခါင်းပွတ်းလုံးယူ။
တွခင်းတၢ,ခါင်းယၢင်းငတ. လူင်,လုံး ကုပ်,ကုပ်:ထိင်းယူ။
- ပိုင်ဂါခင်ငိုခင်းလုံးဗိုတ်,တရုခေ. ထၢင်းပိခင်လုံးတၢင်း
ကခင်သင်းလုံး ဂါခင်မခင်းမီးဂူမ်း ငလး တိုင်,ဂုခင်းဗွမ်းဂူမ်း
ကခင်လမ်းလွင်းတွခင်းတၢ, ခင်း.ဂါခင်ငမ်းယိခင်း။

တွဲခင်းဖိုဂ်းလီခင်း,

ကခင်း.

1

ဖိုခင်း.တူဂ်းခိုခင်း ခရးလိဂ်းလမ်း,လွင်း; ဂပ်းဂံ,လူဂ်း; ဂခင်း
မဂ်းမုခင်းငလး; ခဂ်းဂခင်းငမ်းယီခင်း။

ကခင်း.

2

ဂခင်းကုပ်,ကူဂ်း ပီခင်းလုမ်း

မိဂ်းသီခင်း ခရးဂခင်းပိုင်ဂခင်းငခင်းလံးဖိုတ်,တငရ, ငလး;
ပိုင်တိတ်းလွိုင်.ဂိုဝ် ခင်း.လောင်းသွဲ,ဂိုင်းခပ်းပးခင်း လိဂ်းဂူမ်း;
မခင်းယီခင်းမိုင်းဂူမ်းတုမ်း။

တွဲခင်းသိုပ်,လင်

ပပ်.လင်း.ဂါခင်သွခင်ထိုင်းခံ. လုဂ်.တီး.မုဂ်.လုမ်း.ကေး.သီး.ယှ်း.ဖှိုင်,တေး.သိုခင်း.ငလ;
ဖှ်း.ဂူမ်း.ဂိုတ်း.ဂါခင်ထွမ်း. ထုမ်း.လူင်.ပွင်.း.ထိုင်း. ဖှ်,ဂါခင်ခပ်.ဂိုခင်း.ငိုခင်း. ခင်း.မိုင်း.မါခင်း.သေ
တမ်း.ကွဂ်, ပီခင်ပပ်.မုး.ယဝ်.။

ဖို့ဒ်ကင်းရှင်း တိုင်, လိုင်း-

Boadway, R. & Shah, A. 2009. *Fiscal Federalism: Principles and Practice of Multiorder Governance*. Cambridge University Press.

Boadway, R.W & Hobson, P.A.R. 1993. *Intergovernmental Fiscal Relations in Canada: Canadian Tax Paper No. 96*. Canadian Tax Foundation.

Bauer, A., et al. 2018. *SEE Reform in Myanmar: The Case of Natural Resource Enterprises*. Natural Resource Governance Institute & Renaissance Institute.

Watts, R. 2008. *Comparing Federal Systems (third edition)*. Institute of Intergovernmental Relations, School of Policy Studies, Queen's University. McGill-Queens University Press.

တီးပွင့်,ခေးလွင်

ငိုခင်းလွင်တိုဝ်းတင်းလုမ်း: ငိုခင်းကခင်လံးလွင်လံးတၢ်တၢ်တင်းပီး တီး တွဲခင်း နှုင်းလွင်၊ ဂၢခင်ခမ်းဂုမ်းဂူင်းဂျေ၊ဂၢ၊ ငလး သီခင်းတၢ်သၢ်တၢ်ခင်းမိုင်း တင်းသိုင်း၊ ဂူလ်းကမ်,သွခင်း,ပုးဂၢခင်လွင်လံး,ခင်းတပ်သိုင်း။

ခွခင်း,ဂၢခင်ဂျေခါ- ပီ ခင်ငိုခင်းခွခင်း,ကခင်လံးမးတီး ဂၢခင်သိုဝ်,ဂၢခင်ခါ ဂူလ်းလွင်လွင်။(ခင်,- ဂၢခင်လွင်လေး ငလး နှုင်းဂုခင်း)

ဂၢခင်ခပ်,ဂိုခင်းလီၤ,ငလးဂျေလွင်လံး,- ဂၢခင်ငလးငိုခင်းလွင်လံး, ခင်းငလးလွင်ပွင်းလိုင်,မိုင်းဂူမ်းတုမ်းငလး လေးမိုင်းဂိုမ်းမိခင်းငမ,တင်း ငိုခင်းဂမ်ထီမ်။

ငိုခင်းလွင်လံး,ဗီခင်းဗီခင်း- ငိုခင်းလွင်လံး,ဗီခင်းဗီခင်းပွင်,တုး ပီခင်ငိုခင်းလွင်လံး,လွင်ပွင်းလိုင်, ကိတ်းကိတ်းကတ်းကတ်း။ တူဝ်ယၢင်, - ငိုခင်းလွင်ခင်းဂျေ,ဂၢခင်၊ ငိုခင်းလွင်လွင်ခင်းလွင်, ဂၢခင်၊ ဂၢခင်လွင်လွင်ထီမ် ပခင်းခင်းလံး ငလးဂျေ,ဂၢခင်၊ လၢင်းဂူမ်းမၢ်ငိုခင်းတင်း ငိုခင်းဂူယံမကခင်လွင် လံး,ခင်းမိုင်း ငလးခင်းငိုခင်းကခင်လံးတၢ်ခင်းခင်းမိုင်း။ လွိုင်သေခင်း ဂၢခင် ကခင်လံးလွင်လံး,တၢ်တၢ်,တွဲခင်း ငလးကခင် လွင်တိုဝ်းဝ.ယုယမ်းလိပ် လိုဝ်းခင်းပုးခင်းငိုခင်းလွင်လံး,ဗီခင်းဗီခင်းယဝ်။

ဂၢခင်လူတ်းယွမ်းငင်းငိုခင်းဂုမ်းဂမ်- ဂၢခင်ငလးမိင်,ပုခင်းဗွခင်း ငလးဂိုင်းပွင်လုၤတီးလွင်ပွင်းလိုင်,ဂၢင်းလုး လွင်ပွင်းလိုင်,မိုင်း ငလး တိုင်း ဂိုးတိုင်းမီးသုခင်း,လတ်းဂၢခင် ငလး သုခင်း, တိုင်းတတ်းလး၊ ပေးခင်းလင်, တေသုတ်းလမ်ဂူခင်းမိုင်း လံး လူလ်းကမ်,လူဝ်,လွင်ပွင်း လိုင်,ဂၢင်။

တီးပွင့်,ဆေးလွှဲ

ဂၢၢ်ခၢ်ဗၢ်စိုင်းပွင် ပခၢ်ထၢခၢ်းတၢ်း- ဂၢၢ်ခၢ်ဗၢ်စိုင်း, ပုခၢ်းဗၢ်စိုင်း ငလးဂၢ်စိုင်းပွင်လုဂ်.
တီး လူင်ပွင်းလိုင်ဂၢ်ထူး လူင်ပွင်းလိုင်မိုင်း ငလး တိုင်း ဂၢ်တိုင်းမီးသုခၢ်,
ကတီးဂၢၢ်ခၢ် ငလး သုခၢ်, တီးတတီးလံး၊ ပေးခၢ်ခၢ်လင်, တေသုတၢ်. ကမ်ဂူခၢ်းမိုင်း
လံး လူဉ်းကမ်,လူဝ်,လူင်ပွင်းလိုင်ဂၢ်။

ဂၢၢ်ခၢ်ကမ်,ဗၢ်စိုင်း,ပိုင်းဂၢၢ်ခၢ်ခိုခၢ်း- လူင်ပွင်းလိုင်လွှဲတိုင်းခၢ်ခၢ်.တုခၢ်းခိုခၢ်း
ကမ်လံးမး တီး ဂၢၢ်ခၢ်မၢ်းမုခၢ်း ငလး ဂၢၢ်ခၢ်ဂိုဝ်းခွခၢ်,ခၢ်ခၢ်. ကမ်,ဗၢ်စိုင်း,ပိုင်း။

ယၢ်ခၢ်ခိုဝ်ငဝ်းတိုခၢ်း- ခိုခၢ်းခၢ်းခွဲး တိုင်းငလး ကေး မိုင်းခၢ်ခၢ်.
လီဂ်,ဗၢ်စိုင်းခၢ်ခၢ်, ခွခၢ်,ကမ်ဂိုဝ်းလံးခွဲးခွဲးငဝ်းတိုခၢ်းတီးလွှဲတီးခၢ်ခၢ်.။

ကုမ်းဗၢ်စိုင်းဂူမ်းဂၢၢ်ခၢ်မၢ်းမုခၢ်း- ဂၢၢ်ခၢ်ဂူမ်းမိုင်းဂၢၢ်ခၢ်လွှဲခၢ်ခၢ်,
ပၢ်းပိုင်ဂၢၢ်ခၢ်မိုင်းသေ သၢင်းဂၢၢ်ခၢ်မၢ်းမုခၢ်းဂူမ်းခွဲးမိုင်း။

ဂၢၢ်ခၢ်ပခၢ်ခိုခၢ်းဗၢ်စိုင်း,ပိုင်း- ခိုခၢ်းလူင်ပွင်းလိုင်မိုင်းဂူမ်းတုမ်း ပခၢ်လူင်ပွင်းလိုင်
တိုင်း ငလး ကေးမိုင်း ကမ်ယၢ်ခၢ်ခိုဝ်ခိုခၢ်းခၢ်း ကမ်,ခၢ်ခၢ်
ခိုခၢ်းလွှဲ.လံး,လွှဲဂမ်.ထီမ်ဂၢၢ်ခၢ် လွှဲကေး။

ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်.သွခၢ်,ဗၢ်စိုင်း,ပိုင်းဂၢၢ်ခၢ်- ဂၢၢ်ခၢ်ခၢ်.သွခၢ်,ဂူမ်းကမ်ကမ်ခၢ်. တေလံး
ခၢ်.သွခၢ်,ဂူမ်းမီးလွှဲဗၢ်စိုင်း,ပိုင်း။

တီးပွင့်၊ခေါ်လွှဲ

ငိုခန်းလွှဲ.လံ၊- ငိုခန်းကခပ်လှိုင်ပွင်းလှိုင်းလံးလွှဲ.လံ၊ တျှုခန်းမိုင်း။

ရှိုင်းပွင် ဂါခပ်လွှဲ.လံ၊ငိုခန်း လှိုင်ပွင်းလှိုင်းဖှိတ်,တခရ, -
လွှဲ.တိုဝ်းငိုခန်းခပ်၊ လှိုင်ပွင်းလှိုင်းမိုင်းဂွမ်းတုမ် ပိုဝ်းတျှု,ဂမ်.ထိမ်ပခပ်
ယှိုင်းကခပ်လှိုင်းမိုင်းတီး၊ ကခပ်.လေးမိုင်း။

ဂါခပ်လှိုတ်းရှိုင်းပွင်ဝပ်းငှခန်း ဖှါ,ဂါခပ်ငိုခန်း :

ဂါခပ်လှိုတ်းရှိုင်းပွင်ဝပ်းငှခန်း ဖှါ,ဂါခပ်ငိုခန်း ခပ်.ပွင်,တျှု ကခပ်. မိုင်း ခလး၊တိုဝ်း
မီးပုခပ်,ဖှခန်း ခန့်ဝ်ဂါခပ်ငိုခန်း ခလး၊ ခွပ်းဝပ်းတိုခန်း။ လှိုင်ပွင်းလှိုင်းလေးမိုင်း ခလး၊
တိုဝ်းမီးရှိုင်းပွင် ကတ်းဂါခပ် ခန့်ဝ်ခွပ်းခွင်ဝပ်းတိုခန်း၊ ခင်းဗခပ်ဂါခပ်တျှု,ဂွမ်းမုခပ်
၊ဂါခပ်လွှဲ.တိုဝ်း ငိုခန်း၊ ငိုခန်းခပ်မိုင်း၊ ဂါခပ်လိတ်,ခလေးငိုခန်းတျှု,ခင်းကျိုင်း၊ ခလး၊
ဂါခပ်ဂူးယိမ် ငိုခန်း လှိုင်းခပ်.ရှိုင်းခေါ။

ဂါခပ်ငိုခန်းကခပ်ကမ်,မီးလွင်းတြး-

ကခပ်ကမ်,မီးလွင်းဗခပ်,ပိုင်းခန့်ဝ်ဂါခပ်ငိုခန်း ကခပ်လံးမုးခခပ်.။

ဂါခပ်ငိုခန်းတွင်း ကမ်,ထိုင်တီး-

ဂါခပ်မိင်,ယိုခင်းငိုခန်းတွင်းကမ်,ထိုင်တီး၊
ကိင်ခန့်ဝ် လွင်းပိုင်း,ပိုင်းခခပ်.တွင်းငိုခန်း ။

ရှိုင်းပွင်သင်းခန့်ဝ်ဂါခပ်ငိုခန်း -

ရှိုင်းပွင်သင်း၊ တျှု,တတ်းသိခပ်
ခန့်ဝ်ခွခပ်, လွမ်းခပ်, တၢင်းလိင်ခွခပ်, ကခပ်လံးမုးမခပ် ဝံ.ခခပ်.။

တီးပွင့်၊ဆေးလွင့်။

ဂျာနယ်စ်တီးသိမ်း - ပီခိုင်ဂျာနယ်စ်တီးတိုင်းတို့လည်း ဂျာနယ်စ်တီး
ဂျာနယ်စ်တီးသိမ်း လုံးတိုင်းလုံးလုံးလုံး ခေတ်၊ တိုင်းလုံး GDP ဖတ်၊ နိုင်ငံ၊ ငလး
သိမ်းခင်း၊ ဖတ်၊ နိုင်ငံ၊ ခင်း။

ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်- ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ကခင်တုးခံ. ပီခင်ငိုခင်းထွဲလှ်းထီမ် ကမ်,ခခေင်
 ခဗမီင်,ဂခခင်းတွခင်း လူင်ပွင်း လိုင်းခပ်၊ ခင်းလုမ်းလၢဝ်း ခိုဝ်း ကမ်,ခခေင်
 လူင်ပွင်း လေးမိုင်းခလး; တိုင်းခပ် ခခေင်.ယဝ်.။ လိုဝ်ခခေင်. ကမ်,ဂး ငိုခင်းကခင်
 ထွဲလှ်းထီမ်ပခင်လုမ်း သူခင်း,လိဝ် ကမ်,ခခေင်ဂူခင်းသေ ဂျေ.ဂျေ.ခခေင်.ဂျေ;
 လၢတ်းလံးတုးပီခင် ငိုခင်း ဂမ်.ထီမ်ယူ, ။ ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ပခင်ခခေင်.
 လုဂ်.တီးလုမ်းခခိုင်းသေပခင် ဂျေ.၊
 လုမ်းကခင်လံးဂှပ်.ဂျေ;ပီခင်ဗူလံးဂှပ်.ငိုခင်းဂမ်.ထီမ်ခခေင်.ယဝ်.။

လွင်းတြုံးဇာင်,ပိင်းဂခင် - ပိုင်ပိုင်ခင်.ငဝ်းတၢ, တွခင်းတၢ,
လွင်းတြုံးဇာင်,ပိင်းဂခင်ခခင်.ခတ.မိုခခခင်,ဝး; “ဗူးထိုဝ်းကခင် လံးလိ
လံးပိခင်ဝ. မိုဝ်းဗွင်းကမ်,မီးလူင်ပွင်းထိုဝ်းခခင်. သင်မီးလူင်ပွင်းထိုဝ်း
မးဂေးတေလံးသိုပ်, လိပိခင်ဂျ,” ခံယဝ်.။ - မီးလွင်းတြုံးဇာင်, ပိင်းခိုဝ်
လွင်းဇာင်,ပိင်း။

ခွခင်း၊ ဝိုခင်း ခင်း - ခွခင်း၊ ကခင်း ဂိုဝ်း တီး ဝိုခင်း ခင်း၊ ဂျေ. လှို. ဂျေ. ခခင်း. ခင်း ခိုင်း ပီး ။
 ဂခင်း ဂိုဝ်း ခွခင်း၊ မခင်း ဂျေ၊ ဂိုင် ခိုင်း ဝင်း လှို ဝိုခင်း ခင်း ခခင်း၊ ယေ
 လောင်း လှို ဝို လောင်း ယွမ်း ယွှ ။

လွင်းခွင်၊ခင်းလှိုင်ပွင့်လှိုင်ခင်း၊ခင်းလှိုင်လှိုင်၊ခင်းလှိုင်လှိုင်-
ပိခင်းခင်းလှိုင်၊ခင်းလှိုင်လှိုင်၊ခင်းလှိုင်လှိုင်၊ခင်းလှိုင်လှိုင်၊
ရှေးလှိုင်လှိုင်၊ခင်းလှိုင်လှိုင်၊ခင်းလှိုင်လှိုင်၊ခင်းလှိုင်လှိုင်၊ခင်းလှိုင်လှိုင်။

တီးပွင့်,ဆေးလွှဲ

ငိုခန်းခပ်လွမ်းလမ်းတင်းထင်းဂပ်,- ခွတ်လှိုဝ်သေ ဂါခင်ငိုခန်းကူခန်းခင်း ဓာ; လူင်ပွင်းထိုင်း ခင်,ဂခင်ယပ်. ငိုခန်းခပ်တု,တိုင်း လေးမိုင်းခပ်. ထင်းလံးလူလှ်; တမ်းပိုင်ဂိပ်းခွခပ်,ခိုင် ဂျးယူ,သင်း၊ ဂျးတီးလိခပ်၊ ဂါခင်ဂိုတ်းပံးမာ်းမီး ဓလ; ဂါခင်ပခင်လွင်းလေး ထိုင်းခပ်.လံးဂမ်းသိုင်း။

ဂိုင်းပွင်သုင်သုတ်း (မိုင်းဂွမ်းတုမ်း၊ မိုင်း ဓလ; လေးတိုင်း): ပီခင်ကခင်.ထါခင်း ဂိုင်းပွင်သုင်သုတ်းခင်းမိုင်း။

ခမ်.မိတ်းငိုခန်းကခင်ဂိုတ်းလှိုဝ်: ဂါခင်သွခပ်,ထွခပ် ငိုခန်းခပ်; ခိုင်ဂူခင်း ဂျေ.လှိုဂျေ.ခခင်.လံး ဂုပ်. ဓလ; ငိုခန်းခွခပ်,ကခင် ခပ်လံးပခင် ခခင်.။

ငိုခန်းခပ်: ပီခင်ငိုခန်းလူ.တွမ်း ကခင်လံးမးတီးဂူခင်းမိုင်း လွမ်းခင်, ဂိုင်းပွင်ဂွမ်း,ခမ်း လူင်ပွင်းထိုင်းခပ် ဂိုတ်းသင်းဝံ.ခခင်.ယပ်.။ ငိုခန်း ခပ်;ခခင်. ထင်းလံးမးတီး လွင်းတင်း လံးလံးလွင်းယူ,၊ ခပ်;ပးတင်း - ခွခပ်,ငိုခန်းခပ်;ဂျေ.လှိုဂျေ.ခခင်.၊ ခွခပ်,ခွင်းမင်းမင်းတင်းလံး၊ ခွခပ်,ကခင်ဂိပ်း ခိုင်ခွင်းပိုင်, ဓလ; ခွင်းတွခင်း၊ ခွခပ်,ဂျးယူ,သင်း ဓလ; ငိုခန်းတမ်း၊ ခွခပ်,ငိုခန်းဂုပ်.ပပ်;လွင်းတုင်,ဂူခင်း၊ ငိုခန်းကခင်လံးမးတီး တင်,မိပ်း (ငိုခန်းကခင်လူင်ပွင်းထိုင်းဂျလံးမး၊ ငိုခန်းလူ, ငိုခန်းလွင်းထီမ် တု,လေးမိုင်း ဓလ; ငိုခန်းဂမ်.တု,လေးမိုင်း ကခင်သေဂျေ.ဂျေ.ပခင်) ထိုင်းခပ်.ယပ်.။

ဂါခင်လီဂ်,ဗေငိုခန်းခပ်: ကခင်လုဂ်.တီးလူင်ပွင်းထိုင်းဂါခင်သေ လီဂ်,ဗေ ငိုခန်းပခင် တိုင်း ဓလ; လေးမိုင်းခခင်. ပီခင်ဂါခင်လီဂ်,ဗေငိုခန်းခပ်; ယပ်.။

တီးပွင့်,ဆေးလွှဲ

ဂၢၤဆၢကူခင်းမိင်,ငိုခင်းခင်း: ဂၢၤဆၢကူခင်းမိင်,ငိုခင်း (ငိုခင်းခွခင်း,ကိတ်, ကၢၤဆၢကမ်း,လွှဲငိုခင်းခွခင်း,) ခင်းခင်းလူင်ပွင်လှိုင်ဂူလှိုင်လၢခင်းလၢခင်း။

ဂၢၤဆၢလီၤဂၢၤ,ငလး ခွခင်း,ပိုခင်း.ထၢခင်း: လူင်ပွင်လှိုင်လှိုင်;မိုင်းဂူမီးတုမ်း၊ လူင်ပွင်လှိုင်လှိုင်;လၢခင်း မိုင်း ငလး တိုင်း မီးသုခင်း,ဂိတ်ခွခင်း, ပိုခင်း.ထၢခင်း ခင်း, ခွခင်း,ငိုခင်းခင်း သုခင်း,တူင် ငလး ခွင်းခါလှိုင်ခင်း။

ခွခင်း,ဂုခင်း,ခိုတ်.ခါး: ခွခင်း,ခိုတ် ဂုခင်း,မၢင်းကၢၤ တူင်ယၢင်း,., မိုင်းယးလီၤ

တူင်,ဝိုင်းလှိုင်.ဂူမီး: ဂၢၤဆၢဂျေ,သၢင်းတူင်,ဝိုင်းခင်း, ပံ,ယူ,လီ,၊ ပါးပလို,လျ,၊ဂၢၤဆၢဂၢၤ.ထီမိတူင်,ဂူခင်း။

ဂၢၤဆၢသၢင်း,လွင်း,လီၤ,ပိုင်းငိုခင်းခွခင်း,- ဂၢၤဆၢကၢၤသၢင်းဂူ; လွင်းဂိတ်ခွခင်း, မိုခင်းဂၢၤမး၊ တီးကၢၤဂိတ်ခွခင်း,ကေ,ခေခင်း. ဂူ;ဂိတ်ပိုင်းတီးလှိုင်ဂိတ်ခင်း။

ဂၢၤဆၢသၢင်း,လွင်း,တြး,လီၤ,ပိုင်းလံးသိုဝ်းပိုင်း: ပိုင်တီးလွင်း,တြး,လီၤ,ပိုင်းလံးသိုဝ်းပိုင်းဂၢၤဆၢကၢၤဝး ခေ. မခင်းခွခင်း,ဂၢၤ,တင်း ကၢၤဆၢလှိုင်လှိုင်;မၢၤမီးခင်းငလးမိင်,ပခင်းလှိုင်; လှိုင်ကၢၤဆၢကမ်း,ပွင်ပိခင်းလံး လွင်းခင်း,ဂိုင်း,တၢၤခင်း,။